Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Vita sancti Ambrosii

https://hdl.handle.net/1874/328068

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 260

Kast I
PLN°15
38

Hs.
1 L 15

38 (*Eccl. 260*, *antea 283g.*) *Membr. 4°. 96 ff. Saec. XV.*

Paulinus presbyt., Vita S. Ambrosii, fol. 4—26a.

Fol. 1a (Contenta volum.) Fol. 2a. Franc. petrarcha in libro de vita solitaria recommendans beatum ambrosium. Fol. 3 vacat. Fol. 4a Incipit prefacio in vitam sancti ... ambrosij. — Fol. 26b, 27 vacant.

S. Ambrosius, Liber pastoralis, fol. 28—36.

Fol. 27b Antiphona de Sancto Ambrosio. Fol. 28a Incipit liber pastoralis, cet.

S. Augustinus, Sermo ad sacerdotes et episcopos pro eorum exhortatione et instructione, fol. 37—38.

S. Ambrosius, Oratio ad S. Trinitatem pro exstirpatione septem vitiorum capitalium, cet. fol. 39—47.

Ejusdem Oratio ante missam dicenda ... pro exstirpatione fantasmatum, fol. 48—51a.

Ejusdem Oratio dicenda post celebrationem, fol. 51a—52a.

Passio virg. et mart. Agnetis prout eam B. Ambrosius descripsit, cet. fol. 52b—61b.

In fine: Hymni et Sequentia de B. Agnete.

S. Ambrosius, de passione SS. martyrum Vitalis et Valeriae uxoris et filiorum cet. fol. 61b—65b.

Ejusdem Sermo ad populum in inventione S. Gervasii et Prothasii, fol. 65b—70b.

Fol. 71 S. Augustinus in libro Confessionum de eadem inventione.

S. Ambrosius, de inventione et passione SS. martyrum Vitalis et Agricolae, fol. 71b—72b.

Idem de coeco illuminato in Evang. Joh., fol. 73a—74b.

Ejusdem Sermo super (textu:) „Si filii Abrahae estis", cet. fol. 74b—75b

met wim Lin [illegible] [illegible] okt. 1993

HS 38 (1.L.15)

Collatieformule:

π^{6}(ff.I(tegen voorplat geplakt)-III, 1-3), a-c^{8}(ff.4-27), (d=)q-s^{8}(ff.28-51), t^{10} (ff.52-61), v^{8}(ff.62-69), x^{10}(ff.70-79), y^{8}(ff.80-87), z^{10-1}(ff.88-96; eerste fol. van katern -tuseen f.87 en 88- weggesneden)

II

Liber fratrum carthusiensium prope traiectum conscriptus per confratrem nostrum hectorem ad honorem dei et [illegible]

Ejusdem Sermo de muliere in adulterio deprehensa, fol. 75b—79b.

Ejusdem Epistolae quaedam, fol. 80a—96a.

Fol. 80a Ad Sabinum de bono solutidinis sanctae. 81a Sabino, de conversatione Paulini postea Nolensis episc. 81b Irenaeo, quomodo Deus pluat quotidie manna. 83b Justo, quod scriptores sacri scripserint, cet. 86a Oratiano, quomodo dominus noster cet. 88a Simpliciano, de epistola Petri apost. 90b Irenaeo, de appetendo summo et vero bono.

„Liber fratrum Carthusiensium prope Traiectum conscriptus per confratrem nostrum H e c t o r e m."

38

Hymni et Sequentia de B. A g n e t e, quos Tiele memorat ad fol. 61b, sunt qui apud Chevalier, *R.H.* indicantur hoc ordine: 22741 (auctor huius hymni est THOMAS A KEMPIS), 19025, 23527, 753.

S. Ambrosius, de passione SS. martyrum Vitalis et Valeriae uxoris et filiorum, cet., fol. 61b—65b.

Est passio SS. G e r v a s i i e t P r o t a s i i (*B.H.L.* 3514), cuius media pars est de eorundem Sanctorum parentibus V i t a l i e t V a l e r i a.

Eiusdem Sermo ad populum in inventione S. Gervasii et Prothasii, fol. 65b—70b.

Narratio est acephala ex. *B.H.L.* 3513. Inc.: *Cum tam effusam ....* — Quae sequuntur in codice fol. 71 excerpta sunt ex libro IX *Confessionum* S. Augustini, n. 14—16.

Ysidorus in libro de viris illustribus

Paulinus pbr petente augustino conscripsit bti ambrosii vitam signis florentis atque virtutibus et doctrinis ac meritis aplorum nd imparem

n°. 244. d.

N° 2083. G.

1

In isto volumine continetur subscripta

In primis Vita beati ambrosii episcopi et doctoris ecclesie prestantissimi. Quam ad instantiam beati augustini. edidit paulinus presbyter.

Item liber pastoralis beati ambrosii episcopi

Item oratio beati ambrosii pulchra ad sanctam trinitatem pro extirpatione vii viciorum capitalium et acquisitione virtutum eis contrariarum — Hec oratio venit ex ytalia quam hic conscripsi quia est multum notabilis

Item Oratio eius ante missam dicenda de qua legitur in quadam revelatione. quod sit multum utilis pro extirpatione fantasiarum que interdum molestant celebrantes

Item Oratio dicenda post missam pro gratiarum actione Et sunt iste due orationes hic tamen pro exemplari conscripte. quia in multis libellis inveniuntur corrupte seu abbreviate ac detruncate.

Item passio beate agnetis virginis et martiris edita a beato ambrosio. Item hymnus. et sequentia de eadem virgine

Item passio sancti vitalis militis et martiris ac valerie uxoris eius

Item passio et inventio filiorum eorum sanctorum Gervasii et prothasii

Item sermones habiti in eorum inventione Item augustinus de eodem

Item passio et inventio sanctorum martirum vitalis et agricole

Item quidam sermones et epistole beati ambrosii

[library stamp]

¶ Franciscus petrarcha in libro de vita solitaria recomendans btm ambrosiu hec de eo scribit

Ambrosius apud mediolanu magni ppli cura deo volente ac cogente sortitus : et si tam necessary debiti tanti q sibi conscius officij continue solitaria vitu degere no auderet : quotiens tn et quib9 potuit modis quid optaret ondit. Habitauit. vbi nuc est ambitus murorz in extremo ciuitatis angulo : vbi adhuc sacru corp9 habitat Et ab eodem fudata sac dom9 stat. sūma deuotioe pcelebris : et magnis ppli frequetata concursib9 Tuc q̄ tu certis indicijs intelligi datur. longe semoty pemty q solitari9 locus erat Ad huc quoties epalibz curis liber. ac laborib9 relaxatus. quos i pellendis arrianis ab eccā graues diuturnos q ptulit. aliquātulū se negocijs subtrahe fumari q poterat : in secretiorem solitudine se conferre scilly vir solebat Silua erat q̄ius vrbi pxima : cotēplatioi tn ydonea In medio pua dom9 : ingentis certe. s hui9 viri capax Illic vt audio et augurior. librorū mellifluos flores sparsit : quorz hodie p omis tractus ecce. gusty suauissi9. et fragrātissi9 est odor

¶ Et sciendū q istū venerabile doctore. pluries in eode libro recōmendas : narrat etiā qualit' btus martin9 tpm deuote visitare consueuerat :

Incipit prefacio in vitam sancti et eximii pontificis ambrosii doctoris ecclesie prestantissimi: quam ad instanciam beati augustini edidit paulinus presbiter.

Hortaris venerabilis pater augustine. ut sicuti beati viri athanasius episcopus et iheronimus presbiter stilo prosecuti sunt vitam sanctorum patrum pauli et anthonii in heremo positorum: sicut etiam vitam martini venerabilis episcopi turonensis ecclesie severus dei sermone contexuit: ita ego etiam beati ambrosii episcopi mediolanensis ecclesie actus et vitam meo prosequar stilo. (severus)

Sed ego. ut meritis tantorum virorum qui muri ecclesiarum sunt et eloquentie fontes: ita etiam sermone me imparem novi. Tamen quia absurdum esse opinor quod precipis declinare: ea que a probatissimis viris. qui illi ante me astiterunt. et maxime a sorore ipsius venerabili mercellina didici: vel que ipse vidi cum illi astarem: vel que ab hiis cognovi qui illum diversis provinciis. post obitum ipsius se vidisse narraverunt: vel que ad ipsum scripta sunt cum adhuc obiisse nesciretur: adiutus orationibus tuis et meritis tanti viri. licet inculto sermone breviter strictim quam describam: ut

lectoris animum et si sermo offendat: tamen
brevitas ad legendum provocet. Nec ver-
borum fucis veritatem obducam: ne dum
scriptor elegantie pompam requirit: lec-
tor tantarum virtutum amittat scientiam:
que non magis verborum faleris pompas quam
sermonum: quam virtute rerum gratiam quam ipsis spe-
spectator conveniat. Siquidem novimus via-
tores gratiorem habere aquam brevi vena
stillantem fonte cum sitiunt: quam profluentis
fontis rivos. quorum copiam sitis tempore repe-
rire non possunt: et ordeatius panis dulcis
soleat esse etiam hiis. qui centenis vitibus fer-
culorum cotidiani convivii copias consueverint:
sed et ortorum amena minutiis herbe agres- ^ rustice
tes placere solent. Quamobrem obsecro vos
omnes. in quorum manibus liber iste versabitur
ut credatis verum esse que scripsimus: nec me
putet quispiam studio amoris aliquid quod
fide careat posuisse: quin quidem melius sit
penitus nichil dicere quam aliquid falsi proferre:
cum sciamus nos omnium sermonum nostrorum reddi-
turos esse rationem. Nec dubitem et si non
ab omnibus omnia. tamen a diversis diversa
sciri: et ea cognita nonnullis esse: que etiam
tempore minus aut audire. aut videre potui

Unde a die natiuitatis eius narrandi initium sumam: ut gratia viri ab ipsis incunabulis que fuerit agnoscatur. Incipit vita beati ambrosii episcopi et doctoris

Igitur posito in administratione prefecture galliarum patre eius ambrosio: natus est ambrosius. Qui infans in area pretorii in cuna positus cum dormiret aperto ore: subito examen apum adueniens faciem eius atque ora compleuit: ita ut ingrediendi in os egrediendique frequentarent vices. Que pater qui prope cum matre vel filia deambulabat, ne abigerentur ab ancilla que curam nutriendi infantis susceperat prohibens sollicita enim erat ne infanti noceret: expectabat patrio affectu quo fine illud miraculum clauderetur. At ille post aliquandiu euolantes in tantam aeris altitudinem subleuate sunt: ut humanis oculis minime cernerentur. Quo facto territus pater ait: Si vixerit infantulus iste: aliquid magni erit. Operabatur enim iam tunc dominus in serui sui infantia: ut impleretur quod scriptum est: Faui mellis sermones boni. Illud enim examen apium:

tenuabul... vna dicto ... ab ... gesta ...

...

scriptor ipsius nobis genenuit fauos: qui celestia dona annunciarent: et mentes homi de terris ad celum erigerent. Postea vero cum adolevisset, et esset in urbe roma constitutus cum matre vidua: et sorore que virginitatem fuerat iam professa. comite alia virgine. cuius virtutis soror candida. et ipsa eiusdem professionis: que nunc carthagine degit iam anus: cum videret sacerdotis a domestica sorore vel matre manus osculari: ipse ludens offerebat dexteram dicens sibi hec fieri oportere Siquidem se episcopum futurum esse memorabatur loquebatur enim in illo spiritus domini: qui illum ad sacerdotium nutriebat Illa vero ut adolescentem et nescientem quid diceret respuebat Sed postquam edoctus liberalibus disciplinis ex urbe egressus est. professus quoque in auditorio prefecture: ita splendide causas peroravit: ut eligeretur a viro illustri probo tunc prefecto pretorii, ad consilium tribuendum

Post hec consularitatis suscepit insignia: ut regeret liguriam emiliam quoque provincias: venit quoque mediolanum per idem tempus mortuo auxentio arriane perfidie episcopo: qui dyonisio beate memorie confessori in exilium destinato. disturbabat eccle

ad

siam. Cum populus ad seditionem converteretur
in petendo episcopo, esset quoque illi cura tantae se- seditione
ditionis, ne populus civitatis in periculum suum
converteretur, perrexit ad ecclesiam. Ibi quoque
cum alloqueretur plebem, subito vox fertur
infantis in populo insonuisse: Ambrosium episcopum. Nota
Ad cuius vocis sonitum totius populi ora conver-
sa sunt, acclamantes Ambrosium episcopum,
ita ut qui antea turbulentissime dissidebant,
quia et Arriani sibi et catholici sibi episcopum cu-
piebant, superatis alterutris ordinari,
repente in hunc unum mirabili et incredibi-
li modo consenserunt. Quo ille cognito
egressus ecclesiam tribunal sibi parari pre-
cepit. Quippe mox futurus episcopus alti-
ora conscendit. Tunc contra consuetudinem
suam tormenta personis iussit adhiberi. Quod
cum faceret, populus nichilominus acclamabat:
peccatum tuum super nos. Sed non similis populus tunc
clamabat sicut populus iudeorum. Illi enim vocibus
suis sanguinem dominicum effuderunt dicentes:
Sanguis huius super nos. Isti vero cathecu-
minum scientes fideli voce remissionem illi
peccatorum omnium per baptismatis graciam promitte-
bant. Tunc ille turbatus domum revertens
philosophiam profiteri voluit. Futurus

scilicet verus philosophus cristi : qui con temptis secularibus pompis . piscatorum secuturus esset vestigia : qui xpo populos congregarunt . non fucis verborum . sed simplici sermone et vere fidei racione : missi sine pera sine virga . eciam ipsos philosophos converterunt Quod ubi ne fieret . revocatus est Publicas mulieres publice ad se ingredi fecit ad hoc tantum : ut visis hiis populi intentio revocaretur At vero populus magis magis que clamabat : peccatum tuum super nos At ille cum videret nichil suam intentionem posse proficere : fugam paravit Egressus quidem noctis medio civitatem : cum se ticanum pergere putaret : mane ad portam civitatis mediolanensis que romana dicitur invenitur Deus enim qui ecclesie sue catholice murum parabat adversus inimicos suos : et turrim erigebat david . contra faciem damasci . hoc est contra perfidiam hereticorum : fugam illius impedivit . Qui inventus cum custodiretur a populo : missa relacio est ad clementissimum imperatorem valentinianum : qui summo gaudio accepit . quod iudex a se directus ad sacerdotium peteretur letabatur eciam

no

probus prefectus : quod verbum eius imple
retur in ambrosio Dixerat enim profi
ciscenti : cum mandata ab eo darentur vt
moris est Vade : age non vt iudex : sed
vt episcopus

Pendente itaque relatione : iterum fugam
parauit : atque in possessione cu
iusdam leoncij clarissimi viri aliquamdiu de
lituit Sed vbi relationi responsum est :
ab eodem leoncio proditur Preceptum enim erat
vicario : vt insisteret rebus perficiendis
Cum iuncta sibi cum vellet implere : propo
sito edicto conuenit omnes : vt si vellet sibi
consulere rebus que sunt . proderet virum.
Proditus itaque et adductus mediolanum.
cum intelligeret circa se dei voluntatem. nec
se diucius posse resistere : postulauit non se
nisi a catholico episcopo baptizari Sollicite
enim cauebat perfidiam arrianorum Baptiza
tus itaque : fertur omnia ecclesiastica officia
implesse Atque octauo die episcopus ordi
natus est : summa gracia . et leticia cunctorum
Igitur post annos aliquot ordinationis sue
ad vrbem romam hoc est ad proprium solum perrex
it : ibique sanctam puellam de qua superius memora
uimus cum manum offerre solitus erat. in

domo ppria cu germana sicut reliquerat inuenit iam mix defuncta. atque cu illa dexteram illi9 osculraretur. subridens ait illi Ecce vt dicebam tibi. sacerdotis man9 osculabaris Per ide temp9 cu tanis tyberij apud quada clarissima ciuitate vt sacrificiu in domo offerret. queda balneatrix que palitica in lecto iacebat. cu cognouisset ibide esse dm sacerdote. in sellula se ad eande domu ad qua inuitat9 ille venerit se portari fecit. atque orati et ipone ti man9 vestimeta attigit Cumque eam

ex osculraretur stati sanitate suscepta ambulare cepit. vt ipleretur illud dmcu dictu ad aplos. eta maiora hijs facietis. credentes in noie meo Qd' tame signu sanitatis vt mirabile fuit: ita etia nec occultu Na ego hoc in eade regione post anos plurimos sab viris referetib9 positus in vrbe cognoui Sirmiu vero cu ad ordinadu epm anemiu preuxisset. ibique iustine tuc tpis regime potentia et multitudie coadunata de ecta pelleretur. vt no ab ipo sed ab hereticis arrianis. episcop9 in eade ecta ordinaretur: esset qz constitut9 in tribunali. nichil cu

karissima

Nota quod ista iustina fuit uxor valentiani ... que ... sua ... arriana ... ...

icius eorum que a muliere excitabantur: una de virginibus arrianorum impudentior ceteris tribunal conscendens apprehenso vestimento sacerdotis. cum illum attrahere vellet ad partem mulierum. ut ab ipsis cesus de ecclesia pelleretur: ait illi. ut ipse solitus erat referre Et si ego indignus tanto sacerdotio sum. tamen te non convenit vel professionem tuam presumpta mente in qualemcumque sacerdotem mittere manus: unde debes vereri dei iudicium ait: ne tibi aliquid eveniat Quod dictum exitus confirmavit Nam alio die mortuam ad sepulchrum usque deduxit: gratiam pro contumelia rependens Sed hoc factum non leve adversariis incussit metum: pacemque magnam ecclesie catholice in ordinando episcopo tribuit

Ordinato itaque catholico sacerdote mediolanum revertitur: ibique iustine supradicte mulieris innumerabiles insidias sustinuit: que muneribus atque honoribus adversus sanctum virum oblatis populos excitabat. sed infirmorum animi talibus promissis decipiebantur. Promittebat enim tribunatus et diversas alias dignitates hiis qui illum de ecclesia raptum. ad exilium

perduxissent Ad quod dum multa conarentur
sed deo presule perficere non valerent: unus
infelicior ceteris nomine euthimius tanto fu
rore excitatus est. ut iuxta ecclesiam sibi
domum compararet. atque in eadem karrum con
stitueret: quo facilius impium superimposi
tum carpento ad exilium deduceret Sed ini
quitas eius in verticem eius descendit Post
annum etenim eodem die quo illum impetere se ar
bitrabatur et eodem carpento impositus de — Carpentum est quoddam genus currus
eadem domo ipse ad exilium destinatus est: repu
tans sibi iusto iudicio dei id in se esse conver
sum: ut in eo carpento dum inferretur ad exi
lium: quod ipse paraverat sacerdoti Cui
non minimum sacerdos prebuit solacium:
dando sumptus vel alia que erant necessaria
Sed hec confessio hominis. nec mulieris
furorem: nec vesanorum arrianorum dementiam
repressit Maiori etenim accensi amentia
basilicam porcianam invadere nitebantur
Exercitus eam armatus ad custodiendas
fores ecclesie est directus: ut nemo auderet
catholicam ecclesiam ingredi Sed dominus qui
de adversariis suis ecclesie sue triumphos dare — S no
consuevit: ad ecclesie munimentum mi
litum corda convertit: ut aversis scutis

ecclesie fores seruaret. nec egredi dimitterent: sed ingredi ecclesiam plebem catholicam minime phiberet. Sz nec hoc satis erat missis militibus: nisi vt etiam pro catholica fide cum plebe pariter acclamaret. Hoc in tempore primum antiphone ymni et vigilie. in ecclesia mediolanensi celebrari ceperunt. Cuius celebritatis deuotio vsque in hodiernum diem non solum in eadem ecclesia: verum pene per omnes prouincias occidentis manet. De hoc etiam refert beatus augustinus libro confessionum ix.

Per idem tempus sancti martires geruasius et prothasius se sacerdoti reuelauerunt. Erant enim in basilica positi: in qua sunt hodie corpora naboris et felicis martirum. Sz sancti martires nabor et felix celeberrime frequentabantur: prothasii vero et geruasii martirum vt nomina. ita etiam sepulchra incognita erant: in tantum vt supra eorum sepulchra ambularent omnes. qui vellet ad cancellos peruenire: quibus scorum naboris et felicis martirum sepulchra ab iniuria defendebantur. Sz vbi sanctorum martirum corpora sunt leuata et in lectucas posita: multorum ibi sanate egritudines produntur. Cecus etiam quidam seuerus nomine. qui nunc vsque in eadem

Passionem et inventionem istorum martirum quere infra

lectica id est currus ornatus

basilica que dicitur ambrosiana. in qua
martirum corpora sunt translata. religiose
seruiunt: ubi vestimenta martirum attigit:
statim lumen recepit. Obsessa etiam corpora
a spiritibus inmundis curata: summa cum
gratia domum repetebant. Sed hijs benefi-
cijs martirum in quantum crescebat fides ecclesie
catholice: in tantum arrianorum perfidia
minuebatur. Denique ex hoc tempore sedari
cepit persecutio. que iustine furore accen-
debatur: ut sacerdos de ecclesia pelleretur.
Tamen quoniam intra palatium multitudo arria-
norum cum iustina constituta tantam dei gra-
ciam quam ecclesie sue catholice ihesus dominus meri-
tis martirum suorum conferre dignatus est derride-
bat: venerabilem quoque virum ambrosium narra-
bat pecunia conparasse homines qui se vexari
ab inmundis spiritibus mentirentur: atque ita
ab illo sicut et a martiribus se torqueri
dicerent. Sed hoc iudaico ore loquebantur
arriani: suppares scilicet eorum. Illi enim
de domino dicebant quoniam in beelzebub principe
demoniorum eicit demonia: isti de martiribus
vel de domini sacerdote loquebantur. quod non
dei gratia que per ipsos operabatur inmundi spiritus
pellerentur: sed accepta pecunia se tor-

queri mentirentur Clamabant enim demo
nes Scimus vos: scimus vos martires. Sed ar
rianj dicebant: nescimus esse martires Jam hoc
et in euangelio legimus: ubi dixerunt demones ad
dominum ihesum Scimus te quis sis filius dei.
Et iudei dicebant Hic autem unde sit nesci
mus Sed non hic testimonium accipitur demo no
num: sed confessio Unde miseriores arriani
vel iudei: ut quod confitentur demones: illi
negent Deus tamen qui ecclesie sue graciam au
gere consueuit: non passus est diu insulta
ri a perfidis sanctos suos Unus itaque ex ipsa
multitudine subito arreptus spiritu immundo.
clamare cepit ita torqueri eos ut ipse
torquebatur qui negarent martires: vel qui
non crederent in trinitatis unitatem quam doce
bat ambrosius At illi hac voce confusi
qui conuerti debuerant. et dignam tali con
fessione agere penitenciam: in piscinam
demersum hominem necauerunt: perfidie.
homicidium adiungentes Deduxit enim
illos ad hunc finem summa necessitas

Sanctus vero ambrosius episcopus
maioris humilitatis vir factus. dona
tam sibi a domino graciam reseruabat: cresce no
bat que cotidie fide et amore coram deo

et coram hominibus. Per idem tempus erat quidam vir de heresi arrianorum. acerrimus nimium disputator et durus: atque inconvertibilis ad fidem catholicam. Hic constitutus in ecclesia tractante episcopo. vidit ut ipse postmodum loquebatur. angelum ad aures episcopi tractantis loquentem: ut verba angeli populo episcopus renunciare videretur. Quo viso conversus: fidem quam expugnabat. cepit ipse defendere. Fuerunt etiam duo cubicularii tunc temporis gratiani imperatoris de heresi arrianorum: qui tractanti episcopo questionem proponerent. Ad quam audiendam altero die ad basilicam porcianam se affuturos promiserant. Erat enim questio de incarnatione domini. Sed alio die miserandi homines superbie tumore completi. nec memores promissorum. contempnentes quod deum in sacerdote ipsius. nec plebis expectationis considerantes iniuriam immemores etiam dictorum dominicorum. quoniam qui scandalizat unum de pusillis istis oportet ut mola asinaria collo eius alligetur: et dimergatur in profundum maris: conscendentes redam quasi gratia gestandi. civitate egressi sunt: expectante sacerdote vel plebe in ecclesia constituta. Sed horum exitu

macie quis finis fuerit horresco referre Subito enim precipitati de reda animas emiserunt: atque corpora eorum sepulture sunt tradita Sanctus vero ambrosius cum ignoraret quod factum esset: nec dimagis posset plebem tenere: ascendens pro tribunali de eadem questione que fuerat proposita sermonem adorsus est dicens. Debitum auro soluendum. sed hesternos meos non inuenio auditores: et reliqua que in libro scripta sunt qui de incarnatione domini intitulatur

Occiso itaque graciano imperatore: recipiendi corporis eius causa. secundam ad maximum suscepit legationem: apud quem quam constanter egerit qui voluerit cognoscere. ipsius legationis epistolam ad valentinianum iuniorem datam cum legerit approbabit. Nobis enim alienum a promissione visum est illam inserere: ne adiuncta epistola. prolixitas fastidium legenti afferret Ipsum vero maximum a coloniis consorcio segregauit: admonens vt effusi sanguinis domini sui. et quod grauius est innocentis. ageret penitentiam: si sibi apud deum vellet esse consultum. Sed ille dum penitentiam declinat su

perdito spiritu: non solum futuram: sed
etiam presentem amisit salutem. Regnumque
quod viriliter arripuerat femineo quodam
modo timore deposuit: ut procuratorem
se rei publice. non imperatorem fuisse con
fiteretur. Nocte vero insequenti cum
quidam aruspex Innocentius nomine. non tamen
opere. in causa maleficiorum a iudice tor
queretur: aliud quam interrogabatur fa
teri cepit. Clamabat enim ab angelo ma
iora tormenta sibi adhiberi. eo quod custo
diret ambrosium: eo quod temporibus iustine ad ex
citanda odia populorum in episcopum. cacumine tec
ti consciendentes etiam medio noctis sacrifica
uerit. Sed quanto instantius et sollicitius
opera maligna exercebat: tanto magis
amor populi circa fidem catholicam et domini sa
cerdotem convalescebat. Misisse etiam se de
mones qui illum necarent fatebatur:
sed demones renunciasse se minime non so
lum ad eum appropinquare posse. verum
etiam nec ad fores domus in qua manebat
episcopus: quia ignis insuperabilis omne illud
edificium communiret. ut longe etiam positi
urerentur: atque ita cessasse artes suas
quibus adversus domini sacerdotem se aliquid

posse arbitr

posse arbitrabatur Alius etiam gladium fe-
rens ad cubiculum usque peruenit : ut inter-
ficeret sacerdotem Sed cum eleuasset manum
districto gladio : dextera obrigescente perman-
sit Tunc se missum a iustina postquam confessus
est : brachium quod inique cum extenderetur
riguerat : sanatum est confessione Per idem
tempus cum vir illustris probus puerum suum
notarium qui spiritu inmundo grauiter vexa-
batur direxisset ad episcopum : egressum urbe
dimisit dyabolus. timens ad sanctum virum
perduci Atque ita puer quamdiu mediolani
apud episcopum fuit : nulla in eo dominatio dya-
boli apparuit : sed ubi egressus est de me-
diolano et prope urbem peruenit : idem spiritus
qui illum antea habuerat vexare cepit Qui
cum interrogaretur ab exorcistis cur quamdiu
fuisset mediolani non apparuisset : confessus
est dyabolus timuisse se ambrosium : et ideo
recessisse ad tempus atque expectasse in illo
loco ubi ab illo recesserat donec reuerterere-
tur : quo reuertente vas quod deseruerat
repetisset

Quod restiterit imperatori ne iudeis synagoga reedificaretur.

Extincto itaque maximo. posito theo-
dosio mediolani : ambrosio vero
constituto aquileye : in partibus orientis

in quodam castello a christianis viris syna
goga iudeorum. et lucus valentinianorum
incendio concremata sunt: propterea quod iu
dei vel valentiniani insultarent mona
chis christianis Valentinianorum enim here
sis trigesima deos colit Sed de huiusmodi
factis. comes orientis ad imperatorem
legationem duxit Qua accepta: impe
rator preceperat ut synagoga ab episcopo lo
ci reedificaretur: in monachis vero vin
dicaretur Sed huius precepti tenor. cum ad
aures pervenisset venerabilis viri ambro
sii episcopi: duxit ad imperatorem epistolam
quia ipse in tempore excurrere non poterat: qua
illum convenit ut id quod ab eodem statutum
fuerat revocaretur: servari quod sibi deberet
ab illo audientiam Qui si dignus
non esset qui ab illo audiretur. vel cum
suas preces. aut cum sua vota committe
ret: paratum etiam esse pro tali negotio.
mortem subire: ne dissimulatione sua
prevaricatorem faceret imperatorem. qui tam
iniusta contra ecclesiam precepisset. Postea
vero quam mediolanum revertitur: posito
imperatore in ecclesia: de eadem causa trac
tavit in populo In quo tractatu intro-

duxit dominus personam loquentis imperatori
Ego te ex ultimo imperatorem feci; ego
tibi exercitum inimici tui tradidi; ego tibi
copias quas ille adversum te exerci-
tui suo paraverat dedi; ego inimicum tuum
in potestatem tuam redegi; ego de semine tuo
supra solium regni constitui; ego te trium-
phare sine labore feci; et tu inimicis me-
is donasti triumphos. Cum descendisset de
exedra; imperator ait: Contra nos pro-
posuisti episcope hodie. At ille respondit non se
contra ipsum; sed pro ipso fuisse locutum.
Tunc imperator Re vera inquit. durum
preceperam contra episcopum de synagoga re-
paranda. In monachos vero vindican-
dam esse a comitibus qui in tempore aderant dice-
batur. Quibus episcopus inquit: Ego
quidem cum imperatore nunc ago; vobiscum
vero michi aliter agendum est. Atque ita ob-
tinuit ut illa que statuta fuerant revo-
carentur; nec prius ad altare voluit
accedere; nisi fide sua imperator illum agere
debere testaretur. Cui episcopus Ergo
age fide tua. Respondit imperator.
Ago fide mea. Qua sponsione itera-
ta; securus peregit sacerdos divina mys

tertia Hec autē scripta sūt in epl'a quā
ad germanā suā fecit: in qua tracta
tū inseruit. quē eod̄ habuerat de bacu
lo nuceo. qui a p̄pha iheremia visus ēē
describitur Qr impatori negauit ingressū ecce.
Per idem tēpus causa thessalonice
sis ciuitatis. nō minima successit
tribulatio sacerdoti: cū pene cōperisset
ciuitatē deletam. Promiserat em̄ illi
īperator se veniā daturū ciuib9 supra
dicte ciuitatis: sȝ agentib9 comitib9
occulte cū impatore. ignorāte sacerdo
te vsqȝ in horam terciam eis ciuitas ē
donata: atqȝ plurimi iterfc̄i sūt inoce
tes Quod factū vbi cognouit sacerdos:
copiam īperatori ingrediendi ecclesiam
denegauit Nec prius dignū iudicauit
cetu ecce vl' sacramētorū cōiom: q̄n publi
cam ageret penitētiā Cui īperator cōtr
asserebat. dauid adulteriū simil' et homi
cidiū p̄petrasse: sed responsū illico est.
Qui secutus es errantem: sequēre corrigē
tem Qd' vbi audiuit clemētissi9 impe
rator: ita suscepit aīmo. vt publicā peni
tentiā nō abhorreret: cui9 correctionis
profectus. sc̄dam illi parauit victoriā.

Per idem tempus duo potentissimi et sapi
entissimi viri persarum. ad famam sacer
dotis venere mediolanum deferentes secum
plurimas questiones: ut ex hijs proba
rent sapientiam viri Cum quo ab hora diei
prima. usque ad horam fere terciam noctis per
interpretem disputauerunt: et questionibus
eorum vere racionis finem imposuit Admi
rantes quoque discesserunt ab eo Et ut se pro
barent non ob aliam causam venisse. nisi ut
certo certius nossent virum. quem fama con
pererant alia die valefacientes imperato
ri profecti sunt romam: illic volentes cog
noscere potentiam viri illustris probi Qua
cognita: ad propria reuersi sunt

Sed egresso theodosio de italia et con
stantinopolim constituto. valen
tiniano augusto intra gallias posito:
directa legacio est sub nomine senatus a sy
macho tunc prefecto urbis de repetenda ara
victorie: et sumptibus cerimoniarum Sed
ubi cognouit sacerdos: misso libello
ad imperatorem. postulauit ut ad se rela
tionis exemplaria dirigerentur: quibus
ipse pro partibus suis responsurus esset
Qua relatione accepta: preclarissimum

libellū prescripsit : ut contra nichil unq̄
auderet symachus vir eloquētissi9 videre
Sz postq̄ auguste memorie valētinian9
ī viennensi ciuitate que ē galloȝ ciuitas
vita finiuit : eugenius suscepit īperiū
Qui ubi īperare cepit. nō multo post pe
tentib9 flauiano tūc prefecto. et arbo
gaste comite ara victorie et sūptus cerimo
niarū qd' valentinian9 auguste memo
rie adhuc in iunioribus ānis constitutus
petentib9 denegauerat : oblitus fidei sue
concessit Hoc ubi agnouit sacerdos. dere
licta ciuitate mediolanēsi ad quā ille
festinato veniebat : ad bononiensem ci
uitatē migrauit : atq; ita in fabentiā
usq; peruexit Ubi cū aliquātis degeret di
ebus. inuitatus a florentinis ad thusciā
usq; descendit : declinans magis aspectū
sacrilegi viri : q̄ formidans imperantis
iniuriā Nam eplam ad eūdē dedit : ī qua
cōueniret consciētiā illius De qua pauca
de multis ponenda duxi Et si ptās īpera
toria magna sit : tamē considera impera
tor q̄ntus sit deus. qui oīm corda videt :
consciētiā interiorē interrogat : nouit
omnia anteq̄ fiant : nouit interna pec

toris tui. Ipi falli vos non patimur: et
deu volatis celare. Hoc nō cecidit i ani-
mu tuu: q2 eps illi agebat tam per-
seueranter. nōne tuu fuit imperator
pro dei sūmi et veri et viui veneratio-
ne perseuerantib9 obsistere: et nega-
re qd iniustu erat sacrilegis. Et iteru
Cū igitur et meis vocib9 et apud
deu et apud oms hoies silere timeo:
aliud michi nō licere intellexi. aliud
nō oportere. nisi vt declamādo cōsulere
michi: q2 nō potui tibi. ¶ De mortuo suscitato

In supradicta itaq3 ciuitate Florenti-
noru cu in domo clarissimi cuiusdam
viri decenti et q amplius ē christiani ma-
neret: filius ipsius pansophius noīe
admodu puul9. cu spiritu īmūdo labo-
raret: frequenti oratione et īpositione
man9 sacerdotis ipi9 est sanat9. Sed
post aliquātos dies subita infirmita-
te correptus infantul9: exalauit spm
Cui9 mater religiosa et plena fide.
ac timore dei. ablato illo de superiori
parte dom9 ad inferiora descendit:
atq3 in lecto sacerdotis ipso absente
composuit. Quē cu reuertēs sacdos

in lectulo inuenisset. erat enim illo tempore extra domum positus: inspiciens miraculum et fidem ipsius contemplatus. helizeo similis supra corpus infantis se ipse composuit: atque orando meruit. ut viuum redderet matri quem mortuum inuenerat: atque eam infantulo libellum conscripsit: ut quod per etatis infantiam scire non poterat. legendo cognosceret. Verum etiam quod a se factum scriptis suis non commemorauit: sed quo affectu declinauerit commemorare: non est nostrum iudicare

In eadem etiam ciuitate basilicam constituit: in qua deposuit reliquias martirum vitalis et agricole: quorum corpora in bononiensi ciuitate leuauerat. Posita enim erant corpora martirum. inter corpora iudeorum: nec erat cognitum populo christiano nisi quod se sancti martires sacerdoti ipsi reuelauerant. Que cum deponerentur sub altari quod in eadem basilica constitutum est: magna illic totius plebis sancte letitia atque exultatio fuit. pena demonum confitentium merita martirum. Per idem tempus arbogastes comes aduersus gentem suam hoc est francorum bellum

paruit : atque pugnando non paruam mul-
titudinem manu fudit : cum residuis vero
pacem firmauit. Sed cum in conuiuio a regibus
gentis sue interrogaretur utrum sciret am-
brosium : et respondisset se nosse virum. et dili-
gi ab illo et frequenter cum illo conuiuari so-
litum : audiuit Ideo vincis comes. quia ab
illo viro diligeris : qui dicit soli sta. et
stat Quod ego ideo posui : ut cuius fame
fuerit vir sanctus etiam apud barbaras gen-
tes legentes agnoscerent. Nam et nos
referente iuuene quodam arbogasti ad
modum religioso cognouimus : qui tunc inter-
fuit Erat enim in tempore quo hec loquebantur
vini minister Profectus itaque sacerdos de
tuscie partibus mediolanum reuertitur :
iam inde egresso eugenio contra theodo-
sium. vbi castra imperatoris prestolaban-
tur aduentum : securus de dei potentia quod non
traderet credentes hominibus iniustis : nec de-
relinqueret virgam peccatorum super sortem iusto-
rum. ne extenderent iusti ad iniquitatem
manus suas Promiserat enim arbogastes
tunc comes et flauianus prefectus medio-
lano egredientes cum victores reuertissent
stabulum se esse facturos in basilica ecclesie

securus scilicet sacerdos ambrosius. aliter videtur debere dici securum scilicet exer[citum]

Iste non fuit arbogastes supranominatus qui ille dilexit ambrosium. sed ille alius de nominatus qui periit pro ara victorie recuperanda cum flauiano ut [illegible] nominato vel in aliquibus libris inuenitur arbogastes dictus qui dilexit ambrosium

mediolanensis : atque clericos sub armis
probaturos. Sed miserandi homines cum de
nominibus suis male creduli sunt et aperu
erunt os suum in blasphemia : apud deum
spem sibi victorie ademerunt. Causa autem
commotionis hec fuit : quia munera impera
toris. qui se sacrilegio miscuerant ab ec
clesia respuebantur : nec orandi illis cum
ecclesia societas tribuebatur. Sed dominus qui
ecclesiam suam tueri consuevit : de celo ia
culatus est iudicium : atque omnem victoriam
ad religiosum imperatorem transtulit theodo
sium. Quod theodosius imperator victoriam beato ambrosio assignasset
Extincto itaque eugenio satellitibus
que eius : cum scripta acceperunt imperatoris
non illi alia cura maior fuit. quam ut pro hiis
intervenirent : quos reatus involverat.
Obsecravit primo scriptis imperatorem mis
so dyacono : postea vero quod directus est
iohannes tunc tribunus et notarius qui
nunc prefectus est ad tuicionem eorum qui ad
ecclesiam confugerunt : etiam ipse aquileiam
perrexit precaturus pro eis. Quibus facile
venia impetrata est. Quia christianissimus
imperator provolutus pedibus sacerdotis :
testabatur meritis et intercessionibus

civis se esse servatum. Revertens itaque de
urbe aquileyensi: una die precessit
imperatorem. Rex diu clementissime me
morie theodosius imperator. susceptis
filiis. ecclesiis traditis sacerdoti: in hac
luce fuit. Post cuius obitum: fere trien
nium supervixit. Quo in tempore sancti naza
rii martyris corpus quod erat in orto positum
extra civitatem: levatum ad basilicam
apostolorum que est in romana transtulit.
Vidimus enim in sepulchro in quo iace
bat corpus martyris. qui quando passus sit
usque in hodiernum diem scire non possumus:
sanguinem martyris ita recentem: quasi
eadem die fuisset effusus. Caput etiam
ipsius quod ab impiis fuerat abscisum. ita
integrum atque incorruptum cum capillis ca
pitis atque barba: ut nobis videretur eodem
tempore quo levabatur. lotum atque compositum
in sepulchro. Et quid mirum? quandoquidem
dominus in evangelio ante promisit: quod ca
pillus de capite eorum non peribit. Etiam
odore tanto repleti sumus: ut omnium aro
matum vinceret suavitatem. Quo leva
to corpore martyris et in lectica composito:
statim ad sanctum celsum martyrem qui in eodem

De obitu ipsius theodosii fecit pulchrum tractatum quem habemus apud nos

orto positus e: cu sco sacerdote ad orone
preximus: nuq tn illu antea orasse in
eode loco cospertu habemus. Sz hoc erat
signu reuelati mris: si scus sacerdos
ad locu aliquem vbi nuq antea fuerit
oratu isset. Cognouimus tn a custodibus
loci ipsius. q a parentibz illis traditu
sit. no discedere a loco illo per omne ge
neratione et progenie suorz: eo q thesau
ri magni in eodem loco positi essent. Et
vere magni thesauri: quos no erugo.
neqz tinea exterminet: neqz fures effo
diat et furentur: qz custos eorz xps est:
et locus eorz aula celestis: quibus xpus
viuere fuit: et mori lucru. Translato
itaqz corpore mris ad basilicam aplorum
vbi pridem scorz aplorz reliquie summa om
niu deuotione deposite fuerit: cu trac
taret eps. quida de pplo repletus spiritu
imudo: clamare cepit se torqueri ab am
brosio. At ille couersus ad eu dixit. Ob
mutesce dyabole: qz no te torquet am
brosius: sed fides scorz et inuidia tua:
qm illo vides homines ascendere: vnde
tu ppter supbia deiectus es. Nam ambro
sius nescit inflari. Quo dicto: ille qui

clamabat obmutuit. Prostratus quoque in terram est: nec amplius vocem qua discrepa re posset emisit. De vindicta quorundam qui ecclesiam violare ausi sunt. resistente sancto episcopo

Per idem tempus consulatus sui cum imperator honorius in urbe mediolanensi. libicarum ferarum exhiberet munus populo illuc concurrenti. data copia est missis militibus. ut ab stilicone comite hortatu eusebij prefecti. croscomius quidam de ecclesia raperetur: quem confugientem ad altare domini sanctus episcopus cum clericis qui in tempore aderant: defendendum accucedit. Sed multitudo militum que duces duos habebat de perfidia arrianorum preualuit aduersus paucos: atque ablato croscomio exultantes ad amphiteatrum reuer si sunt: ecclesie luctum non modicum relinquentes. Iterum sacerdos prostratus ante altare domini: factum diu fleuit. Sed in tempore cum reuer si essent et reuocassent hijs a quibus fuerant destinati milites: dimissi leopardi. saltu celeri ad eundem locum in quo sede bant qui de ecclesia triumphabant ascenden tes. grauiter lamatos reliquerunt. Quod ubi vidit tunc stilico comes penitentia motus est: ita ut per multos dies satisfa ceret sacerdoti: et illesum quidem illum

qui ablatus fuerat absolut Sed quia grauissimorum criminum erat reus. et aliter emendari non poterat: ad exilium destinauit: non multo post indulgentiam prosequente. Per idem tempus cum ad palacium pergeret. eumque pro loco officij nostri prosequeremur: theodolo tunc notario qui postea summa cum gratia mutinensem rexit ecclesiam: cum casu quidam pede lapsus esset. atque prostratus iaceret in terra ridenti factum. conuersus ait Et tu qui stas. vide ne cadas Quo dicto: statim is qui alienum lapsum riserat: suum doluit. Per idem tempus fritigil quedam regina marchomannorum cum a quodam cristiano viro. qui ad illam forte de ytalie partibus aduenerat referente sibi audiuit famam viri cristo credidit: cuius illum famulum recognouit: missis que mediolanum muneribus ad ecclesiam per legatos postulauit: ut scriptis ipsius qualiter credere deberet informaretur. Ad quam ille epistolam fecit preclaram in modum cathezismi: in qua eciam admonuit ut suaderet viro: pacem romanis seruare. Qua accepta epistola

mulier suasit viro, ut cum populo suo se romanis traderet. Quae cum postea ad uenisset mediolanum plurimum doluit: quod sanctum sacerdotem ad quem festinauerat: minime repperisset. Iam enim de hac luce migrauerat. Temporibus vero gratiani, ut retro redeam. cum ad pretorium mace donij tunc magistri offitiorum pro quodam inter cedendum perrexisset: atque ex precepto su pradicti viri fores inuenisset clausas. nec copiam ingrediendi adeptus esset: ait Et tu quidem venies ad ecclesiam: nec ap tis ianuis inuenies qua ingrediaris. Quod factum est. Mortuo gratiano confugiens macedonius ad ecclesiam: patentibus ianu is aditum reperire non potuit. De abstinen tia et sobrietate eius ac reliquis virtutibus

Ipse autem vir venerabilis episcopus exercitijs erat multe abstinentie: et multarum vigiliarum vel laborum: cotidiano ieiunio macerans corpus. Cui prandendi consue tudo numquam fuit nisi die sabbati et dominico: vel cum natalitia celeberrimorum martirum essent. Orandi etiam assiduitas magna die ac nocte: nec operam declinabat scri bendo propria manu libros: nisi cum aliqua nota

infirmitate. corpus eius attenuaretur
Erat etiam in illo sollicitudo pro statu
omnium ecclesiarum: interveniendi etiam mag
na assiduitas et constantia In rebus
etiam divinis implendis fortissimus: in tantum
ut quod solus implere solitus erat circa bap
tizandos: quinque postea episcopi tempore quo discessit
sit vix implerent Sollicitus etiam pro pau
peribus et captivis nimium Nam in tempo
re quo episcopus ordinatus est: aurum omne atque
argentum quod habere poterat ecclesie vel pau
peribus contulit Predia etiam que habe
bat reservato usufructuario germane
sue. donavit ecclesie: nihil sibi quod hic
suum diceret derelinquens: ut nudus atque
expeditus miles Christum dominum sequeretur
Qui cum dives esset propter nos pauper factus
est: ut nos eius inopia ditaremur.
Erat etiam gaudens cum gaudentibus: et flens
cum flentibus Siquidem quotienscumque illi
aliquis ob percipiendam penitentiam lapsus
suos confessus esset: ita flebat: ut et
illum flere compelleret Videbatur enim
sibi cum iacente se iacere Causas autem
criminum quas illi confitebatur nulli
nisi domino soli apud quem intercedebat

loquebatur

loquebatur: bonum relinquens exemplum posteris sacerdotibus: ut intercessores apud deum magis sint quam accusatores apud homines. Nam et secundum apostolum circa huiusmodi hominem confirmanda karitas est. quia ipse sui accusator est: nec expectat accusatorem sed prevenit: ut confitendo suum absoluat ipse delictum: ne habeat quod aduersarius criminetur. Ideo quia scriptum dicat Iustus in principio sermonis accusator est sui. Voce enim eripit aduersario ne criminetur: et quasi dentes quosdam paratos ad predam criminationis manifeste. peccatorum suorum confessione confringit: dans honorem deo cui nuda sunt omnia: et qui vult vitam peccatorum magis quam mortem. Nam et ipsi penitenti non sufficit sola confessio: nisi subsequatur emendatio facti: ut penitens penitenda non faciat. Humiliet etiam animam suam sicut dauid sanctus: qui postquam audiuit a propheta dimissum est peccatum tuum. humilior factus est in emendatione peccati: ita ut cinerem sicut panem manducaret. et potum suum cum fletu misceret

Flebat etiam amarissime. quociens cumque forte nunciatum illi fuerat de cuiuscumque

cuique obitu sancti sacerdotis : in tantum ut nos illum consolari niteremur ignorantes pium affectum viri : nec qua ratione ita fleret intelligentes. Quibus ille huiusmodi responsum reddebat : non se flere quia recessisset qui fuerat mortuus nunciatus : sed quia se precessisset. vel quia difficile esset invenire virum qui dignus summo sacerdotio haberetur. Ipse autem de sua morte predixit quod usque pascha nobiscum mansurus esset : quod quidem meruit dominum obsecrando quo maturius liberaretur. Ingemiscebat enim vehementer cum videret radicem omnium malorum avariciam. que neque copia augeri. neque inopia minui potest. magis magisque crescere in hominibus : et maxime in hys qui in potestatibus erant constituti : ita ut interveniendi apud illos gravissimus labor esset : quia omnia precio distrahebantur. Que res omne malum primo invexit ytalie : et exinde omnia vergit in peius. Et quid dicam si in huiuscemodi personis ita tabiem suam exerceret qui solent aut filiorum aut propinquorum causas pretendere ad excusandas excusationes in peccatis : cumque de plerosque ceperit etiam celibes sacerdotes vel levitas qui

nota

bus deus porcio est. vt illa etiam ipsi ap-
petant. Et ve nobis miseris : qui nec
fine mundi prouocamur vt tam graui iu-
go seruitutis liberari velimus quod demer-
git vsque in profundum inferni : vt faciamus
nobis amicos de mamona iniquitatis qui
nos recipiant in eterna tabernacula. Atta-
men beatus ille qui quandoque conuersus disrup-
tis vinculis atque proiecto iugo huiusmodi
dominationis tenebit et allidet paruulos suos
ad petram : hoc est omnes intentiones suas
allidet ad cristum. qui secundum apostolum petra est.
qui omnes ad se allisos interimit : ipsa
autem inuiolabilis manens nec tamen facies eum
qui ad se allisent nequissimi vteri deteri-
ores partus. sed innocentem : ita vt securus
possit dicere/porcio mea dominus : qui cum nichil
in seculo est. illi vere porcio xpistus est : et qui
contempserit pua. multa percipiet : insuper
et vitam eternam possidebit De quodam presagio mortis eius

Ante paucos vero dies et quod ex tunc finem fecit scribendi
quam lectulo detineretur : cum quadra fine dictandi
gesimum tertium psalmum dictaret : me ex-
cipiente et vidente. subito in modum scinti-
breuis ignis caput eius cooperuit : atque
paulatim per os ipsius tamquam in domum ha-

bitator ingressus est. Post quod facies
eius tamquam nix facta est. Postea vero
reversus est vultus eius ad speciem suam.
Quod cum fieret, stupore perculsus obrigui:
nec potui scribere que ab illo dicebantur:
nisi postea quam visio illa transiit. Dice
bat enim in tempore testimonium scripture di
vine: quod ego optime retinebam. Finem
scribendi vel dictandi ipso die finem fecit:
siquidem ipsum psalmum explere non potuit.
Ego vero id quod a me visum fuerat: hono
rabili viro Castro dyacono, sub cuius cura
degebam statim retuli. At ille repletus
gratia dei: spiritus sancti adventum me in illo vidis
se edocuit. ex lectione actuum apostolorum. Supe
rioribus autem diebus, cum Stiliconis tunc co
mitis servus qui demonio laboraverat.
cum in ambrosiana basilica iam sanus ma
neret commendatus a domino suo. ferebatur
enim quod libenter ab eodem haberetur. fece
ret falsas ~~lras~~ epistolas tribunatus:
in tantum ut tenerentur homines qui ad ad
ministrandum pergebant: sed ubi ad per
sonam servi sui pervenit. Stilico comes ipse
in servo suo noluit vindicare: homines
etiam qui ab eo decepti fuerant: interventu

sacerdotis dimisit De ipso vero servo sa
cerdoti questus est Quem vir sanctus cum de
ambrosiana ecclesia egrederetur requiri
fecit atque adduci ad se Quem cum inter
rogasset et reprehendisset auctorem tanti
flagicii ait. Oportet illum tradi sathane
in interitum carnis ne talia in posterum
audeat committere Quem eodem momento
cum adhuc sermo esset in ore sacerdotis
spiritus immundus arreptum discerpere cepit Quo
viso non minimo timore repleti sumus et ad
miratione Multos etiam diebus ipsis impo
nente illo manus et imperante a spiritibus
inmundis vidimus esse purgatos Per idem tempus
innocentius quidam ex tribuno et notario qui
ita dolore pedum tenebatur ut raro in publi
co videretur cum ad altare accessisset ut
sacramenta perciperet. calcatus quasi casu a
sacerdote exclamasset audivimus Vade et
amodo salvus eris Nec se amplius dolu
isse pedes tempore quo sanctus sacerdos de hac
luce migravit lacrimis testabatur De

Sed post extrema eius egritudine et
dies hos ordinato sacerdote ordine
ecclesie ticiniensi. incidit infirmitatem
qua plurimis diebus cum detineretur in

lectulo. comes stilico dixisse fertur. q tāto
viro recedente de corpore: interitus īmine
ret ytalie Unde cōuocatis ad se nobilissi
mis viris illius ciuitatis quos diligi a sco
sacerdote nouerat: parti blando sermoe
psuasit vt pergerent ad scm sacerdotem:
suaderent q3 illi vt sibi viuēdi peteret a
dnō cōmeatū Erd' ille vbi ab eis audiuit
respondit Non ita inter vos vixi vt pu
deat me viuere: nec timeo mori: qr bo
nū dnm habemus Per idem tempus cū in ex
trema parte porticus in qua iacebat:
in vno positi. castus polemius. venerius
et felix tūc dyacoñi secū tractarēt voce
ita suppressa. vt vix seinuicem audirent
quis post obitū illius ordinādus eps esset:
atq3 cū de nomie loquerentur sci simpli
ciani: tamq3 interesset tractatui. cū lon
ge positus ab ipis iaceret. approbās ex
clamauit tercio: senex sed bonus Erat
eni simplicianus eui maturus Qua voce
audita expauescentes fugerūt Defūcto
tn̄ eo. non alius illi successit in sacerdo
tiū: nisi is quē ille bonū senem trina
voce signauerat Cui simpliciano vene
rius quē supra memorauimus successor

fuit: felix vero nunc usque bononiensem regit ecclesiam Castus autem et polemius nutriti ab ambrosio bone arboris boni fructus: in ecclesia mediolanensi dyaconii funguntur officio In eodem tamen loco sicut referente sancto cassiano laudensis ecclesie episcopo qui ab eodem audierat didicimus: cum oraret una cum predicto sacerdote. vidit dominum ihesum aduenisse ad se. et arridentem sibi: nec multos post dies ablatus est Sed eodem tempore quo a nobis migrauit ad dominum: ab hora circiter undecima diei. usque ad illam horam qua emisit spiritum: expansis manibus in modum crucis orauit Nos vero labia illius tantum moueri videbamus: vocem autem non audiebamus **De felici obitu eius et quomodo honoratus episcopus ad eum vocatus fuit**

Honoratus etiam sacerdos ecclesie vercellensis cum in superiora domus. se ad quietem composuisset: tertio vocem vocantis se audiuit dicentis quod sibi Surge festina: quia modo est recessurus Qui descendens obtulit sancto domini corpus Quo cum omni deuotione accepto: emisit spiritum bonum viaticum secum ferens: ut in virtute esce anime. refoueretur angelorum consortio: quorum vita vixit

in terris; Et helye societate letetur: qr
vt helias nu͂q̃ regib⁹ vł vllis ptãtibz:
ita nec iste dei timore loqui veritus est
Atq; inde ad ecclesiam maiorem. ãte lu
cinã horã qua defunctus est: corpus ip
sius deportatũ est. Ibi qr fuit eadẽ noc
te qua vigilam⁹ in pascha: quē plu
rimi infantes baptizati. cũ a fonte veni
rent viderũt. ita vt aliqui sedentem ĩ
cathedra tribunali dicerent: alij vero
ambulantē sius parentibz digito ostē
derent. Sz illi videntes videre nõ poterãt:
qr mũdatos oculos nõ habebãt. Pluri
mi autē stellam supra corpus ei⁹ se vide
re narrabant. Sz lucescente die dñico cũ
corpus ei⁹ pactis diuis sacramẽtis de ec
clesia leuaretur portandũ ad basilicã
ambrosianã in qua positũ est: ita ibi
demonũ turba clamabat se ab illo tor
queri: vt eiulatus eorũ ferri nõ posset. nota
Que gr̃a sacerdotis nõ solũ in illo loco.
verũetiã in plurimis prouincijs vsq; in
hodiernũ manet. Iactabãt etiã turbe
virorũ ac mulierũ oraria vł semicintia
sua: vt corpus sanctũ aliquatenus ab
ipis contingeretur. Erat eñ exequiarũ

oraria vł semicincta sũt pepla seu fasa quib⁹ in aliquib⁹ ptib⁹ quidã vtũtur. sicut sudaria vł facitergia

turba innumerabilis. totius dignitatis totius que sexus. omnium que pene etatum. non solum cristianorum. sed etiam iudeorum. et paganorum. maiore tamen gratia ordo precedebat eorum qui fuerant baptizati

nō

De quibusdam miraculis que post mortem eius contigerunt.

Eadem qua obijt die sicut textus epistole loquitur. que a successore ipsius venerabili viro simpliciano suscepta est. de partibus orientis ad ipsum tamquam adhuc nobiscum viventem directa. que nunc usque mediolani habetur in monasterio. quibusdam sanctis viris apparuit orans cum illis. et imponens illis manum. Habet enim diem epistola que directa est. qua lecta invenimus die esse quo ille defunctus est. In tuscia etiam civitate florentina ubi nunc vir sanctus zenobius episcopus est. quia promiserat se petentibus illis. illos esse sepius visitaturum. frequenter ad altare quod est in basilica ambrosiana. que ibidem ab ipso constructa est visus orare. ipso sancto sacerdote zenobio referente didicimus. In eadem insuper domo in qua dexlmatis eugenium mansit. tempore quo radagaisus supradictam civitatem

obsidebat: cu iam penitus desperasset
viri civitatis ipsius: p visu cuida appa
ruit. et promisit alio die salute ill' affu
tura. Quo referente. civiu aimi sut erecti
Nam altero die adveniete stilicone tuc
comite cu exercitu: facta est de hostibus
victoria. Hec pansophia religiosa femi
me pueri pansophii referente cognovi.
¶. Mascezili etia desperanti de salute sua
vel exercitus que ducebat cont' gallio
one. baculu manu tenes in visu noc
tis apparuit: atq; cu provolveretur
ad pedes sci viri mascezel. percutiens i ter
ram senex baculo quo regebatur tercio.
hac eni specie illi apparuerat: ait. hic
hic hic. signans locu: dedit q; intellectu
viro que visitatione dignu fuerit ar
bitratus: ut cognosceret se ipso loco in
quo scm dni viderat sacerdote. die ter
cio victoria adepturu: atq; ita secutus
bellu et inchoavit. et cosumavit. Nos
tame mediolanu positi: ea ipso mascezile
referente cognovimus. Nam et in hac provin
cia in qua nuc positi scripsimus. pluribus
hoc ipm retulimus sacerdotibz: quibus
etia referentibz. secutus hec ante nob' cog

mita: huic libro adiungere arbitrati sumus

Sisinnii et alexandri

Sisinnii et alexandri martirum qui nostris temporibus. hoc est post obitum sancti viri ambrosii. in ananime partibus persequentibus gentilibus viris. martirii coronam adepti sunt. cum reliquias mediolano summa cum devotione suscaperemus: advenientem quodam ceco et referente didicimus qui eodem die tacto loculo in quo sanctorum reliquie portabantur lumen accepit: eo quod per visum noctis vidisset navem appropinquantem litori. in qua erat multitudo albatorum virorum. Quibus descendentibus ad terram: cum unus de turba deprecaretur ut sciret qui essent viri: audivit. ambrosium eius que consortes. Quo audito nomine: cum deprecaretur ut lumen reciperet: audivit ab eo Perge mediolanum: et occurre fratribus meis qui illo venturi sunt. designans diem: et recipies lumen. Erat enim vir ut ipse referebat de litore dalmatено: nec se ante venisse in civitatem asseverabat: priusquam recto itinere reliquiis sanctorum occurrisset nondum videns. sed tacto loculo videre cepisset. Hiis itaque decursis. non arbitror grave videri si paululum promissi nostri metas excesserimus: ut dum

dictū qđ p os scōrū pphetarū locutus est impletū esse doceamus. sedentem inquit aduersus fratrē suū et detrahentē occulte persequebar. Et alibi Noli diligē detrahere ne eradiceris. vt quicūq3 forte huiusmodi captus est consuetudīe cū legerit qualiter in hijs qui scō viro detrahere ausi sunt fuerit vindicatū. ipse etiam in alijs emendetur De quodā detractore scā viri subito mortuo

Igitur donatus quidā natione afer pbr tunc eccē mediolanensis cū in conuiuio positus in quo erāt nōnulli militantes viri religiosi. detraheret meorie sacerdotis. aspernantibz illis et referentibus lingwā nequam. subito wlnere percussus graui de eodem loco in quo iacebat alienis manibus sublenatus in lectulū situs est. atq3 inde ad sepulchrū vsq3 deductus. In vrbe etiā carthaginensi cū apud fortunatū dyaconū fratrē venerabilis viri aurelij epī ad conuiuiū conuenisse vna cū vincētio tolositano epō. muriano etiā epō volitano. sed et alijs epīs et dyaconibus. tunc muriano epō detrahenti scō viro retuli exitū pbri superius meorati. qđ ille

de alio dictum. de se oraculum maturo suo
exitu comprobavit. Nam de eodem loco
in quo iacebat cum subito ingenti vulne-
re esset percussus alienis manibus ad lec-
tum usque apportatus est: atque inde ad do-
mum in qua hospitabatur reductus: diem
clausit extremum. Unde hortor et obsecro
omnem hominem qui hunc librum legerit:
ut imitetur vitam viri. laudet graciam:
declinet detrahentium linguas: si volt
magis consortium habere cum beato ambro-
sio in resurrectionem vite: quam cum detra-
hentibus subire supplicium. quo nullus sa-
piens non declinet. Tuam etiam precor
beatitudinem pater: ut pro me humilli-
mo et peccatore paulino cum omnibus sanctis
qui tecum invocant nomen domini nostri ihe-
su cristi in veritate orare digneris: ut
quia in adipiscenda gracia cum tanto viro
non sum dignus habere consortium: adeptus
meorum venia peccatorum. sit michi premium.
Fugisse supplicium Amen

Antiphona de sco ambrosio epo et doctore

O Gloriosum lumen totius ytalie. quam expurgasti a secta arriane perfidie. stabiliens in vera trinitatis confessione sicut tenet fides ecce catholice. conserva nos a demonis impugnatione. et a mundi et carnis contagione. ut sic perseverantes in virtutum culmine. celeste regnum mereamur possidere V Sancto circumdabit te veritas eius

Deus qui btm ambrosium pontificem coll' virtute constantie in persecutorum insectatione roborasti: ex eius nobis imitatione tribue pro amore tuo malicias pravorum non formidare: sed semper ad celestia appetenda. per pacientiam et longanimitatem ferventer anhelare P

Incipit liber pastoralis beati Ambrosij epi

Si quis fratres et doctoris p̄clarissi
oratuli remissatur. quo frugi fa
mulū de seruata sibi pecūia quā
ad progandū susceperit. dn̄s in
crepauit dicens : tu dedisses pecunia mea
numularijs. et ego veniēs cū vsuris exegis
sem eā : nō iā ociosus auditor collatā sibi
diuī muneris gr̄am. suis tm̄ vsib9 reserua
bit : sed cunctis eā comcabile faciens. copiosi9
prerogando. securi9 possidebit Vt sibi p hec
et plurimis edificationis exhibeat fructū :
et velut decora arbor pomis referta nō in
fructuose probetur occupare terrā dū viuit :
cū et p seipam pomis ornetur : et omnis qui
ex ea fructū perceperit sagine. Beato nos etiā
aplō ad hec eadē iuitante Nolite querere que
vrā sūt : sed que aliorū Et alibi Nō quero
qd michi utile ē : sed qd multis. vt salui fiant
Ideirco nos quib9 in verbis credita ē dispē
satio. et qui gregē cristi alendū nutriendūq
suscepim9 : nō sine ingenti periculo nouā
nos credim9 euasuros si nō sedm̄ hūc mo
dū viuam9 : aut etiā si non predicamus.
Et licet ad hec predicanda nos retardet vite
hui9 iprobitas : iuitat nos tn̄ pcepti necel

sitas Et ve enim michi ē si minime p̄dicauero:
et si susceptū thesaurū in terra defossū. id ē
in meo corde diu occultauero: et lucernā
diui verbi compressā sub modio retentaue
ro: et nō sup candelabrū positā cunctorū
oculis manifestauero: et claustra hūane
impericie p claues illas regni celoꝝ quas
in beato petro aplo cuncti suscepi⁹ sacerdotes minime
reseruauero Vt audire p hoc merear pro lig̃ue
mee modulo Euge serue bone et fidelis: q̄r
ī pauca fuisti fidelis supra multa te constituā:
intra in gaudiū dn̄i tui Unde vereris hu
increpationib⁹ et supplicijs subdi: tiore
pene paullus. et amore fraterno īflamma
tus nō iā ad subditū loquor vulgus. quod
iugiter monere consueui: sed ad ip̄os iā
predicatores vulgi mea verba cōuerto Et
meis conseruis velut obediens seruus: id ē
ep̄s sacerdotib⁹. antistes pontificib⁹ audac
ter predicare salutis cōia nō retardabo Nec
prerogatiuā michimet face si hec [meis] consacer
nō dotib⁹ caritatis intuitu prerogare vendicabo:
aut vite p̄fecte me eē fateor. cū de vita per
fecta alios moneo: sed poci⁹ cū hec ad illos
loqui audeo: simul cū illis q̄ loquor au
diā. Aggrediar iā diuina ope suffultus.

facultate qua valeo : et eorum precibus adiu
uatus ad quos maior respiciet sermo desiderantium
campum iter : et in gremio quasi consacerdotum
positus. ipsos alloquor sacerdotes

Exhortatio beati ad audiendum quod dicturus est de honore simul et periculo episcoporum
Capitulum primum

Audite me beatissimi patres : et simul
discate sanctissimi fratres Audite me
stirps leuitica. germen sacerdotale : propago san
ctificata : duces et rectores gregis xpi Audi
te me rogantem vos pariter et timentem : commo
dis commonitionibus solito consulentem : et ho
norem episcopatus demonstrare volentem Ut cum ho
noris prerogatiuam monstrauerimus. merita etiam
congrua requiramus : ne falli possimus in opere :
qui cognoscamus veritatem Dignum est enim ut dig
nitas sacerdotalis prius noscatur a nobis :
et sic deinde seruetur a nobis Homo cum in hono
re esset non intellexit : comparatus est iumentis insi
pientibus et similis factus est illis Honor igitur
fratres et sublimitas episcopalis : nullis poterit
comparationibus adequari Si regum fulgori com
pares et principum dyadematibus. longe erit in
ferius : quam si plumbi metallum ad auri fulgorem
compares Quippe cum videas regum colla et prin
cipum submitti genibus sacerdotum : et exoscu
lata eorum dextera : orationibus eorum credant se
communiri Quid iam de plebeia dixerim multitu

Ut psalmigraphi sententia queat repelli a nobis

dine. cui non solū preferri a dn̄o meruit :
sed ut eā quoq; iure tueatur patrio. preceptis
īperitū ē euangelicis. Sic certe sic a dn̄o
ad btm̄ dicit᷑ petrū Petre amas me. Et
ille Tu scis dn̄e : qz amo te Et cū tercio fu
isset interrogat9. et trina responsione fuisset sub
secut9 : repetitū ē a dn̄o tercio Pasce oues
meas Suas oues et quē gregē non solū
tūc beatus suscepit apl̄s petr9 : sed nobiscū
eas accepit : et cū illo nos eas accepi9 om̄s
Unde regende sacerdotib; traducitur : meri
to rectorib9 suis subdi dicitur Mira euangelio
chorus ce ante mādato uide9 nichilominus eē pre
fixū : nō est discipul9 sup mgr̄m neq; seruus
sup dn̄m suū : s; sufficiat discipulo ut sit sic
mgr̄ eius. et seruo sicut dn̄s ei9 Hec vero
cūcta frēs ideo nos premisisse debetis cognos
cere : ut ostenderem9 nichil eē in hoc seculo ex
cellenci9 sacerdotib9 : nichil sublimi9 ep̄is re
periri Ut cū dignitatē ep̄atus episcopor̄ ocu
lis demonstrauim9 digne noscam9 qd sum9 : et
qd sum9 professione. actione pori9 qz ī noīe
demonstrem9. Ut nomē congruat actioni. et ac
tio respondeat nomī : ne sit nomē inane. et cri
mē imane : ne sit honor sublis et vita perilis
ne sit deifica professio et illicita actio : ne sit

religiosus amictus et irreligiosus profectus: ne
sit gradus excelsus et deformis excessus. Ne
habeatur in ecclesia cathedra sublimior. et con
sciencia sacerdotis reperiatur humilior: ne lo
cutione simulemus columbinam. et mente habea
mus caninam: ne professione monstremus ovinam
et ferocitatem habeamus lupinam. ut digne no
bis per prophetam videatur a domino. Populus hic la
biis me honorat: cor autem eorum longe est a me Que requiritur
Ergo fratres sicut senatorem clamis ab episcopo plus quam a sacer
ornat. sicut agricultura rusticum: sic dote Ca. 3
barbarum arma. sicut nautam navigationis pe
ricia: et singulos quosque opifices operis sui
qualitas ipsos demonstrat auctores: sic episcopum Nota
non aliter nisi episcopalia opera designant: ut ex bo
no opere magis quam professione noscatur: plus
meritis esse episcopus quam nomine vocetur. Quia si Nota
cut nichil esse dignius episcopo excellencius: sic ni
chil est miserabilius si de sancta vita episcopus periclitetur:
si sacerdos in crimine teneatur. Et ut levius est
de plano cadere. sic gravius est qui de sublimi
ceciderit dignitate: quia ruina que de alto fit:
graviori casu colliditur. Honor quidem episcopalis
coram hominibus preclarus est: sed si ruinam sustine
at dolor magnus est. Nam quantum pre ceteris gra
dus episcopalis altior est: tanto si per negligentiam

delabatur ruina grauior e Magna sublimi
tas: magnā debet habere cautelā Honor
grandis: grandiori debet sollicitudine ar
cuuallari Cui plus creditur: plus ab eo
exigitur Sicut scriptū e Cuia optimis p
mixta sūt pessima Et alibi Potētes pote
tiora tormenta paciuntur: et scienti legem
et nō facienti eā, pctm est illi Et seruus sa
ens volūtate dni sui. et nō faciēs eā: vapu
labit mltū Aliud e em qd ab epo requirit
deus. et aliud e qd a pbro: et aliud qd a dy
acono. et aliud a clerico: et aliud qd a layco
vl quibuscq hominib9 Et licet oīm opa hoim
de9 in suo examine iudicio: plus tn ab illo
exigitur: cui plus committitur Ampliores
em penas luet: cui nudsior regendor pplor
fuerit cura 9missa Et ut specialit ipi9 epat9
modū et formulā omib9 sacerdotib; depinga
mus: aplica e nob regula reuolueda: que de
hys p singula epales actus depingit, Sic ad
cunctos epos btus ait aplus paul9 Le Intitulat vel ap[...] scribit [...] thymo[...] de epat[...]
Fidelis sermo ac si diceret De quo sū lo
cuturg: veraciter loquor: ne quis
me existimet fuisse mentitū Subiuxit Si
quis episcopatū desiderat: bonū opus desi
derat. Hoc est Si epus ee desiderās. mag[...]

est qd ee cupis : s; et si opus bonu aplec
tãris simul. Nam et si aliter ee cupis : eps
ee non potes. q2 sequit Oportet eni epm
irreprehensibile ee Irreprehensibile ait. Qra
si eps reprehenditur. deformiter subditur cul
pe : et pfecto culpa ad reatu trahit. reatus
ad pena : pena pducat vsq3 ad morte. Ecce
ad quid voluitur dignitas epalis Et post
paululu ait Vnius vxoris viru Si ad supfici
em tm lre respiciamus : phibet bigamu epm
ordinari Si vero ad altiore sensu conscendi
mus : phibet epm duas vsurpare ecclesias
Et si adhuc introrsus pfundiora pscrutemus :
monet ne post catholicu dogma. sensu iue
niatur epus habere hereticu : sed xpianu
tm catholicam et orthodoxa sibi alloaet fide:
vt vnius vxoris tm. et catholice ecce. vir epus
vocitetur Sequitur denu et ait Sobriu hoc e
no vino tm : sed et viciis parcu vt nec vino
amplius indulgeat qm oportet : et mente sp
sobrius ee inueniatur Et adiunxit sequentia
dicens Prudente Prudentia quippe no mundi
alis. de qua dicitur qd stulticia sit apud deu :
s; prudentia spualis. id est vt opere circuspectus sit
et verbo peritus : vt sit astutus sicut serpens
et simplex sicut columba Et denuo infert

Ornatū. Id est si iuxta sensū lr̄e tm̄ respiciamꝰ
nō aliud sacerdotes qͣ amictū quiꝰ clariorē
verbi gratia. Castorinas quaerimꝰ et sericas ves
tes. et ille se int' epos credat ee auctorē. q
veste induit clariore. Sed sciās apl's taliter se
intelligi nō volt. Quia nō carne. epm. sed mē
te docet ee ornatū. vt ille sacerdos placeat
deo. qui aīam habuerit ꝯpositā in deo. Et
post hec addidit. hospitalē. Vt hūanitatis
intuitu hospicio recipiat nō hn̄tes hospiciū.
et egenū sine tecto inducat in domū suam
Nec solus devoret dona xpi. que ei largita
ē bonitas xpi. Et vt hylarē datorē diligat
cristꝰ. sine murmure contribuat xpi paupe
ribꝰ Sequitur deī et ait. Docibilē. id est sic pol
leat eps sapiā. vt nō solū creditū sibi ꝑplm
sufficiēter doceat. verūetiā et cunctarum queat
heresiū cōtradictiōes a catholicis repellere ecciā.
ne sua iperitia iperitos minime doceat. et hu
iusmodi casu ꝑveniat. eveniat illi qd' scriptū
est Cecus ceco ducatū prebens. ambo in fove
am cadūt. Qui vero talē se vt dixiꝰ ee nō
ignorat. sacerdotiū minime appetat. Nec locū
alterius vsurpare ꝑsumat. preserti illius
qui fulgore sue sapientie populorū po
test corda lustrare. Subiuxit et ait. Capitulum
epm̄ etiā nō ee violētū nec
litigiosū etc. Cam vij

Non vinolentum: hoc est non multo vino dedi-
tum. ut si videatur episcopus: utrum bibentur
an non ignoretur. Ne post largam potionem
vini. mulierum delectetur illecebris: ne per
vinum sicut ait apostolus. omnis nutriatur luxu-
ries. Demum sequitur dicens. Non percussorem sed mo-
destum. Idest manus improbas ad clerum non ha-
beat: ut suspicionibus pravis nimie prava
at conscientiam aliorum. ne dum petulans invenitur
ad cedem. athleta magis quam episcopus iudicetur.
Sed magis e diverso ab aliis illatas patienter
ferat iniurias. ut mentis modestiam cunctis
hominibus tranquillam demonstret. et formam pa-
tientie. cunctis ostendat. Iterum addidit dicens. Non
litigiosum. Idest non linguam ad convicium relaxet
episcopus. ne per eandem linguam per quam laudes refert
deo. et divina libat sacrificia. litium venena
proferat. Quia non decet de ore episcopi maledictionem
simul et benedictionem egredi. ne per eandem linguam
per quam deus laudatur. homo maledicatur.
Quia non potest de uno fonte. dulcem et amaram
producere aquam. Deinceps subsecutus est dicens.
Non turpis lucri cupidum. Idest ne lucri cupidi-
tate episcopus inveniatur obnoxius et nutriat ava-
riciam. que est radix omnium malorum. Qui stipendiis
tantum contentus ecclesie sue. penitus non ambiat

Non

Non

Nota

que intelligit ee superflua : sed de ipa pocius paupertate ecce sue libenter impciat pauperibus christi Sicut scriptum est hylarem datorem diligit deus Et alio loco Dispersit dedit pauperibus : iusticia eius manet in seculum seculi : cornu eius exaltabitur in gloria Et conexuit subsequencia dicens Domui sue bene preesse : filios habentem subditos cum omni castitate Domui sue bene preesse potest : qui corporis sui servaverit castitatem : domui inquit hoc est corpori suo imperioso iure dominetur : ne subdatur ipse corpori suo : et desiderio luxurie deditus in precipicium demergatur : sed pocius filios suos suo castitatis exemplo ad pudicicie regulam ducat Nam si quis domui sue preesse nesciat : quomodo ecclesie dei curam diligenciamque exhibebit Hoc est enim de quo superius diximus Qui cordis sui domum excolere non valet : quomodo pluriorum adhibebit diligenciam Et qui pecti trabem ex suo non potest eruere oculo : quomodo ex alterius oculo poterit amputare festucam Item sequitur et ait Non neophitum : hoc est qui nuper ad fidem ex gentilitate venit : aut certe ex milicia seculari ad clericatus officium est adscitus Hii ergo non tam passim sacerdotalem accipiant gradum : ne elati

in supbia in iudiciu incidunt et in laqueu dyaboli Quia qd longo tpe nimie discit: in puo tpe servare no possut Et concludes regula et epale forma ad exemu itulit dicens

Oportet aute illu et testimoniu habere bonu ab hys qui foris sut: idz ab he reticis seu scismaticis qui extra scam eccam catholica conuenticula sibi prophana psicaut, Quos tn testes aplus testimoniu dicit debere bonu habere de imaculata vita et sca epi conuersatione: ne forte accipiat innia loci epo obtrectandi: et infamare icipiat catho licu dogma Hys ita prelibatis vt reor in hoc opere velut a grandi fenore nos psen sim 9 liberatos: cu no nra contra epos. sz sca apli opposuim 9 testimonia: ne velut vulgarib 9 fabulis nrm uideret opus Cu vero auctoritate nobis p singula sa accipio apli pauli: ipm pocius aplm si ausi sut. qui nos reprehendat. Et licet ia coartet nos libelli hui 9 plixitas. et temp 9 nos urgeat vt ad fine hui 9 operis veniam 9: sollicitu do tame fratru nos retardat amoris: illor precipue sacerdotu qui mentis torpore ebeta ti: sacerdotale diffamat honore Et qui no ua prodigaliter regula ac tepestate pepe

Ca[m] 6 oportet epm testio[m] hre bo[m] 2[m]

tille deflentur :- et gyezi sectantes et symonis
simaz :- sca epatus gratia pecuniis coemerint
Nequaquam timentes cum honorem sacerdotalem pecu
niis emererent :- a bto petro aplo se cum symone
fuisse dapnatos. sicut ait Pecunia tua tecum
sit in pdicione : qz donum sci spus te credidisti
pecuniis copare Et lepram gyezi a sco suscepisse
se credat helizeo :- qui gradum sacerdotalem se ex
istimant pecuniis copanre Hic arguit symo

Quibus cum ista dixerimus :- niacis ordinati
Sufficere debuit sua cparando lepram ones cor
possidere Nam sicut validioribus morbis
capite viciato reliquum necesse est corpus inun
dacione superioris morbi letaliter irrigari :- ita
qui caput videtur esse ecclesie. morbo pestife
ro fraternum viciant corpus : ut nichil ex to
cius corporis compage insauciatum possit eua
dere. quod negligentium sacerdotum viciositatis
mortale infecerit virus Ita ut videas in ecclesia
passim. quos non merita : sed pecunie ad epa
tus ordinem prouexerint, O nugace pplm et in
doctum :- qui talem sibi adsciuerit sacerdotem,
Quos si percuntari fideliter velis. quis eos
pfecerit sacerdotes : respondet mox et dicet
Ab archiepo sum nup eps ordinatus. Centum ei
solidos dedi :- ut epalem gram cosequi meruissem

De morbis

hic

sem. Quos si minime dedissem: hodie epus
non eem. Unde meli⁹ michi e auru de sacel
lo ineheere: q̄ tantu sacerdociu pdere. Auru
dedi: et epatu comparaui. Quos tri solidos
si viuo: recepturu illico no diffido. Ordino
pbros: consecro dyaconos: et accipio auru
Ita et de alijs nichilominus ordinibus: pecu
nie questu profligare confido. Ecce et auru
qd dedi. in meo sacello recepi: et epatu gra
tis accepi. Nempe hoc e qd doleo: q archi
eps carnaliter epm fecit: na pp ter pecunias
spualit leprosu ordinauit. Pecunia inquit
tua tecu sit in pdicione: q donu dei sci sps
precio copasti: et comerciu insensibile. in am
maru exiciu peregisti. Et nescij hoies z indoc
ti: in ordinationibus eorum clamat et dicit. Dign⁹
es et iustus es: et consciencia misera. indignus e
et iniustus e dicat. Pnunciat em huiusmodi eps
ad pplm dicens: pax vobis. Oculis quide car
nalibus videtur qi eps magn⁹: et diuinis obtu
tibus inspicitur leprosus magn⁹. p pecunia
acquisiuit indebitu ordine: et apud deu per
didit interiore hominem. Caro suscepit dignita
tate: et aia pdidit honestate. Caro ancil no
la. dna facta est aime: et aia que erat do
mina. facta e famula carnis. Caro dna pplis:

et aīa servit demoni Sacerdotiū copa
uit: et aīe detrimentū parit Et qd pdest
huiusmodi homī si totū mūdū lucretur: et
aīe sue detrimētū paciatur Aut quā dabit
homo cōmutationē pro aīa sua Quod
dedit cū ordinaretur eps aurū fuit: et qd
perdidit aīa fuit Cū ordinaret aliū qd
accepit pecunia fuit: et qd dedit lepra fuit
Hec ē mercimonia iniquorū: in pmiae eor
Interrogo tamē fratrem Item cōtra eos q pecunias accipiunt ex ord
et coepm nrm: qr et ego eps sū: et cū epō
loquor Dic ergo michi paulisper frater
epe Cū dares pecuniā: qd accepisti Gra
ciā epalem accepi Ergo interrogo te Hec
gracia cur tali vocabulo nūcupatur Cur
inquis Ut reor pro eo qr gratis datur: iō
gracia vocitatur Ergo si gracia gratis da
tur: et aurū nō estimatur a te cur grā
pecunijs comparatur Respondet Non mqs
michi daretur: si pecunijs non emeretur
Nec epus fuissem ordinatus: si pecuniā
non dedissem Ergo ut apparet ex rñsionibus
tuis: graciā cū ordinareris nō suscepisti:
qr gratuito eā nō meruisti Et ideo frater
si graciā nō accepisti: quomō epus effici
potuisti Nam et discipulis suis dns dicit

Gratis accepistis : gratis date. Tu ergo gra-
tuitā grām existimasti precio possidere : ea
ut video aurū dans pdidisti : et scām gra-
ciā nō adquisisti. Adhuc tamē semel ad-
iciens. firem pquiro epm : ne quid de appro-
bamētis vendicis nos pretermisisse videam.
Quis dat fenter cpalem graciā. Deus
an homo. Fides. Sine dubio deus : sed tn̄
p hominē dat deus. Homo ipomt manus :
deus largitur grām. Sacerdos ipomt suppli-
cem dexterā : et deus benedicit potenti dexte-
ra. Epūs imanat ordinē : et deus dignitatē.
O iusticia : o equitas. Si homīn pecunia da-
tur qui nichil in ordine amplius opatur.
nisi solū seruiciū qd ei creditur : cur deo
totū negatur qui ipm ordinē tibi largitur.
Iustū ne tibi videtur ut seruus honoretur :
et dns iniuriā paciatur. Et iniuste accipi-
at sacerdos pecuniā : et deus paciatur ab
homīb iniuriā. Sz q pro concesso ordine
deus a te nichil expectat : cur a te sacerdos
ipudent pecuniā expectat. Dns homīn
ut certe benignus gratis donauit : et sacer-
dos malignus eū sine causa predauit. Dns
homī concede voluit gratis : et epūs impax
pecuniā ab homīe expet igratus. Qd enī

habes ? qd non accepisti. Si aut accepisti ? quid
gloriaris qsi non acceperis. **Deplangit ma**
Ecce ad que mala : **liciā sacerdotum. Ca** vij
voluitur clericalis ordo. Ecce ad que
probra sunt prolapsi sacerdotes : qui audire
meruerunt. a iudice mundi. Vos estis lux mundi huius
Ecce qbz subiciuntur gentes: qbz a dno dcm est. Vos estis sal terre
Ergo si lux est ecce. epus a dno ordinatus : ita
vt spensare tenebras predicationis sue elo
quio rutilante conscienciarum latebras illuminet ?
aut ipse palpabilibus tenebris tenetur obstric
tus. Et non solum qr ipse dum male agit digne
perit ? insup et alios secum indigne perdit.
Si enim meruisti salis possidere saporem. vt insi
pientium possis animum condire ? aut infatuatus
tali vicio immundis te porcorum conculcandum pe
dibus prebuisti ? ita vt nec alios nec teipsum
possis condire. Oculorum etiam officium in cor
pore idz in ecclesia voluntarie appetisti : vt reli
quum per te corpus ducatum lucis haberet ? et
nunc quadam lippitudine et caligine viciorum
obtenebratus. nec teipsum luci ydoneum pbes:
et alijs adimis lucem. De quibz oculis in euangelio
dicitur Si oculus tuus simplex fuerit : totum
corpus lucidum erit ? idz si epus qui lumen
pmeruit preesse in corpore. simplicitate est

no

// scit et mora

sancta et innocentia decoratus : omnis ecclia splendore lucis irradiatur Si autem oculus tuus nequam est. totum corpus tuum tenebrosum est : idest si episcopus qui videbatur corpori subdito lucem prebere obnubiletur nequicie cecitate : quod cetera faciunt membra quibus lux adempta est oculorum. Id est quid secularis factura est multitudo : cum voluptatibus illicitis et actionibus vetitis ad similem facinorum voraginem episcopus multitudinem populi provocaverit : ut nulli iam iamque illicitum esse videatur : quod ab episcopo qui licitum perpetratur. Sed idipsum magis credunt homines esse laudabile : quodquod episcopus habuerit delectabile Nec quisquam quod agere pontifex non dubitat : se indubitanter agere dicat Episcopus enim a cunctis indubitanter vocatus : presertim cum ipso nomine censeris : si tamen actio concordet nomini : et nomen se societ actioni Nam quod aliud interpretatur episcopus : nisi superinspector. Maxime cum solio in ecclesia editiore resideat et ita cunctos respiciat : ut et cunctorum oculi in ipsum respiciant. Ergo quia ita est : tu te velut tersum speculum omnium suorum oculis demonstrans : ita ut non possit obscuritate tua se corporis exornare. Sufficiat hucusque nunc nobis cum sacerdotibus paululum dilatasse sermonem : in quo eorum excel

no[n]

Conclusio libri ubi et orat pro sacerdotibus et episcopis ut possit implere in eo contenta Capitulum xiii

lencia. simil' et casu monstraui ; ne sidetes
in sublimitate. bonorum minime requirerent
perfectione morum ; et in solo se crederent sacerdotes
nomine plus quam opere gloriari. Et quamuis sciam
pro hoc libello plurimos michi sacerdotes.
qui hec que loquimur agere nolunt infideliter
esse detracturos ; credo tamen plurimos qui hec
agunt vel agere obnituntur. fideliter pro nobis
oraturos ; sicut lacerationibus obtrectatorum
minime pertimuam ; sic demum probatorum et sanctorum
virorum orationibus adiuuamur. Age nunc

Oratio et consummatio libri

sanctificans spiritus. qui nos in hoc opere di-
uinis inspirationibus adiuuasti. cunctos
sacerdotes adiuua ; et presta vt faciant
que in hoc opusculo ipse eloqui inspirasti
vt vna cum eis mercedem tribuas celorum regna. que
sanctis in secula seculorum dare promisisti Amen

Item sermo beati augustini ad sacerdotes et
episcopos pro eorum exhortatione et instructione

Sacerdotes dei altissimi : tria sunt gene
ra hominum que odit deus Remanentes
retroeuntes : oberrantes Ideo vos qui pre
estis ad vos spectat remanentes in malo expec
tare : retroeuntes reuocare : oberrantibus viam
demonstrare Et tardos pigros que excitare : ne
amplius dormitent non proficiendo in virtutibus
Qui enim non proficiat : remanet in via Qui
peior efficitur : retro reuertitur : et qui fi
dem deserit : omnino in morte dormit Ad vos er
go sacerdotes dei pertinet excitare remanentes
errantes reuocare : sed dormientes semper increpare
Considerate antequam hec omnia faciatis : quibus
virtutibus fulgeatis Considerate quid sit populo
preesse : considerate quale sit diuinis sacramen
tis insistere Talis demum conuenit cura sincer
itatis sacramentis : qualia sunt sacra ipsa
ex quibus exhibent officia seruitutis : ne circa
deum offendant ipsi quod tractant : aut circa populum
incipiat impedire quod predicant Ex inordina
ta denique multitudine sacerdotum : hodie datur
contemptui nostre redemptionis venerabile sacramen
tum Nam qui debent esse vicarii apostolorum et fi
lii petri : facti sunt hodie socii iude O gran
dis dignitas sacerdotum : sed grandis ruina si
peccant Letamur ad ascensum : sed timeamus ad

nota lapsum. Non est tanti gaudii excelsa tenuis-
se: quanti meroris est de sublimibus corruisse. Nec
solum pro nostris debitis reddimus racionem: sed pro omni-
bus quorum abutimur donis. Considerate ergo sacer-
dotum esse officium: de lege interrogatos iudicare.
Nam qui sacerdos est: legem domini non debet
ignorare. Quia si ignorat: seipsum arguit
non esse sacerdotem domini. Sacerdotum ergo est scire
legem: ut interrogatus de lege iudicat. Sa-
cerdotum est caste vivere. pie sobrie: non des-
pectam vetulam in domo tenere: ne in obsequio
aliquo magis demum cito delinquitur: ubi
sine suspicione securum potest esse delictum. Maxime
quia libido nullam deformitatem despicit. Sacer-
dotum est secularium conviviorum societates fugere.
Turpe est enim dimicare corpus tangere: et con-
vivia visitare.

Sacerdotum est animarum curam pro domino suscipere:
ut errantes doceat: mestos consoletur:
pauperes sustentet: ut penitentes ad salu-
tis remedia protrahat: pupillos gubernet:
et secum plures ad deum festinet producere. Mul- (vel producere)
tos tamen novi: qui plus sacerdotum vitam quam suam
discutiunt. Tales in foveam dilabuntur erroris: quia
more ypocritarum trabem suam non considerantes:
festucam tenuem in aliorum oculis conspiciunt. Sacer-

dotum est ergo ipsos summe custodire. ne seipsos et
populum perdant et scandalizent: vt qui pro domino
animarum curam susceperunt: studeat vt errantes
doceant: aut consolentur mestos: visitan
tes infirmos in omni caritate et dilectione Sed
et qui in seculo sunt caueant ne sacerdotum
vitam dilaceret: etiam si sacerdotes mali inue
niantur: sed si forefecerint: cum omni reueren
cia eos et caritate reprehendere festinet. Sa
cerdotum igitur aspicite dignitatem: Nam per eos
agitur in terra: quod negocijs celestibus conti
netur. Non enim homo non angelus non archan
gelus. non aliqua alia creatura: non virtus
non seraphim. non gabriel non raphael: sed ipse
sanctus spiritus hoc munus instituit: hoc filius
confecit: hoc pater plenarie manifestauit:
atque adhuc in carne hominibus permanentibus: mis
terio fungi angelorum sancta trinitas prestitit.
O sacerdotes per vos christum induimus.
per vos filio dei coniungimur: per vos mem
bra capitis efficimur: per vos instruimur et do
cemur. Nunquid non a nobis ergo magis quam reges
et iudices vel parentes honorandi sunt. Et
ideo sapientissimum oportet esse et perspicacem
in omnibus sacerdotem: et mille vt dicitur ex
omni parte oculos habentem: qui non solum sibi.

sz et exemplo viuat ∴ vt origo sit et fundamentum omnium
virtutum . Attendere et diligenter perspicere debet
episcopus noster ∴ ne indignos ordinent in sacerdotes
Nam eisdem subiacent penis Et si dicit se
vitia eorum ignorasse ∴ dico eis audacter cum
apostolo ad thimotheum Manus cito nemini imposue
ris ∴ neque communicaveris peccatis alienis Primo ex
hac excusatione grauius peccare videtur ∴ qui
promouerit quem ignorauerunt Attendamus ergo episcopi
et prelati qui columpne templi videmur ∴ ne pro
propriorum et nostrorum clericorum subditorum iniquitate
dampnemur ∴ si eos aut ignorantes non erudimus ∴
aut peccantes non arguimus Summa enim diligentia
summa caritate . summo desiderio et feruore . nos
qui pastores sumus . consolemur afflictos ∴ pas
camus egenos ∴ induamus nudos ∴ redimamus cap
tiuos ∴ suscipiamus peregrinos ∴ desperatis veniam
permittamus ∴ bonos custodiamus Et quicquid
ad nostrum officium pertinet constanter exerceamus ∴
vt pro presentibus et temporalibus laboribus . eterna requiem
optinere mereamur Adiuuante nos deo meo ∴
qui viuit et regnat in secula seculorum ∴ Amen

Sequitur Oratio pulchra beati Ambrosij episcopi
ad sanctam trinitatem pro exstirpatione vij vicio
orum capitalium . et pro acquisitione virtutum eis contrariarum

Oracio beati Ambrosij epi ad scam trinitatem x
Summa et incomprehensibil' natura
virtus vita qz beata · lux inacces-
sibilis. vera singularis et vna sapia
veritas icommutabil' scta incopabilis et etna
dileco · tpaliu reru sine tpe conditor · visibiliu
et inuisibiliu · inuisibilis etern9 qz patrator ·
pater et filius et spus scus · vn9 et verus
in trinitate dns deus Pater no habens a
quo sis: habens tn sapiam · i · filiu cui ma
ior vl' anterior non sis. Filius habens prem
a quo sis: no tn habens cui minor vl' posteri
or sis Spus scus habens prem et filiu a quo
sis: no tn habens quibz inequalis vl' ipar sis
Quia totu hoc i tua diuinitate. cui tepus nuqz
accidit eternu ac coeternu equale ac coequa
le est In qua alius pater · ali9 filius · alius
spiritus scus Sz pater in filio et spiritu sco ·
filius i pre et spu sco · spus scus i pre et filio
est Quia sicut tua deus tri natura psonas
recipit · sic ptes nequaqz admittit Cui nc
supra nec subt9. ante vl' retro queunt · quia
corpor lineameta no recipit Vnde et tota
omib9 in locis sine loco habetur · nec tame
tota coprehendit · Tota naqz vbiqz habetur ·
qz pfecto pars in ea nulla reperitur Tota

autē nō cōprehenditur : qr videlicet cū in creaturis vnicuiqȝ pn̄s efficatur : etiā vltᵃ creaturas tota īuenitur Quāobrem cū celū et terrā implet tota ē : cū hominē vnū replet tota ē Nec variatur p singula. que in singulis tota ē : nec de loco ad locū transit. cū vnū deserens alterū petit : que semetipām sine loco et tp̄e mouet. de humanitate xp̄i

Hinc merito colendus hinc adorandꝰ es : hinc incōmutabilis hinc larali scriptus agnosceris Hinc mediator dei et hoīm homo cristꝰ ihesus scđm diuitatis eentiam totus cū homībꝰ in terris : totus erat cū p̄re in celis : cū diceret nemo ascendit in celū nisi qui de celo descendit : filius hoīs qui ē in celo Qui videlicet cū ī forma dei eēt nō rapinā arbitratus ē. esse se equalem deo : ſȝ semetipm̄ exinaniuit formā serui accipiens. in silitudinē hoīm fc̄s : et habitu īuentꝰ vt homo Humiliauit semetipm̄ factus obediens vsqȝ ad mortē : mortē autē crucis Hic orat primo cōtᵃ supbiam

Per huiꝰ te btā trinitas humanitatis habitū. p huiꝰ subiectionis humilitatē deprecor : p huiꝰ sacratissimā obedientiā p huiꝰ beatissimā mortē exoro In primis

ut te deū meū diligam: te sitiam te toto cor
de pquirā Deinde ut pximū iuxta vires atq̄
mensurā in hac ipā tua dilcōne carū semp
atq̄ dilectū attendā Sz hanc dilectionem
dn̄e nulli prestabis: nisi cui vicia prius odil
se donaueris Obsecro ergo pia et vera mi
sericordia. solida atq̄ vnica spes mea: vt
superbie regnū auferas ab aīa mea. Hor
rendū dn̄e pauēdū q̄ tā maximū malum
qd̄ angelos de celo pieat: qd̄ hoīes de pa
radiso minauit: qd̄q̄ inicū omīs pcī est:
et ad ipm̄ ptinet. qd̄q̄ vicij et iniquitat̄ ē.
Cui⁹ prime soboles septē inmicū pricipalia
vicia: ex hac virulenta radice pferūtur Scz
inanis gloria. inuidia. ira. tristicia. auari
cia. ventris ingluuies: atq̄ luxuria Sz et
nūosa pagmis turba ex singul' generatur.
Inanis ergo gloria cū plene mentē ceperit:
mox septiformē in illa nequiciā gignit.
Inobedientiā scz iactanciā. ypocrisim et cō
tentionē: ptinaciā discordiā. ac nouitatis
psūptionē Sz huic vera hūilitas oppomt̄:
et omīs eius nequicia vacuatur Te ergo Orat p hūilitē
deprecor hūilitatis mgr̄. vt hanc cordi meo
inseras: insertam q̄ custodias Que dum
cunctis inferiorē se attendit: subiectionem

protinus gignitur: iactantiam extinguit: ypo
crisim excludit: contentionem refugit: perti
naciam emollit: discordiam pcauet: nouita
tum presumptionem abhorret. Huius vere humilitatis
medicamine. morbum elationis sanandum pre
uidens: cum per hominem assumptum. auctor nostre
salutis. tuis ad te venientibus dicens. Discite
a me. quia mitis sum et humilis corde: et inuenie
tis requiem animabus vestris. Et rursum. Nisi conuer
si fueritis et efficiamini sicut paruuli: non in
trabitis in regnum celorum. Oratio contra inuidiam

De inuidia quoque odium. susurratio. de
tractio. exultatio in aduersis proximi:
afflictio autem in prosperis eius generatur. O ma
la pgenies: que si animo intromissa dominari
ceperit: omnem sanctitatis sobolem extinguit.
Qui itaque inuidet vel odit: non alium prius quam
semetipsum occidit. Qui susurrat et detrahit:
prius suas quam aliorum radices euellit. Qui
exultat in aduersis proximi et affligitur in
prosperis eius: alieno se gladio primum petit.
Hec secundum superbie virgultum. tunc primo fuit
exortum: cum ille de quo scriptum est. inuidia dyaboli
mors introiuit in orbem terrarum. chayn persuasit:
vt liuoris odio. fraternum funderet sanguinem.
Sed nimirum idem cayn inuidus. prius suam animam:

q alterius carne pemit. Scriptu quippe e
Qui odit fratrem suum homicida e. Et scit
qr omnis homicida : no habet vita eterna
in se manente. Hinc dne apparet. cuius pn
homicida e : in quo qui alteru odit. vita no
est. Quo contra moyses oim intellim ad
monet dicens Ne oderis proximu tuu in cor
de tuo. Et qr ille qui invidet et odit. consequt
susurrat et detrahit : hoc malu scriptura
sca pcavendu denuciat : no eris inquiens
susurro in pplis. Et nolite detrahere alter
utru fres. Qui eni detrahit fratri. detrahit
legi. Qui vero susurrat et detrahit : con
sequens e vt in adversis primi exultet : in
psperis aute aim mesticia cotrahat. Sz
occurrit btus aplus et dicit : gaudere cu
gaudentibus : flere cu flentibz. Et ecce alius
p terrenis rebus terrenis qr honoribus : alius
p virtutu successibus cuilibz invidet : quelibz
odit : contra quelibz susurrat : de quolibz
detrahit : de cuiuslibet adversis exultat :
de psperis aim mestificat. Sed vt in
dictis superetur hoc mltiplex malu : oc
currat dne queso illud mltiforme bonu :
qd potenti virtute resistens. no det invidie
locu. Karitas scz. que fudametu e oim bo

Orat p kari.

noz ∴ que nō invidet ſʒ gaudet ∴ nō odit
ſed diligit ∴ nō ſuſurrat ſʒ obiurgat ∴ nō
detrahit ſed arguit ∴ nō de aduerſis p̄ximi
gaudet ſʒ meret ∴ nō de p̄ſperis afflictionē
ſʒ conſolationē recipit. Merito autē tale
nomē accepit ∴ q̄ illa carius īueniri nō
poterit. Quā qui habet te utiqʒ habet.
deus enī karitas ē ∴ et qui manet ī car.te
in deo manet ∴ et deus in eo. Eum ut p̄fa
tū īuidie ſuperet malū. cordis ſil' et oris
uigilanda ē cuſtodia. Cordis. ſciʒ ne īuideat ∴
ne in aduſis p̄ximi exultet ∴ ne in p̄ſpe
ris meſticiā contrahat. Oris vero. ne ſu
ſurret ∴ ne detrahat. Scriptū quippe eſt
Omī cuſtodia ſerua cor tuū ∴ q̄ʒ ex ip̄o vita
procedit. Et rurſū ſcriptū ē. Mors et vita
in manibʒ lingue. Lucius n. malū qđ intꝰ
latet extinguitur ∴ ſi a prauo eloquio āforis
lingua frenetur. Pone dn̄e cuſtodiā ori me
o et oſtiū circūſtantie labiis meis ∴ vt nō
declines cor meū in verbū malicie. Libera
aīam meā a labiis iniquis ∴ et a līgua doloſa
Ira autē īuidiā ſequit(ur) ∴ qua int' cetera
vicia nil aſperius ∴ nil īuenit(ur) amarius
Que dū ultra modū feruent. atrociter
mētes exulcerant ∴ ſenſū ebetat. linguam

immutat. oculos obnubrat : totu(m) q(ue) corp(us) pertur-
bat. Hinc p(ro)tin(us) rixe. contumelie: clamor
indignatio: tumor mentis. et blasphemie
suscitantur. De qua nimiru(m) scriptura s(an)c(t)a tes-
tatur dicens. Ira in sinu stulti requiescit.
Et ira viri. iustitiam dei no(n) operatur. Sed — Orat(io) p(ro) pacie(n)cia
obiecte d(omi)ne contra ta(m) amarissimu(m) iracundie
malu(m) : suavissimu(m) paciencie bonu(m). in quo
specialit(er) a(n)i(m)arum n(ost)rarum salus collocatur:
cu(m) nob(is) p(er) ewa(n)g(eliu)m dicatur. In paciencia v(est)ra pos-
sidebitis a(n)i(m)as v(est)ras. Que nimiru(m) du(m) arcem et prin-
cipatum in mente susceperit: omnes mox per-
turbationes compescat: rixas et contumeli-
as in exhortatione(m) convertit: confusum clamo-
rem sub ordinato silentio premit: indigna-
tione(m) tumore(m)q(ue) mentis mansuetudine vin-
cat: blasphemias gratiarum actione repellit.
Ne si forte in immensu(m) succensa ad horam.
paciencia succubuerit: nullu(m) ne d(omi)ne reme-
diu(m) erit. Erit certe. Na(m) cu(m) hui(us) mali dap-
natione(m) ewa(n)g(eliu)m denu(n)ciat dicens. qui irasci-
tur fr(atr)i suo reus erit iudicio: qui a(utem) dixerit
fr(atr)i suo racha. reus erit concilio: qui a(utem) dixe-
rit fatue reus erit gehenne ignis: p(ro)tin(us) tem-
peratione(m) subiungit. cu(m) dicat. Si offers mu-
nus tuu(m) ad altare: et ibi recordatus fueris

q̄ frater tuus habet aliq̄d adu̅su̅ te: relinque
ibi munus tuu̅ ante altare: et vade prius recō
ciliari fr̄i tuo: et tu̅c venies offeres munus
tuu̅. Et illud. Cu̅ statis ad orandu̅: remit
tite si quid habetis aduersus alteru̅ in cordi
bus v̄ris. Hanc m̄ dn̄e deus meus s̄cdam tri
bue victoria̅: si furore cecatus amisero pri
ma̅: cu̅ non tuo zelo: s̄ meo vicio cuiuslibz
animu̅ offendo. Orat cont̄ʳ tristicia̅ mala̅

Tristicia quoqz ira̅ p̄sequitur: que du̅
cordis archana penetrat: p̄t'ms ī eius
cubiculo malicia̅. rancore̅. pusillanimitatem
desp̄atione̅. torpore̅ circa p̄cepta: vagatione̅
mentis circa illicita generat. Que int̄ʳ ce
tera vicia q̄ʳ sit detestanda: beatus paulus in
dicat. Seculi inquiens tristicia: morte̅ op̄at.
Sed obsecro deus et dn̄s meus, appone cont̄ʳ
seculi tristicia̅: future b̄titudinis leticia̅: q̄
ex meriore contracta̅ malicia̅ vincat beniuo
lentia: tedio parratu̅ ranchore̅ pellat sinc
ritate: pusillaimitate̅ fortitudine roboret:
desp̄atione̅ spei fiducia erigat: torpore̅ circa
precepta. exercicio sp̄uali repellat: vagatio
ne̅ me̅tis erga illicita. inconcussa stabilitate
refrenet. Qd̄ si ad mome̅tu̅ subtracta leti
cia spiritali. malu̅ tristicie p̄ualuerit: agu̅

[Margin: Īs̄ncitatᵉ et accidia]

[Margin: Orat p̄ leticia sa̅cta s̄ future b̄titudinis]

queso qd monet beat⁹ iacob⁹ Tristat aliqs
in vob: oret equo aīmo et psallat. Contra avariciā
Avaricia sequit tristiciā: que in utroqz
testamēto. pari notat execracione In
veteri naqz dicit Avaro nichil est scelestius
In nouo autē: et avariciā que ē ydolorū ser
uitus Ex qua pfecto septē nequicie parā
tur Scz prodicio. fraus. fallacia. piuriū in
quietudo. violentia. et cont misam obdura
cio. Et ecce dne deus quilibet amator mū
di et nō tui: pter metalla preciosa. aurē
tes fulgentes qz lapides. seruos et seruas.
predia et fundos. ad mortē pximū tradit:
fraudē machinat: fallaciā obducit. piuriū
cōmittit Et alius iquiet⁹ et violent⁹ est
ppt villā: ali⁹ ppt gallinā Alius obdurat
cont misam ne tribuat aurū: ali⁹ ne porri
gat potū Sz peto mi deus amor cast⁹
et verus. vt tui nulla preter te debetur pos
sessio in terra: nichil qd tu nō es cōcupiscā
in terra Semp qz illi⁹ fine meminerā qui
dicit Nud⁹ egressus sū de vtero mris mee.
nud⁹ reuertar illuc Atqz illi⁹ Nichil intuli
m⁹ in huc mūdū: s; nec auferre qd pos
sum⁹ Que nimirū dū pie considerantur:
mūdi contemptū qui avaricie contrari⁹ est

Orat pro cō
temptu mūdi

mō

afferre videntur **Contra gulam.**

Post hec restat ventris ingluvies: q̄ a necessitate quidē incipit: ꝫ modū necessitatis excedens. ad voluptatē ptransit: dumqꝫ a licitis ad illicita pueniunt: mox īeptā letitiā scurrilitatē. immūdiciā multiloquiū sensusqꝫ ebetudinē circa ītelligentiā parturit. Cuiꝰ mortiferū virꝰ tūc utrūqꝫ vacuatur: cū nō qualitas ꝫ libido in escas preueniatur. Prima enī mulier nō exquisitarū dapiū: ꝫ sola pomi delectatione. mortem mūdo induxit: Et antiquus hostis regem nrm̄ nō de carne ꝫ de pane tēptauit Et sodoma idcirco igne et sulphure periyt: qꝫ inter cetera sua mala. panē in saturitate comedit.

Orat. p obtinē da sobrietate

Quapropter clemētiā tuā deus īploro: vt sicut eger ad medicinā: sic ad sumēdas dapes accedā: nequaqꝫ scilicet in eis voluptatē appetens: ꝫ necessitati subueniēs Aufer a me xp̄e misericordiā tuā omē ciborū noxiū desideriū: cōfirmaqꝫ seruo tuo. escarū ꝑpriaꝰ tribue abstinētiā: vt intra necessariū modū ꝑpriū tēperē appetitū: remotaqꝫ a me omī prorsus crapula et ebrietate: sciam in virtute tua habūdare: sciam et penuriā pati: nouerī quoqꝫ in

quibꝰ ind suffs

quibus michi sufficiens esse possim Ita domine
ita pater bone. novicijs castrimargie suetis arte
factis . inepta leticia vel scurrilitas non pul
lulabit : que illos maxime ad infamiam perducit : nota
in quibus ampula et ebrietas dominium sumunt.
Sedit enim populus manducare et bibere : et sur
rexerunt ludere Contra quos illa sententia venit
qua dicitur Ve vobis diuitibus : qui habetis con
solationem vestram Et ve vobis qui ridetis nunc :
quia plorabitis et flebitis Quo contra hij
qui carnem suam crucifixerunt cum vicijs et concu
piscencijs audiunt Mundus gaudebit. vos vero
contristabimini : sed tristicia vestra vertetur in
gaudium : et gaudium vestrum nemo tollet a vobis
Et rursum beati qui lugent : quoniam ipsi consolabuntur
Immundicia quoque que iuxta apostolum quibusdam
regni celestis aditum claudit : vigilantem numquam
dormiente vero tardius sua collumione fedabit :
bit : multiloquium media pressum silebit :
hebetudo sensus circa intelligentiam spiritualem acu
minis ingenio cedet : quod scientia perniciosa in me
te propagabit, venter enim abstinentium contractus : nota
humanos in altum eleuat sensus Contra luxuriam

Luxuria castrimargiam sequitur Que
dum licentie metas excedit : mox de se
curitate mentis : inconsideratione : inconstan

¶ Orat. p cōtinē-
tia et castitate

¶ Ex h° loco apparet
q̄ iste scō doctor virgi-
nitate floruit

tiam precipitatione̅ : amorem sui odiū dei
affectū p̄ntis seculi : horrore̅ aute̅ vl' despe-
ratione̅ gignit futuri ¶ Sz peto dn̄e. vt
qui ab ipō pubertatis tp̄e a cōplexu carna-
lis copule alienū me ee̅ voluisti : delectati-
onis ei9 sensu ne tangar. Quid em̄ p̄dest
dn̄e deus virginē ee̅ corpe : si contigat men-
te ee̅ corruptū. Qui em̄ videnit mulierē
ad concupiscendū eā : iam mechatus ē eā
in corde suo Hinc pfecto nec dū castitatē pro-
fesso ui͛r aplīn meli9 ē nubere q̄ vri. Sed
obsecro dn̄e vt cui nō licz nubē : ne ɔtigat adur[i]
Ecce dn̄e dū pro me sollicit9 Orat. et p alijs
talia postulo : mem[i]nisse karitatis de-
beo : vt eciā pro alijs exorem ¶ Te igitur
amatore̅ ecc̅e tue deprecor deus. pro sacerdoti-
bus ei9 : vt verbis siml' et meritis vite. po-
pulū sibi creditū : ad celestē patriā inuitent
¶ Pro regib9 ducib9 et hijs qui in sublimi-
tate positi sūt : vt patres orphanorū et iu-
dices viduarū semetipos exhibeant : mise-
rijs inopū et gemitib9 pauperū condoleāt :
nil nisi qd' iustū ē in iudicio querāt : sic q̄d ad
ministrent p̄ntia : ne amittāt bona futura.
¶ Pro virgib9. cōtinētib9. ac mūdo renūciātibz.
vt p̄ntia despiciant. futura requirāt : nec

se negotijs secularib; iplicent : ut tibi milita
tes placeant . cu se pbauerit . Pro coniugati
ut sic sibi inuice carnis debitu soluat : ne a de
siderio prie celestis exorbitet **Contra desparatione**

Sed quid ago dne . Cur oblitus pcco♃ meo♃ :
pro alijs orare presumo . Cu q in mltis of
fendi . atq; offendo . Sz tn no subripit desperatio :
tu publicanu iustificatu i teplo attendo . cu
latrone in cruce confitente . et de cruce ad pa
disu transeunte aspicio . cu maria p9 mltas
criminu maculas fonte pietatis ablutā : cu
petru p9 negatione aplatus gram recupatu
ituero . Sed rogo ineffabilis pietas . ut cu de
tantis exemplis presumere donasti : gemitus
publicani . confessione latronis : lacrimas marie
fletusq; negantis apli concedas . Cu dne si fla
gello tpali . scelera mea vindicanda preuideris . no
lacrimos9 iploro : ut du contra hec iratus deseuis :
spi tamen mie recorderis . Que em diligis corripis :
flagellas aute omem filiu que recipis . Qui
bus minimu verbis . et si virga percussionis mi
natur : patern9 tn pietatis affectus mostrat .
Da ergo inter flagella tolerantiā : ne murmu
rationis nota . ut malus seruus icurru : sz mag
qui bon9 filius . graru actiones rependa

De obitu et die iudicij

Illud etiā magnopere peto ut die obitus

diem extremi iudicij. dampnationem eterni sup
plicij. beatitudinem quoque regni futuri semper memi
neri. quod nemo indesineter potest: nisi qui
ad vitam eternam preordinatus est. Indesineter domine
recolenda est dies illa. in qua lux cum tenebris
pugnat: ira cum crudelitate desudat. In qua
aduersarius noster mala que fecimus. locuti sumus
vel cogitauimus vigilantissime accusator retexit:
iusticiamque tuam ad hec punienda deposcit.
Ubi quid sum domine: nisi tu qui iuste iudicabis
etiam misericorditer defendas. Recordare quod ad
uocatus meus es ipse qui iudicas. Quod si etiam
in illo adhuc seculo aliquid in me iudicandum
reseruas: peto ne me potestati demonum tradas:
dum scelus meum purgatoria pena detergis.
Nunquam domine obliuioni tradenda est dies illa:
de qua dicit propheta. Dies inquit ire dies illa:
dies tribulationis et angustie: dies calami
tatis et miserie: dies tenebrarum et caliginis:
dies nebule et turbinis: dies tube et clango
ris. In qua celis ac terris ardentibus exibunt
angeli: et separabunt malos de medio iustorum:
et mittent eos in caminum ignis. In qua mes
sores collecta zizania alligabunt fasciculos ad
comburendum: in qua a sinistris positi audi
ent impij. discedite a me maledicti in ignem

eternum : qui preparatus est dyabolo et angelis eius
In qua iam obseratis vite ianuis cum extinctis
lampadibus stulte virgines a thalamo exclu
se plorabunt : dampnationem que ingeminabunt : clama
tes domine domine aperi nobis Et tunc dicet illis : nescio
vos In qua etiam qui miraculis chorruscavit : similiter
lamentabunt repulsi et dicent Domine domine nonne
in nomine tuo prophetavimus . et in nomine tuo de
monia eiecimus : et in tuo nomine multas vir
tutes fecimus . Et tunc confitebitur etiam isti
quoniam numquam novisti eos : subiciens . discedite a
me omnes qui operamini iniquitatem Quis hic
domine deus terribilis in consiliis . mirabilis in ma
iestatibus . faciens que prodigia . quis inquam hic non pa
veat . et a fundo cordis non tremescat : cum
etiam illos audiat dampnari . quos in hac vi
ta contigit miraculis chorruscare . Ad quem
nimirum valet illa sententia qua dicitur : nescit homo
utrum amore an odio dignus sit : sed omnia reser
vantur in futurum incerta In quo et si iustus
vix salvabitur : peccator et impius ubi parebunt .

Etiam domine deus indesinenter meditandum — De penis inferni
eterne dampnationis supplicium : in quo
quidquid penarum nunc excogitari potest . quidque
etiam non potest : semper est Sunt enim vermis inmorta
lis . ignis inextinguibilis : fetor intolerabilis est,

Heu terra tenebrosa et mortis caligine
cooperta: terra miserie et tenebrarum est. Heu
torrentes in picem convertuntur: et humus in
sulphur ardebit in sempiternum. Heu lacus
sanguine igneque permixtus est: et quoscumque
suscipit: demergit simul et exurit. O quam hor
renda. o quam stupenda sunt ista: sed maior erit
domine cruciatus: amissio tue claritatis. Suf
ficit enim ad plenam miseriam. tua non perfrui be
atitudine: in qua iusti receptis corporibus
sanctorumque angelorum celsitudini coequati: inter
nam lucem aspicientes sicut sol refulgebunt. Nec
immerito sole et luna non indigebunt: quia te per
henne lumen habebunt. Non esurient neque si
tient: non laborabunt neque deficient: non mere
bunt neque lugebunt: quia quidquid sacietatis quid
quid quietis quidquid gaudii est. tua visitatio presta
bit: que in omnibus omnia erit. Nec tempus
iam illis accedet: quia totos eternitatis possidebunt.
Nec timebunt iam ultra mori: qui meruerunt
beata immortalitate iam vestiri. De gloria celesti.

Quid autem de hac beatitudine miser ego
homo amplius dicere valeo: qui de illa
quidquid dixero. illa sententia reprimor: quam per
prophetam et apostolum dictam intelligo. Quod oculus
non vidit nec auris audivit. nec in cor hominis

ascendit. que preparauit deus hijs qui diligunt eum. Fiunt certe in hac beata vita hec bona que premisi: sed ineffabili et nobis adhuc incomprehensibili modo. Huius desiderio domine deus formator et reformator meus. huius amore peragam quidquid in hac vita precipis vt agam: nec sit vltra timor in caritate: sed perfecta karitas foras mittat timorem. Et vt efficax sit hec mea deprecatio: beate marie virginis suffragia peto: quam tanti meriti esse fecisti. vt prima inter mulieres nouum munus offerret: et nulla preter ipsam tam nouum acciperet: Nouum scilicet munus offerret: vt puella virgo perseueraret: nulla preter ipsam tam nouum acciperet: vt virgo deum pareret. et post partum virgo maneret. Apostolorum intercessionem imploro: qui beatissimam mediatoris paupertatem eiusque pedis vestigia insequentes. ad tantum celsitudinis culmen peruenerunt: vt quecumque ligarent super terram essent ligata et in celis: et quecumque soluerent super terram essent soluta et in celo: atque in extremis sederent super duodecim thronos. iudicantes duodecim tribus israel. Martyrum preces deposco: qui pro veritate non dubitauerunt sanguinem fundere: nec dilexerunt animas suas vsque ad mortem: vt mortis su

peruenēt auctorē Confessorū orōnes expostu
lo · qui bella tēptantis īimici. diū pie vincerēt
in ecclā catholica. vl' eccā hereticoꝝ conflicta ·
diuturno certamine ptulerit · atqȝ vt ver
dicā. longioris occultiqȝ martirij palmas ac
ceperit Taliū dn̄e deus meus nūqȝ sperno p
ces · si vt pro me exorent ipē inspiraueris.
Qui eternitate pꝛem viuis et regnas · aū
ta p secula. et in omnibꝫ seculis Amen

Ista orō ꝯ hīc inī
dicta ābrosij ad hōrē
ca9 ꝯscripta. q̄ i mīl'
libell' īueni' scpta
inꝯrrecta sicut et
illa q̄ d' p9 missā.

Oracio beati ambrosij ante missā dicenda
De qua legitur in quadā visione Q' est
multū vtilis pro exstirpatione fantasma
tū. quib9 sacerdotes aliqn̄do īquietātur
in celebratione missaꝝ

Oratio bti Ambrosij an missam.

Summe sacerdos et vere pontifex dne ihu xpe qui te optulisti deo patri hostiã puram et immaculatã in ara crucis p nob miseris pctorib9 : qui dedisti nob carnem tuã ad manducandũ et sanguinẽ tuũ ad bibẽdũ : et posuisti misteriũ istud in virtute spũs tui dicens. Hec quociensctiq3 feceritis i mei memoriã facietis : Rogo te p sanguinẽ tuũ pciosũ. magnũ salutis nre preciũ : rogo te p hãc mirã et ineffabilẽ karitatẽ. qua nos miseros et indignos sic amare dignatꝰ es. vt nos lauares a pctis nris in sanguine tuo : Doce me indignũ seruũ. quẽ eciã inter cetera dona tua ad officiũ sacerdotale null' meis meritis. s3 sola dignatiõe mie tue vocare dignatꝰ es : doce me queso p spm tuũ scm tantũ misteriũ tractare ea reuerentia et honore. ea diligentia et tiore quib3 oportet et decet Fac me queso p graciã tuã semp illud de tanto misterio credere et intelligere : sentire et firmit' tenẽ : dicere et cogitare qđ tibi placet : et expedit aĩe mee Intret spũs tuus bon9 in cor meũ : qui sonet ibi sine sono : et sine strepitu verbor loquat' oẽz veritatẽ tantor misterior Pfunda quippe st nimis : et sacro tecta velamĩe Pter imen

sam clementiã tuã. concede ^ missam solẽnia
puro corde et mũda mente celebrare. Libera
me ab ĩmũdis et nefandis. vanis et nocivis
cogitationibz. Cum me btõr angelor̄ pia
et fida custodia. atq; fortissima tutela: vt
hostes oĩm bonor̄ confusi discedant. Per vir
tutẽ tanti misterij et p manũ sci angeli tui
repelle a me. et a cũctis servis tuis durissi
mũ spm̃ supbie. cenodoxie: invidie. blasphe
mie. fornicationis et ĩmũdicie: dubietatis et
diffidentie. Confundantur qui nos psequunt̃:
pereant illi qui pdere cũcta festinãt. Rex
virginũ. amator castitatis et integritatis deus
celesti rore benedictionis tue extingue in cor
^ et corpore de ^ meo totũ fomitẽ ardentis libidinis: vt ma
neat tenor ĩ me totius castitatis. corporis et
anime. Mortifica in mẽbris meis stimulos
carnis. omĩs q; libidinosas cõmotiones: et
da m̃i verã et ppetuã castitatẽ cũ ceteris donis
tuis que tibi placent in veritate: vt sacrifi
ciũ laudis casto corpore et mũdo corde tibi va
leam cotidie offerre. Quanta enim cordis cõtri
tione et lacrimar̃ fonte: quanta reverentia et
timore: quanta corporis castitate et anime puri
tate. divinũ istud et celeste misterium ẽ tractã
dũ dñe. vbi caro tua ĩ veritate sumitur: et

sanguis tuus in veritate bibitur. Ubi yma summis coniungitur. ubi est scorum presentia angelorum. ubi tu es sacerdos et sacrificium mirabiliter et ineffabiliter. Quis digne hoc poterit celebrare. nisi tu deus omnipotens offerentem sumentemque feceris dignum. Scio domine et vere scio et idipsum bonitati tue confiteor. quod non sum dignus accedere ad tantum misterium propter nimia peccata mea. et infinitas negligentias meas. Sed scio et veraciter credo ex toto corde meo. quia tu potes me facere dignum. qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine. qui solus de indignis dignos. de immundis mundos. et de peccatoribus iustos facis et sanctos. Per hanc omnipotentiam tuam te rogo. concede mihi peccatori hoc celeste sacrificium celebrare cum timore et tremore. cum cordis puritate et lacrimarum fonte. et leticia spirituali et celesti gaudio. Sentiat mens mea domine dulcedinem benignissime presentie tue. excubias sanctorum angelorum tuorum in circuitu meo. Ego enim memor venerande passionis tue accedo ad altare tuum licet peccator. ut offeram tibi de tuis donis sacrificium quod tu instituisti. et offerri tue maiestati precepisti in commemorationem tuam pro salute nostra. Suscipe igitur illud summe deus pro ecclesia tua sancta. et pro populo tuo quem acquisisti san

guine tuo precioso Et qui me peccatorem inter te
et eundem populum tuum medium esse voluisti licet in me
boni operis testimonium non agnoscas officium salutis dispen
sationis in credite non recuses. Nec per me indignum
eorum salutis pereat precium pro quibus victima factus es
salutaris. dignatus es esse redemptio Profero ergo
domine si digneris audire pressuras et intueri. tribula
tiones plebium pericula populorum captivorum gemi
tus miserias orphanorum necessitates pere
grinorum inopiam debilium desperationes languen
tium. defectus senum suspiria iuvenum. vota vir
ginum lamenta viduarum Tu enim misereris
omnium domine et nichil odisti eorum que fecisti.
Memorare que sit nostra substantia quam fragi
lis quam debilis quam mutabilis quam deceptibilis. et in
firma quia tu pater noster es quia tu deus noster es
Ne irascaris satis neque multitudinem viscerum
tuorum super nos contineas Non enim in iustificati
onibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam sed
in miserationibus tuis multis Aufer a nobis
domine iniquitates nostras et ignem sancti spiritus in
nobis clementer accende Aufer cor lapideum de
carne nostra et da nobis cor carneum. quod te time
at te amet te diligat in te delectetur. te se
quatur. te perfruatur ¶ Oramus clementiam tuam.
ut sereno vultu familiam tuam sacri nominis tui officia presto

lante aspicere digneris uultu. Et ut nullius sit
irritum uotum nullius uacua postulatio: tu no-
bis preces suggere: quas ipse propitius exaudire [audire et]
digneris. ¶ Rogamus etiam te pater sancte pro omnibus
animabus fidelium defunctorum: ut sit illis salus sa-
nitas. gaudium et refrigerium: hoc magnum pie-
tatis sacramentum. Deus meus sit illis hodie magnum
et plenum conuiuium de te pane uiuo. qui de celo de-
scendisti: et das uitam mundo. De carne tua sancta
et benedicta agni uidelicet inmaculati: qui tol-
lit peccata mundi: que de sancto utero beate marie uir- [et glorioso]
ginis est assumpta: et de spiritu sancto concepta. De illo
inmenso pietatis fonte. qui per lanceam militis ex tuo
sanctissimo latere feliciter emanauit: ut exinde
sanati refrigerati et consolidati: exultent in lau-
de et gloria tua. ¶ Peto clementiam tuam piissime
redemptor ut descendat super panem hunc. et super ca-
licem plenitudo diuinitatis tue. Descendat etiam domine
illa sancti spiritus tui inuisibilis incomprehensibilisque ma-
iestas. sicut quondam in patrum hostias descendebat:
que et oblationes meas corpus tuum et sanguinem
efficiat: et me indignum famulum tuum doceat
tantum misterium tractare cum cordis puritate. et
lacrimarum fonte: cum reuerentia et timore: ita ut
placide et benigne suscipias sacrificium laudis
de manu mea ad salutem omnium: tam uiuorum quam

mortuorum fidelium Rogo ergo te domine per ipsum sacro
sanctum et vivificum corporis et sanguinis tui miste
rium quo cotidie in ecclesia pascimur et potamur. ab
luimur et sanctificamur. atque unius summe divinitatis par
ticipes efficimur. da michi virtutes tuas sanctas.
quibus repletus bona consciencia ad altare tuum ac
cedam. ita ut hec celestia sacramenta efficiantur
michi salus et vita Tu enim dixisti ore tuo sancto
et benedicto. panis quem ego dabo caro mea est
pro mundi vita Qui manducat me. vivit propter
me. manet in me. et ego in eo, Ego sum panis
vivus qui de celo descendi Si quis manduca
uerit ex hoc pane. vivet in eternum Panis dulcis
sime sana palatum cordis mei. ut senciam sua
uitatem amoris tui Sana eum ab omni languore
ut nullam preter te sentiat dulcedinem. nullam
preter te querat amorem. nullam preter te amet
pulchritudinem Panis candidissime. habens
omne delectamentum et omnis saporis suavitatem.
qui nos semper reficis, et in te numquam deficis. co
edat te cor meum. et dulcedine saporis tui re
pleatur viscera anime mee Manducat te an
gelus pleno ore. manducet te peregrinus homo
pro modulo suo. ne deficere possit in via. tali
recreatus viatico. Panis sancte. panis vive. pa
nis pulcher panis munde. qui descendisti de celo

et das vitam mundo. Veni in cor meum et munda
me ab omni inquinamento carnis et spiritus
Intra in animam meam: sana et sanctifica me inte-
rius et exterius: esto tutamen et continua salus
corporis et anime. Repelle a me insidiantes
michi hostes: recedant procul a presentia tue
potentie: ut foris et intus munitus: per te
recto tramite ad regnum tuum perveniam. Ubi non
in misteriis sicut nunc in hoc tempore agitur: sed
facie ad faciem videbimus te. cum tradideris regnum
deo et patri: et deus erit omnia in omnibus.
Tunc enim de te me saciabis sacietate mirifica:
ita ut neque esuriam neque sitiam in eternum.

Oratio beati ambrosii dicenda post celebrationem

Domine deus meus misericordia mea. remitte
michi misericorditer omnia peccata mea:
remitte indigno sacerdoti omnia er-
rata mea. Et nunc specialiter remitte michi
pyssime deus quod ad celebranda altaris misteria
sanctissima. accessi tam indigne et impudenter:
remitte michi dulcissime deus quod sanctissimum corpus
et sanguinem tuum tractavi et sumpsi tam inde-
vote et irreverenter: remitte michi clementissime
deus quod de sanctissima mensa tua totiens recessi
tam ingrate et indecenter: remitte michi
benignissime deus quicquid in hac sanctissima

Ista oratio in multis libris invenitur viciata et corrupta. [illegible]

Ista [illegible] [illegible] singulata [illegible] in multis [illegible] [illegible]

Epilogus

missa transivi incaute et negligenter. Ymmo domine deus omnem indignitatem et impudentiam: omnem indevotionem et irreverentiam: omnem ingratitudinem et indecentiam: omnem incuriam et negligentiam meam. circa tuum reverendissimum sacramentum. et omnia peccata mea omnino remitte michi: omnino dimitte michi pater misericordie. pro tua misericordia incternum. Insuper gracias tibi ago piissime deus. quod me indignum in servum tuum elegisti: gracias tibi ago amantissime ihesu. quod me sacratissimo corpore et sanguine tuo refecisti: gratias ago tibi misericordissime ihesu pro devotione qua me specialiter in hac missa respexisti: gratias tibi ago benignissime ihesu. quod me protegendo a periculosis negligenciis custodisti. Ymmo domine deus pro tam gratissima electione: pro tam dulcissima refectione: pro tam piissima respectione: pro tam benignissima protectione et custodia. et pro omnibus beneficiis tuis tibi optime deus ex toto corde gratias ago: te benedico. te laudo. te glorifico ineternum.

Epilogus

Eya nunc oro piissime deus ut sit michi hoc dulcissimum sacramentum contra omnia peccatorum vulnera efficacissimum medicamentum: sit michi benignissime deus hoc dulcissimum sacramentum omnibus virtutibus et gracie virtuosissimum complementum:

fit in tenendo ...

sit michi benigne deus hoc dulcissimum sacramentum
tam in vita quam in morte contra omnia pericula
validissimum tutamentum. sit mihi beatissime deus
hoc dulcissimum sacramentum ad eternam beatitudi
nem solidissimum fulcimentum, Mi domine deus per
ipsum queso eukaristiam da michi ut a peccatis mun
datus. mentis feruidus. fine bono consumatus.
tecum maneam sine fine beatus ¶ Item hic oro
clementissime deus pro omnibus familiaribus
amicis meis. ut per adiutricem huius sacramenti
virtutem. adiunes et dirigas eos ad eternam
salutem Precor te pro omnibus hominibus bonis.
ut per confirmatricem huius sacramenti virtutem.
confirmes et muuias eos ad eternam salutem.
Precor etiam te pro peccatoribus vniuersis. ut per repa
tricem huius sacramenti virtutem. conuertas et re
pares eos ad eternam salutem, Precor te pro fideli
bus defunctis. ut per liberatricem huius sacrame
ti virtutem. liberes et absoluas eos ad eternam
salutem, Mi domine deus benignissime. oratis oro
te instanter per hoc sacratissimum sacramentum tuum.
vt speciales meos specialiter visitare. bonos
in bono confortare. vt malos a malo reuoca
re. et purgandos a purgatorio misericorditer
liberare digneris Qui viuis et regnas cum
deo patre in vnitate spiritus sancti deus. per omnia secula Amen

Hanc passionem legimus in ecclesia quia tamen hec conscripsi pro solatio fratrum qui hanc virginem diligunt et eius pro extraneis qui illa interdum petunt. quibus non congruit grandi lectionarium ex choro

Sequitur passio excellentissime virginis et martiris Agnetis. prout eam beatus Ambrosius originaliter descripsit ad virgines Rome in eius monasterio degentes, quod monasterium usque in presens tempus in sacra religione viget.

Item Prudentius versificator passionem huius sacratissime virginis et martiris versibus exequitur, sicut et sancti Vincentii et quorundam aliorum sanctorum. Et habetur apud nos

Incipit passio btē agnetis : edita a beato ambrosio

Servus cristi ambrosius : virginibus sacris Diē festū sacratissime virginis celebrem9 Hinc psalmi resonent : inde concrepent lectiones Hinc ꝑplorū turbe letentur : inde sustentētur pauperes cristi Omēs ergo gratulemur in dn̄o : et ad edificatiōnē virginum. qualiter passa sit agnes beatissima. ad memoriā revocem9 Terciodecimo etatis sue āno mortē ꝑdidit : et vitā īvenit : q2 solū vite dilexit auctorē Infantia quidē putabatur in annis : sed erat senectus mentis īmensa Corpore quidē iuvencula : sed animo cana Pulch facie : ß pulchrior fide. Dū a scolis reverteret : a prefecti urbis filio adamatur Cui9 parētes dū requisisset et īvenisset : cepit offerre plurima : et plura promittere Deniq3 detulit secū preciosissima ornamēta : que a btā agne veluti quedā sūt stercora recusata Unde factū ē : ut iuvenis maiori ꝑurgeretur amoris stimulo Et putans eam meliora velle accipere ornamenta : om̄ lapidū preciosorū secū detulit gloriā : et ꝑ semetipm et amicos et notos et affines cepit aures virginis appellare Divicias domos. possessiones familias : atq3

omnes hui9 mūdi diuicias repromitteret : si
consensū suū eius coniugio nō negaret.
Ad hec beata agnes tale fertur iuueni
dedisse responsū Discede a me fomes
peccati : nutrimentū facinoris : pabulum
mortis : discede a me : qr iam ab alio ama
tore preuēta sū : qui michi satis meliora ob
tulit ornamēta : et anulo fidei sue subarra
uit me : longe te nobilior et genere et dig
nitate. Ornauit me iestimabili dextrochelio
Dexterā meā et collū meū : cinxit lapidibz
preciosis Tradidit auribz meis inestimabi
les margaritas : et circūdedit me vernātibz
atqz choruscantibz gemmis Posuit signū in
facie mea : vt nullū preter ipm amatorem
admittam Induit me cyclade auro texta :
et imensis monilibz ornauit me Ostēdit
michi thesauros icompabiles : quos michi
se daturū si ei pseuerauero pmisit Nō ergo
potero ad cōtumeliā prioris amatoris. vel
aspicere aliū : et illū derelinquere. cui quo
sū caritate deuincta Cui9 generositas cel
sior : possibilitas forcior : aspectus pulchri
or : amor suauior : et omī grā elegancior
A quo michi iam thalam9 collocatus est :
cui9 michi organa modulatis vocibz cātāt

Iam mel et lac ex eius ore suscepi ∵ iã amplex
ibus ei9 castis astricta sũ ∵ iam corpus ei9 cor
pori meo sociatũ ẽ ∵ et sanguis ei9 ornauit
genas meas ¶ Cui9 mater virgo ẽ ∵ cui9 pater
feminã nescit ¶ Cui angeli seruiũt ∵ cui9 pul
chritudinẽ sol et luna mirantur ∵ cui9 odore
reuiuiscũt mortui ¶ Cui9 tactu fouentur in
firmi ∵ cui9 opes nũq̃ deficiũt ∵ cui9 q̃ diui
cie non decrescũt Ipi soli seruo fidẽ ∵ ipsi me
tota deuotione cõmitto ¶ Quẽ cũ amauero
casta sũ ∵ cũ tetigero mũda sũ ∵ cũ accepero.
virgo sũ Nec deerũt p9 nupcias filij ∵ vbi
partus sine dolore succedit ∵ et fecũditas co
tidiana cumulatur

Audiens hec insanus iuuenis ∵ amore
carpitur ceco ∵ et inter angustias ani
mi anhelo cruciabatur spũ Inter hec lecto pro
sternitur ∵ et p alta suspiria amor medicis
aperitur Fiũt nota prĩ ∵ que fuerũt inuẽta
a medicis Et eadem paterna voce. q̃ fuerãt
iã dicta a filio ∵ ad peticionẽ virginis reuoluũt ∵
Abnegat agnes beatissiã ∵ et se nullo pacto
prioris asserit sponsi federa violare ¶ Cumq̃
pater diceret in fascibꝫ se prefectum agere ∵
et idcirco nõ sibi quẽuis illustrissimũ viri
eciã posse preferri ∵ cepit tamẽ vehemẽtissiẽ

inquirere quis esset sponsus de cuius se agnes
potestate iactaret. Tunc extitit quidam ex parasitis
eius qui diceret hanc christianam esse ab infan
tia et magicis artibus ita occupatam ut di
cat christum suum sponsum. Audiens hec prefec
tus letus efficitur et missa apparitione cum
ingenti strepitu sibi eam tribunalibus precepit
sisti. Et primo quidem blandis eam sermonibus
secretius provocat deinde terroribus pulsat.
Sed virgo christi nec blandimentis seducitur nec
terrore concutitur sed eodem vultu eodem animo
perseverat et terrentem similiter sicut blan
dientem animo deridebat. Videns itaque Symphro
nius prefectus tantam in puella constantiam
parentes eius alloquitur. Et quia erant nobiles
vim eis inferre non poterat titulum christiani
tatis opposuit. Sequenti namque die agnem sibi
presentari iubet. Et iterum iterumque repetens re
plicare cepit de iuvenis amore sermonem.
Cumque omnis sermo eius casso labore deficeret
sisti eam iterum sibi tribunalibus iussit. Cui
et dixit. Superstitio christianorum de quorum te ma
gicis artibus iactas nisi a te fuerit segre
gata non poteris insanias abicere pectoris
neque equissimis consiliis prebere consensum.
Unde te ad venerandam deam vestam pervenire

necesse est : ut si perseuerantia virginitatis
placet : eius die noctuque sacrificiis venerer
Adib insistas

Ad hec beata agnes dixit Si filium tuum
conpuis iniquo amore vexatum tamen viuente
hominem recusam : hominem utique qui est rationis
capax : qui et audire et videre et palpare
et ambulare potest. et flore huius lucis frui
: si ergo hunc causa amoris xpi. nulla pos
sum ratione respicere : quo possum pro idola muta et
surda. et sine sensu et sine anima colere : et ad
iniuriam summi dei ceruicem meam vanis lapidibus
inclinare. Audiens hec prefectus symphronius
dixit Cupio consultum infantie tue : et adhuc
te deos blasphemantem idcirco differo : quia annos
tuos infra sensum aspicio Noli ergo temetipsam
ita despicere : ut motus deorum incurras. Beata
agnes dixit Noli infantiam corporalem ita in
me despicere : ut putes me te velle propitium.
Fides enim non in annis : sed in sensibus conuenitur.
Et omnipotens deus mentes magis comprobat : quam eta
tes Deos autem tuos quorum motus me non
vis incurrere. ipsos irasci permitte : ipsi loquan
tur : ipsi hoc mihi precipiant : ipsi iubeant se co
li : ipsi iubeant se adorari Verum quoniam ad hoc
video te tendere. quod impetrare non poteris :

no

q̄d q̄d tibi videtur excerce Symphronius pfec
tus dixit Unu tibi e duobz elige : aut cu
virginibus dee veste sacrifica : aut cu mere
tricibus scortaberis in cotubernio lupanari.
Et longe erunt a te cristiani : qui te magicis
artibus ita ibuerunt : vt hanc calamitatē in
trepido animo te posse pferre confidas. Vnū vt
dixi aut sacrifica dee veste ad laudē generis
tui : aut ad ignominiā natalium tuorum : eris
publice abiectionis scortum. Tunc beata ag
nes cum ingenti constantia dixit Si scires q̄s
esset deus meus : no ista ex ore tuo proferres
Vnde ego qr noui virtutē dni mei ihesu cristi :
secura contēpno minas tuas : credens q̄ neqz
sacrificē ydolis tuis. neqz polluar sordibz ali
enis Mecum enim habeo custodē corporis mei :
angelum dni. Nam vnigenitus dei filius quē
ignoras murus ē michi ipenetrabilis : et custos
michi ē nunq̄ dormiens : et defensor michi est
nunq̄ deficiens Dii autē tui aut erei sūt. ex
quibus cucume melius fiunt ad vsus hominum :
aut lapidei ex quibz sternuntur platee Diui
tas ergo no in lapidibz vanis habitat : sz
in celis Non in ere aut aliquo metallo : sz
i regno supno consistit Tu aūt et cōsimiles tui
nisi ab istorum cultu recesseritis : simul vos pene

no

concludent Sicut enim illi igne conflati sunt ut funderentur : sic colentes eos perpetuo incendio conflabuntur Non ut fundantur : sed ut confundantur mecum et pereat
Ad hec insanus iudex iussit eam expoliari : et nudam ad lupanar duci : sub voce preconis dicentis Agnem sacrilegam virginem dyis blasphemiam inferentem : scortum lupanaribus datam Statim autem ut expoliata est. crine resoluto tantam densitatem capillis eius divina gratia concessit : ut melius videretur fimbriis eorum quam vestibus texta Ingressa autem turpitudinis locum angelum domini ita preparatum invenit : ut circumdaret eam immenso lumine : ita ut nullus posset eam pre splendore respicere Fulgebat enim tota cellula illa quasi radians sol in virtute sua : et quanto quis curiosior oculis esse voluisset : tanto sibi visus acie obtundebat Cumque se in oratione domino prostravisset : apparuit ante oculos eius stola candidissima : et apprehendens eam induit se et dixit Gratias tibi ago domine ihesu xpe : qui me in numero ancillarum tuarum computans : vestem hanc mihi largiri precepisti Ita namque ad mensuram corpusculi eius aptum erat indumentum : et ita nimio candore conspicuum : ut nullus dubita

ret hoc angelicas manib; preparatu Interea
lupanar efficitur locus oronis In quo omis
qui fuisset ingressus adoraret et venerare
tur : et clarus honore imenso lumi : mundi
or egrederetur foras : qm fuerat intus ingress9
Quiaqz hec agerentur pfecti filius qui
auctor erat hui9 sceleris venit ad locu
cu sodalib9 suis iuuenculis insultaturus puelle
cu quib9 libidinis sue se posse credebat ludi
briu exercere Et ingressos ante se furentes
pueros et turpiter senectes : cu omi venera
tione et ingenti admiratione egressos. cepit
ipotentes arguere : atqz vanos et molles ac
miseros iudicare Et irridens : locu in quo vgo orabat
audacter ingress9 e Et videns tm lume circa eam
no dedit honore deo : s; irruens in ipm lumen :
priusqm vt manu ea contigeret cecidit in facie
sua : et prefocatus a dyabolo expirauit Vide
tes aute socij ei9 qd moras intus faceret : puta
bat obscenis eu operib; occupari Et ingress9
vn9 ex iuuenib9 qui ei familiarior erat. vt co
gratularet insultationi ei9 : et mortuu eu inue
niens : exclamauit voce magna dicens Pyssimi
romani succurrite Magicis artib; ista meretrix
prefecti filiu interfecit Fit repete concursus
ppl'oz ad theatru : et varia furetis ppli accla

matio Aly dicebant magu : aly inocentem : aly sacrilegu conclamabat Prefectus aute audiens filiu suu interisse cu ingenti tumultu venit ad theatru Et ingressus locu i quo iacebat corp9 fily ei9 examine : cu ingenti clamore dicebat Crudelissima omn feminaru : ad filiu meu voluisti apodixen tue artis magice demonstrare. Et cu talia atqz huiusce modi verba repetet : et causa mortis ei9 ab ea vehemeter inquireret : ait ad eu beatissima agnes Ille cui9 voluntate volebat pficere : ipe in eu ptate accepit Quare aute omes qui ad me ingressi sut sani sut. Qz omnes honore dederut deo : qui misit angelu suu et induit me hoc indumeto misericordie : et custodiuit corp9 meu qd ab ipis cunabulis xpo consecratu est et oblatu Videntes ergo splendore angelicu adorabant omis : et abscedebant illesi Hic aute impudes stati vt igressus e : seuire cepit et fremere Cuqz manu sua ad me contigendu aptaret : dedit eu angelus dni. in reproba qua conspicis mortem Dicit ei prefecty In hoc apparebit qz no magicis artib9 ista gessisti : si deprecata fueris ipm angelu : vt restituat michi filiu meu sanu Cu bta agnes dixit. Licet fides

vra hoc impetrare nō mereatur a dn̄o : tn̄ qr temp9 ē vt virtus dn̄i mei ihu xpi mani festetur : egredimini omēs : vt solitā ei offe rum oratione. Cumqz vniuersi fuissent egressi : psternens se in faciē suā : rogare cepit dn̄m vt iuuenē suscitaret. Orante autē illa : ap paruit angel9 dn̄i. qui eleuauit eā flentē : et confortans aīm ei9 iuuenē suscitauit. Qui egressus foras : cepit voce publica clamare et dicere. Vn9 deus in celo et in ter ra et in mari : qui ē deus xpianorū. Ista omnia templa vana sūt. Dij qui coluntur oms vani sūt : et penit9 nec sibi possūt nec alijs aliqd̄ auxiliū exhibere

Ad hanc vocē oms aruspices et tēplorum pontifices conturbabātur : et fit per eos vehemētior qm̄ fuerāt sedicio ppl'oz. Atqz oms vna voce clamabāt. Tolle magā : tolle maleficā : que et mētes mutat : et aīmos alienat. Prefectus autē vidēs tanta mirabi lia : obstupuit. Sz veritus pscriptione si contra tēploz pontifices ageret : et agnem gr̄e suā sniam defensaret : vicariū ad sedi tionē ppli mitigandā iudicē dereliquit. Ipē autē tristis abcessit : qd̄ eam nō potuit p9 resurrectione filij sui liberare. Tunc vicari9

aspasius nomine iussit in conspectu omnium ignem copiosum accendi et in medio eam precepit iactari flammarum. Quod cum fuisset impletum statim in duas partes divise sunt flamme et hinc atque illinc sediciosos populos exurebat ipsam autem penitus in nullo contingebat incendium. Eo autem magis non hoc virtutibus divinis sed maleficiis reputantes dabant fremitus inter se populi et infinitos clamores ad celos. Tunc beata agnes expandens manus suas in medio ignis hiis verbis oracionem fudit ad dominum. Omnipotens adorande colende tremende pater domini nostri ihesu cristi benedico te quia per filium tuum unigenitum evasi minas hominum impiorum et spurcicias dyaboli impolluto calle transivi. Ecce et nunc per spiritum sanctum rore celesti perfusa focus iuxta me moritur flamma dividitur et ardor incendii huius ad eos a quibus in me ministratur refunditur. Benedico te pater predicande qui eciam inter flammas intrepidam me ad te venire permittis. Ecce iam quod credidi video quod speravi iam teneo quod concupivi complector. Te confitebor labiis et corde te totis visceribus concupisco. Ecce ad te venio vivum et verum deum qui cum domino nostro ihesu cristo filio tuo et cum spiritu sancto vivis et regnas in cuncta

secula seculorum amen. Cumque complesset orationem
ita omnis ignis extinctus est: ut nec tepor quidem
incendii remaneret

Tunc aspasius urbis rome vicarius ipsius
sedicionem non ferens: in guttur eius
gladium mergi precepit. Atque hoc exitu roseo suo
sanguinis rubore perfusam: cristus sibi sponsam et
martirem consecrauit. Parentes vero eius
nullam penitus tristiciam habentes: cum omni gau
dio abstulerunt corpus eius: et posuerunt illud
in prediolo suo non longe ab urbe via numen
tana. Ubi cum omnis turba cristianorum concurre
ret: insidias a paganis perpessi sunt: et viden
tes populum infidelium super se venientem armatum
omnes fugerunt. Aliquanti tamen lapidum ictibus
lesi euaserunt. ¶ Emerenciana autem que
fuerat collactanea eius virgo sanctissima. licet ca
thecumina: constanter intrepida stabat inmobi
lis: et hiis verbis exprobrabat eos. Superstitiosi
miseri: caduci: atque atrocissimi: deum omni
potentem colentem occidistis: et pro passione lapi
dum homines inocentes iugulastis. Hec et hiis
similia dum turbis furentibus diceret: lapida
ta est ab eis: et orans iuxta sepulchrum agnetis
beatissime emisit spiritum. Non dubium est
quod in suo sanguine sit baptizata: que pro

defensione iusticie dum confiteretur dnm : mor
tem constanter excepit Eadem demum hora fit ter
remotus vehementissimus : et cum nimia esset celi se
renitas tante choruscationes . tantaque fulgu
ra et tonitrua extiterunt : ut pars maxima
insani populi expiraret Unde factum est : ut nul
lus penitus ex eo advenientibus ad sepulchra
scorum aliquas molestias excitaret Venientes
autem parentes bte agnetis cum sacerdotibus noc
te : abstulerunt corpus sce emerenciane virginis :
et sepelierunt illud in confinio agelli beatis
sime virginis agnes

Igitur cum parentes beate agnes assidu
is pnoctationibus vigilarent ad tumu
lum eius : vident in medio noctis silentio exerci
tum virginum : que omnes auro textis cicladibus
indute : cum ingenti lumie preteribant Inter quas
vident beatissimam agnem simili veste fulgentem :
et ad dexteram eius agnum nive candidiorem . Hec
itaque dum viderent parentes eius et qui simul
aderant : stupore mentis incurrunt Sed beata
agnes rogat sanctas virgines . paulisper gradum
figere Et stans parentibus suis dixit Videte
ne me quasi mortuam lugeatis : sed congaudete
michi et congratulamini : quia cum hiis omnibus
lucidas sedes accepi Et illi sum iuncta in celis :

que in terris posita. tota animi intentione di
lexi Et hijs dictis ptransijt Hec visio publi
ce ab omnibz qui viderant cotidie diuulgabatur.
Vnde factu e: vt post aliquantos anos ad con
stancia constantini filia hoc factu ab hijs qui
viderant narraretur Erat eni ipa constatia
regina: virgo prudentissima. & ita obsessa vul
neribz: vt a capite vsqz ad pedes nulla me
broz pars libera remansisset Accepto aute
consilio. spe recipiennde salutis venit ad
tumulu martiris nocte: et licet pagana.
tame credula animi intentione preces fideli
ter fundebat Qd du faceret: repentina sopni
suauitate corripitur Et videt p visu beatissi
ma agnem. talia sibi monita preferentem.
Constanter age constantia: et crede dnm
ihesu cristu filiu dei ee saluatore tuu: p que
modo consequenis omni vulneru que i corpore
tuo pateris sanitate Ad hac voce constatia
euigilat sic sana: vt nec signu in eius me
bris alicuius vulneris remaneret Reuersa
igitur ad palaciu sanissima: facit gau
diu et patri augusto: et fratribus suis impe
ratoribus Coronatur ciuitas tota Fit leti
cia militantibus atqz priuatis: et vniuer
sis audientibus hec. Infidelitas gentium confun

debatur : et fides d(omi)nica letabatur. Interea
patrem et fratres augustos rogat : ut basilicam
beate agnes construerent : et sibi illic mausoleum
collocari precepit. Currit hec opinio ad omnes :
et quotquot credentes ad eius tumulum adue
nissent : saluabantur quacumque fuissent infir
mitate detenti. Quod facere xp(istu)m nullus dubitat :
usque in hodiernum diem. Perseuerauit autem con
stancia augusti filia in virginitate : per quam
multe virgines et mediocres et nobiles et
illustres sacra velamina susceperunt. Et quia
fides mortis dampna non patitur : usque in hodi
ernum diem multe virgines romane. agnen bea
tissimam quasi in corpore manentem attendunt. Et
eius exemplo agentes. viriliter integre perseue
rant : credentes sine dubio quod perseuerantes per
tue victorie palmam acquirunt.

Hec ego ambrosius seruus christi. dum in vo
luminibus diuinis abditis inuenissem scripta :
non sum passus infructuoso silencio tegi. Ad
honorem igitur tante martiris sicut gesta
eius agnoui conscripsi : et ad edificationem
vestram o virgines xp(ist)i textum passionis eius tra
didi destinandum : obsecrans caritatem spiritus
sancti ut labor noster in vestra imitatione. fructum
in conspectu domini valeat inuenire.

i. monumentum dicitur eciam mausoleum sepulchrum sumptuosum a quodam rege sic dicto cui tale sepulturam sumptuosam fieri fecit

Ympnus de beata agnete virgine et martire ad vesperas

Agnetis casti virginis et preciose martiris
in memoria solempniter agamus unanimiter
In annis puerilibus spretis mundi blandiciis
filio matris virginis castis adhesit mentibus
Quem dum in terris viveret sponsum habere voluit
quo vere hunc diligeret sanguinem filio prodidit
Quo iubente angelicas suscipitur in manibus
ac fertur in cubiculum virginibus politum.
Que nunc gaudet in candida agnum subsequendo stola. atque canit in cytharam de hostium victoria
Cuius prece sanctissima da veniam cum gracia.
Christe sedem gloria in sempiterna secula Amen

Item alius ad nocturnum

Syon devote filie castas exultet plausibus
agnetam pulchram facie dignis extollat laudibus
Agnes agnum martirio sequens et innocentia
de rosa fert et lilio sertum in agni curia
Ad locum turpitudinis deducta pro ludibrio
dono celestis luminis gaudet et celi nuncio
Nudata crine tegitur et veste candidissima
defunctus vite redditur eius prece sanctissima
Illesa stans in medio flammarum laudat dominum
tandem percussa gladio canit in choro virginum
Quod concupivi video bonum bonorum omnium
quod speravi iam teneo nec timeo diviciarum

Cantus sicut ihesu corona virginum

Cantus sicut ihesu nostra redemptio amor etc.

Patri nato paraclito decus virtus et gloria
qui nos agnetis merito saluet et sua gratia. Amen
Ave gloriosa agnes virtuosa Ad laudes
sponsa agni digna mitis et benigna
Sumes agni dona spernes mundi bona hanc tu
plena tendit ad amena Solue vincla reis profer
lumen cecis mala nostra pelle bona cuncta posce
Monstra te esse sponsam agni preelectam. sumat
per te precem donet nobis pacem Virgo pugil
fortis sis in hora mortis nostre defensatrix atque gu
bernatrix Vitam nobis sanctam impetra eternam
vt intremus chorum tecum angelorum Sit laus
deo patri summo cristo decus spiritui sancto tri
bus honor vnus Amen. Sequentia de
beata agnete virgine et martire ac sponsa agni kristi
Agno dei iubilemus per quem agnes transiit
nemus tenebrarum seculi Annos scandens
pubertatis sponsum querit castitatis et amplexus osculi
Tribus annis super dene capitum gessit necem nece
vitam cambiens Migrat virgo non annosa sed in
mis ingeniosa in mundo nil ambiens Non terretur
verbere non mulcetur munere celebris puella Lu
pum sperneit rapidum sui male cupidum humilis agnel
la Lupanari traditur innocens puella sed pudor
non frangitur latens cordis cellula Corpus hic
detegitur impudenter nimium capillis absconditur secretum

Tc dicitur sicut Ave maris stella

Tc dicitur huius sequentie valde iocunde

virginei. Lux de celis emicat pudoris um braculum procul sternit indicat virtutis muni culum. Sic excelsi dexteram vertit in tristiciam quod cruciant misera cohors ad lasciviam. Omni mundam sanitatem virginis et mentium vite red dit novitate tendentem iterum. O stupendam crudelitatem gentis nimis aspere non mutat crudelitatem

·ostu̅ctū fuctū
fluctum cernens vivere. Babilonis imbrem at temptat miserrima ignibus parat aciem ad membra tenerrima. Astro ut empireo sponsa christi iubilat in flammis et roseo vultu salva tutat. Angelis inde mergitur in candore lacteam Viso sic recipitur in sorte etheream. Ubi summo cum amore regem videt in decore cuius pascat visio. Ubi divino madens rore venerat illius more comparata lilio. Quo perfidi nos implora in vndena martir hora. deludentes vivere. Et tu ihesu nos implora ne nos foro sentes mora nimio fraudet glorie Amen

Ambrosius de passione sanctorum martirum christi vitalis et valerie vxoris eius. Et filiorum eorum Sanctorum gervasii et prothasii. Et quo dominus per visionem sibi revelavit quo loco reliquie sanctorum martirum gervasii et prothasii simul recondite erant cum libello passionis eorundem

Passio sanctorum vitalis valerie geruasij et prothasij

Ambrosius seruus cristi : fratribus omnibus
per omnem italiam in domino eternam salutem
In diuinis voluminibus reus subscribitur
qui non studuerit dare gratis : quod
ipse gratis accepit. Quicquid enim datum esse profu-
turum erat subtraxisse arguitur : cum noluerit
dare omnibus quod ipse non celandum accepit. Unde
et psalmigraphus vaticinans dicit. Iusticiam tuam
non abscondi in corde meo : veritatem tuam et sa-
lutare tuum dixi. Non celaui misericordiam tuam et ve-
ritatem tuam a consilio multo. Et propter hoc ope qui vi-
cissitudinem a deo postulans adiecit. Tu autem domine
ne longe facias auxilium tuum a me. Cum deo
diceret. Sicut ego feci alios misericordiam inuenire :
ita et ipse non patiaris longe fieri miserationes tuas
a me. Aperiamus ergo cur ista premisimus : et vos
animos qui pie de deo sentitis et creditis de
inuentione corporum sanctorum ad leticiam inuitemus
In diebus transacte nuper xl. cum dominus ieiunan-
tium et orantium me faceret esse participem : in
oratione me posito. ita me sopor oppressit : ut
nec vigilans apte. nec dormiens integre : vi-
derem apertis oculis meis duos iuuenes ephebos.
vestibus candidissimis i. collobio et pallio indu-
tos calliculis calciatos : manibus extensis orantes.

Nullā quidē grauedinē paciens. loqui
cū eis nō poteram ꝗ vt dixi pars ī me sop
ni remāebebat que me ad eorū īterroga
tionē verbū proferre non sineret Plene at
euigilanti m visio eoꝝ ab ocul' meis elap
sa ē. Unde factū ē. vt rogarē dm̄ instām. vt
si ludificatio demonū esset abcederet si vero
veritas eēt plenius appareret Ad īpetrandū
vero que poscebā a dnō augmētaui ieiu
niū Siliꝫ modo scd'a nocte canēte gallo.
orantes meciū iuuenes apparuerūt Tercia
vero nocte. defecto ieiuniis corpore nō dor
mienti. ꝫ stupenti. quedā m et tercia ꝑso
na apparuit que similis erat btō paulo
aplō cui9 vultū me picturā docuerat in
tantū vt ipē mecū tacentib9 illis loqueret
dicens Isti sūt qui monita mea secuti respu
entes predia et diuicias secuti sūt dm̄i nostri
nō ihu cristi pia vestigia nichil terrenū nichil
ꝗ carnale concupiscentes. in media hac me
diolanensi vrbe ꝑ decē ānos in dei seruicio
ꝑdurantes ad hoc ꝑtingere meruerūt. vt
xpi mārtires fierent Quoꝝ corpa in eo loco
īuenies in quo stas et oras Duodecī pe
dū altitudine terre coopta archā īuenies
quā archā superi9 exaltabis. et in noīe eoꝝ

ecclesiam fabricabis. Cumque ab eo nomina eorum
requirerem: dixit mihi. Ad caput eorum libellum
scriptum invenies: in quo et ortus eorum et finis
scriptus est. Convocatis itaque omnibus per circuitum fra-
tres et coepiscopos urbium vicinarum: referens quod
universa que viderem et audierem: ipsis coram
positis primus ego terre fossor accessi: cete-
ri episcopi prosecuti sunt: fodientes quoque puerum ad ar-
cham. quam sanctus prenunciaverat paulus. Quam ape-
rientes invenimus quasi ipsa hora positos sanctos:
miro odore fragrantes. Ad quorum caput libel-
lum invenimus: in quo erant hec per ordinem univer-
sa conscripta

Ego servus christi philippus: intra domum
meam sanctorum corpora cum filio meo rapui et sepeli-
vi: quorum mater valeria. et pater vitalis dicitur.
Quos uno ortu geminos genitos: unum prota-
sium et alium gervasium vocaverunt. Quorum
pater vitalis. militans paulino consulari
cum fuisset cum eodem paulino iudice suo raven-
nam ingressus: vidit in conspectu iudicis sui
christianum nomine ursicinum. arte medicum. natio-
ne ligurium: post nimia tormenta capitale
accepisse sententiam. Locus autem ubi decollabatur
christianus hoc habebat vocabulum. ut diceretur
ad palmam: eo quod arbores antique palme

Passio sancti vitalis militis et martyris iiii kalendas maii

De isto sancto vitale in
petrus damiani duos
sermones fecit qui
leguntur in festo eius
et possent legi in vigilia
qui [illegible]
[illegible]

illinc exiit. Igitur cum ut diximus post nimia tormenta decollandus veniret ad palmam. expavit. Et dum vellet male cadere: exclamavit vitalis dicens. Noli noli ursiane medice. Qui alios curare consuevisti: teipsum eterne mortis iaculo vulnerare vis. Et qui per passiones nimias venisti ad palmam: coronam perdere vis a domino tibi paratam. Audiens hec ursianus gemu posuit: et spiculatorem ut feriret hortabatur: agens quod primam quam expavisset: se xpisti martirem fecit. Statimque ipse vitalis corpus martiris rapiens: intra ravennantium urbem sepelivit: cum omni honore nimium debitum explens: et ad iudicem ultra venire contempsit.

Que paulinus consularis teneri mandavit. non tamen quia ad eum contempsit venire: sed pro hoc quia cristianus esse detectus est: ut eam volentem ursicinum sacrificare ne periret: ita instituit ut rediret ad coronam martirii: et deo redderet margaritam preciosam. quam dyabolus rapere studebat. Paulinus igitur iussit eum levari in eculeo: ut per tormenta potuisset eius consensum ad sacrificandum ydolis evertere. Cui vitalis ait. Infinita tibi donatur stultitia: ut putes meipsum decipere: qui alios a periculo deceptionis studui liberare. Tunc paulinus consularis dixit ad os

ficiale suum. Ducite eum ad palmam: et nolite
eum decollare. Si autem sacrificare contempserit:
facite foveam in terra quoadusque perveniatis
ad aquam. et ibi eum supinum deponite: et ter
ra atque lapidibus obruentes eum dimittite. Quod
cum factum adimplessent: deus sibi vitalem ita
martirem consecravit: ut sacerdos apollinis.
qui hoc consilium paulino dederat: a dyabolo
repletus per septem dies energuminus. ibi clama
ret: ubi obrutus erat sanctus vitalis martir dicens. In
cendis me sancte vitalis: martir christi cruciabis me
Post septem autem dies: precipitatus a dyabolo in
flumine expiravit. Sanctus autem vitalis gloriosus
martir christi. est sepultus infra civitatem ravennatium:
prestans orationibus suis multa beneficia omnibus cre
dentibus in dominum. usque in presentem diem. Valeria
autem coniux eius dum vellet corpus sancti vitalis
auferre: et a christianis prohibita. et in visio
nibus sepe ammonita est: ne sanctum corpus a malo
homine bene positum violaret. Ipsa autem cum
reverteretur ad urbem mediolanensium: per idola
transiens. silvano sacrificantes invenit. Qui
cum eam depositam de silvinario hortarentur secum
epulari: illa dicebat. Christiana sum: non mihi
licet de silvanis vestris sacrificiis epulari vel
manducare. Illi vero hec audientes. tanta

eam cede mactauerint ./. ut vix semineceꝫ eam
sui hoies ad mediolanensē urbē pducerent :
ita ut in triduū migraret ad cristū.
Qvmqꝫ intestatis geruasius et pthasius
parentibꝯ successissent ./. domū i qua
nati fuerant et res parentū cascellulas qꝫ
vendidantes : dederunt preciū oīe paupibꝫ
et familiole sue. quā etiā ingenuā fecerūt
Ipi vero in vno cenaculo se concluserunt p
decē ānos : lectionibꝯ et orationibꝯ et ieiunijs
vacantes Hoc autē ordine xi° āno. ad palmā
martirij puenerunt Supuemēte coīte astatio
qui pficiscebatur ad bellū qd' ab arcomānis
fuerat excitatū : occurrētes ei tēplor cultores
cū sacerdotibꝯ suis dixerunt Si vis letus ad
augustos nřos reuerti victor : fac geruasiū
et pthasiū sacrificare compelli ./. vehement
enī dij nři de eor cōteptu cōmoti st : et carere
nob' rūsa contēpnūt Audiens hec astacius
comes iussit eos teneri : et ad se adduci.
Quibꝯ et dixit Hortor vos ut a deor nřor
iniurijs tpantes. ad iplendū eor cultū deuoti
studeatis insistere : ut expedicio mea nobi
liter celebretur Geruasiꝯ dixit Victoriā
de celo debes a deo omnipotente requirere : nō
de simulachris mutis et vanis ./. qui oculo'

habent sine luce. aures sine auditu: nares sine
odoratu os habent sine sermone: manus sine tactu
pedes sine gressu: et ventrem sine interioribus
probantur habere: et sine flatu esse noscuntur
Tunc indignatus comes astasius. iussit eum tam
diu plumbatis cedi: quousque diu exalaret spiritum.
Quo amoto: iussit sibi astare prothasium.
Cui et dixit Miser vel tu vivere stude: et noli
biothanatus fieri sicut frater tuus Cui protha
sius respondit Quis est miser? ego qui te non ti
meo: an tu qui me timere probaris? Asta
sius comes dixit Ego te quomodo timeo?
Prothasius dixit In eo quod tu timeas ledi a
me: si non sacrificavero Si enim non timeres
te ledi a me: ad sacrificandum non compelleres
me Ego autem non te timens contempno minas
tuas: et omnia ydola tua veluti stercora com
putans: deum solum qui regnat in celis ipsum
adoro Audiens hec astasius comes iussit eum
fustibus cedi: postea vero eo erecto: dixit ad
eum Miser homo ut quid tam superbus es. et tam
rebellis existis? Vis perire. sicut probasti
tuum germanum perisse. Prothasius dixit
hec ego Non tibi irascor nec ipsa iustitia: quia cecos
oculos tui cordis attendo Incredulitas enim
que in tuis sensibus regnat: non te permittit

videre q̃d dei ẽ. Nam et dñs meꝰ ihs xps crucifigentibꝫ eũ nõ maledixit. sed poci⁹ vt eis indulgeret orauit. addens hoc quia nescirent q̃d facerent. Vnde et ego tui misereor. q̃r nescis q̃d facis. Nunc ergo age q̃d cepisti. vt michi possit cũ meo fratre hodie benignitas saluatoris nr̃i occurrere. Tunc ipsissimꝰ comes astaciꝰ iussit eũ capite cedi. Q̃d cũ factũ fuisset. abstuli cũ filio meo furtim nocte hec corpa sca. que in domo mea deo solo teste in ista archa marmorea sepeliui. credens me in oronibꝫ eoꝶ consequi miam dm̃i nr̃i ihũ cristi. qui viuit et regnat in secula seculoꝶ amen.

Sermo bti ambrosij epi. quẽ fecit ad ppl̃m i inuentione scoꝶ geruasij et pthasij. antequã conderẽtur eorũdẽ corpa. sicut scribit ad sororẽ suã martellinam v̄gmẽ

Cum tam effusā Sermo bti ambrosij epi
tam q[uam] inauditā considerare conue
tus vr̄i celebritatē. et diuine gracie
munera que in sc̄is martirib[us] refulserit ÷ ipare
me fateor huic muneri indicabā ÷ nec
fieri posse vt sermone absoluere ÷ que vix
possim[us] aīmo intendē. ocul' cōprehendere,
Sed vbi sanctarū legi cepit series scriptu
rarū ÷ largitus ē spiritus sc̄s qui locutus est
in prophetis quo dignū aliquid tanto cetui et
expectatione vrā ÷ martirū q[uam] scōrū meritis
pferam[us] Celi inquit enarrant gloriam
dei Cū legitur hic psalm[us] ÷ occurrit q[uod] nō
tam elementa materialia q[uam] celestia merita ÷
dignū deo p̄conīū deferre videantur Hodier
na tamē fortuito lectione patuit ÷ qui celi
enarrant gloriā dei Aspicite ad dexterā meā
aspicite ad sinistrā reliquias sacrosc̄as ÷ vi
detis celestis conuersationis viros ÷ spectates
aīm sublimis trophea Isti sūt celi qui en
rant gloriā dei ÷ hec opa manuū ei[us] q[ue] anū
ciant firmamētū Non enī eos secularis
illecebra ÷ sed diuī operis grā. ad firmamē
tū sanctissime passionis euexit ÷ multo q[uam]
ante morū virtutūq[ue] documētis annūciant
in his martirium ÷ quo aduersus lubrica seculi

hui⁹ stabiles pmanserunt Celu erat paul⁹ qui ait Nra aute conuersatio in cel'e. Celi erant iacob⁹ et iohanes Denique filij toni trui nucupabantur: et ideo qui celu. iohanes verbu apud deu vidit Ipe dns ihus ppe tui luis erat celu. cu enarraret dei gloria: sed ea qua nemo ante conspexerat Et ideo dixit Deu nemo vidit vnqua: nisi vni genitus qui e in sinu pris ipe enarrauit Opa quoque manuu dei si queris: audi iob dicente Spiritus diuin⁹ qui fecit me Et io aduers⁹ dyaboli teptameta firma tus: inoffense vestigiu constatie reserua uit Sz veniam⁹ ad reliqua Dies igitur diei eructat verbu Ecce veri dies: quos nulla caligo noctis interpolat Ecce veri dies plem luis et fulgoris eterni: qui no pfuctorio sermone verbu dei. sz intimo corde eructauit: in confessione costantes in martirio pseuerantes, Ali⁹ psalm⁹ lec tus e dicens Quis sicut dns deus nost qui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra. Respexit sane humilia deus: qui latentes sub ignobili cespite reliquias scoz mrum sue etate reuelauit: quoz aia in celo corp⁹ in terra Suscitans

a terra inopem et de stercore erigens pau
perem quos videtis ut eos cum principibus populi
sui collocaret. Principes populi quos alios nisi
si sanctos martires estimare debemus. Quorum iam
in numerum diu ante ignorati prothasius et ger
uasius asque proferuntur: qui sterile martirib9
ecclesiam mediolanensem: iam pluriorum matrem fi
liorum letari passionis proprie fecerunt et titulis
et exemplis. Nec hoc abhorret a vera fide Di
es diei eructuat verbum: anima dicere vita vi
te: resurrectio resurrectioni: et nox nocti
indicat scientiam: hoc est caro carni. quorum pas
sio veram fidei scientiam omnibus indicavit.
bone noctes. noctes lucide: que habent stellas
Sicut enim stella differt a stella in clarita
te: ita et resurrectio mortuorum. Non inmeri
to autem plerique hanc martirum resurrectionem ap
pellant. videro tamen utrum sibi an nobis certe
martires resurrexerunt Cognouistis ymmo vidis
tis ipsi multos a demoniis purgatos: plurimos
etiam ubi vestem sanctorum manibus contigerunt: hiis
quibus laborabant debilitatibus absolutos. Re
pata vetusta temporis miracula: quo se per aduen
tum domini ihesu gracia terris maior infuderat,
umbra quadam sanctorum corporum. plerosque sanatos
cernitis Quanta oraria iactitantur: quanta

indumēta sup reliquias sacratissimas : et
tactu ipso medicabilia reposcitur Gaudet
oms extrema linea contigere : et qui conti
gerit saluus erit Gracias tibi dne ihesu :
q hoc tpe tales nobis scorū mrm spūs
excitasti : quo ecclā tua presidia maiora de
siderat Cognoscant oms quales ego pugna
tores requirā : qui ppugnare possint. im
pugnare non soleant Hos ego acquisiui
tibi plebs sacta : qui psint omnib. noceāt
nemī Tales ego ambio defensores. tales mi
lites habeo : hoc ē nō sclī milites. sed mili
tes xpī Nullā de talib īuidiā timeo :
quoꝝ quo maiora : eo tuciora proxima sūt
Hoꝝ etiā illis ipsis qui in eos īuident opto
presidia Veniant ergo et videant stipato
res meos : talib me armis ambiri nō ne
go Hij in curib et hij in equis : nos aūt
in noīe dnī dei nrī magnificabimur Heli
zeū scripture diuine series refert. cū ab exer
citu syrorū eēt obsessus dixisse timēti seruu
lo ne timeret : qz plures mecū p nobis sūt
qz contra nos Et ut hoc probaret petisse ut o
culos giezi aperirentur : quibz ille innumerū
adesse vidit prophete exercitū angeloꝝ Nos et
si eos videre nō possumus : sentimus tamē.

Erant clausi isti oculi: quamdiu obruta sanctorum
corpora delitescebant. Aperuit oculos nostros dominus
videmus auxilia quibus sumus sepe defensi. Non
videbamus hec: sed habebamus tamen. Itaque tre-
pidantibus nobis quasi diceret dominus aspicite quantos
vobis martires dederim: ita reseratis oculis gloriam domini
speculamur: que est in martirum passione preterita
et operatione presenti. Evasimus fratres non mediocris
pudoris sarcinam. Patronos habebamus: et
nesciebamus. Invenimus unum hoc quo videamur
prestare maioribus: sanctorum martirum cognitionem quam
illi amiserunt: nos adepti sumus. Eruuntur no-
biles reliquie e sepulcro ignobili: ostenduntur
celo trophea. Sanguine tumulus madet: ap-
parent cruores triumphales note inviolate: re-
liquie loco suo et ordine reperte. avulsum hume-
ris caput. Nunc senes repetunt audisse se ali-
quando horum martirum nomina: titulumque legisse. Per-
diderat civitas suos martires: que rapuit alie-
nos. Et si hoc dei munus est: tamen gratiam
quam temporibus sacerdotii mei dominus ihesus tribuit.
negare non possum. Quia ipse martir esse non mere-
or: hos vobis martires acquisivi. Succedant
victime triumphales in locum ubi christus est hostia.
Sed ille super altare: qui pro omnibus passus est.
Isti sub altari: qui illius redempti sunt passione

Hunc ego locu predestinaueram michi Dignu
est em vt ibi requiescat sacerdos : vbi offer
re consueuit Sz cedo sacris victimis dexteram
porcione Locus iste martirib9 debebatur .
Condam9 ergo reliquias sacrosancas et
dignis sedib9 inuehami9 : totu qz die fida
deuotione celebrem9 Acclamauit pplus
vt in dnicam differretur die mrm depositio:
sed tande obtentu. vt sequenti fieret die .

Sequenti die talis iteru sermo ad pplm fuit

Hesterno tractaui versiculu Dies diei
eructuat verbu. prout mi tulit cap
tus ingenij : hodie m non solu supiore te
pore. s pnti quoqz pphetasse videtur scrip
tum diuina Nam cu dieb9 ac noctib9 conti
nuata videa scitatis vre celebritate : istos
ee dies ppheta carmis oracula declarauit
hesternu atqz hodiernu. de quib9 oportunis
sime dicit dies diei eructuat verbu : et ista
noctes de quib9 aptissime disputat q nox
nocti indicat sciam Quid em aliud hoc
biduo nisi verbu dei intimo eructatis affec
tu : et sciam vos habere fidei pbauistis .
Cu tn celebritati vre qui solent inuident
Et q celebritate vram iudeis animis refer
re no pnt. causa celebritatis oderunt : atqz

in tantum amentie prodeat. vt neget mirimenta. quorum opera etiam demones confitentur
Sed hoc non mirum Siquidem tanta iudeorum perfidia: vt tolerabilior sit dyaboli plerumque confessio Dicebat enim dyabolus Ihesu fili dei viui: quid venisti ante tempus torquere nos. Et cum hec audirent iudei: ipsi tamen dei filium denegabant Et nunc audistis clamantes demones et confitentes martiribus quod penas ferre non possint: et dicentes Quid venistis vt nos tam grauiter torqueatis. Et arriani dicunt Non isti martires. nec torquere dyabolum possunt. nec aliquem liberare: cum tormenta demonum ipsorum voce probentur: et beneficia martirum remedys sanatorum. et absolutorum indicys declarent Negant cecum illuminatum: sed ille non negat se sanatum Ille dicit video qui non videbam: ille dicit cecus esse desinit. et probat facto: isti beneficium negant: qui factum negare non possunt Notus homo est. publicus cum valeret mancipatus obsequys: seuerus nomine: laneus ministerio Deposuerat officium: postquam inciderat impedimentum Vocat ad testimonium homines: quorum ante sustentabatur obsequys Hos iudices sue visitationis accersit: quos habebat testes

No insta scriptura

d' sanatorum

Nota quod ista heresis arriana fuit primitiue ecclesie valde periculosa pro eo quod multi principum huius seculi illi fauebant. qui eciam veros catholicos xpianos ausi sunt persequi multipliciter Cum forte iste preclarus doctor et athanasius hilarius quoque martinus et gloriosus ieronimus. Augustinus eciam et anthonius et ceteri multi sanctorum et doctorum viriliter restiterunt

et arbitros sue cecitatis Clamat quia ut conti
git fimbriam de veste nostram qua sacre reliquie
vestiuntur: redditum sibi lumen sit. Nonne si
mile illud est. atque illud quod in ewangelio legimus.
Virtus enim potentiam laudamus auctoris. Nec
interest utrum opus sit an munus: cum et mu
neretur in opere. et operetur in munere. Quod
enim alijs faciendum donauerit: hoc in aliorum
opere nomen eius operatur. Legimus ergo in ewangelio
iudeos cum videret in illo ceco sanitatis reme
dium: requisisse parentum testimonium. Interroga
bant. Quo videt filius vester. Cum ille dice
ret. cecus cum essem modo video: hoc et iste di
cat. Cecus fui. et modo video. Interrogate ali
os si michi non creditis: interrogate extraneos
ne astipulari me parentes putetis. Detestabi
lior istorum quam iudeorum pertinacia. Illi cum dubitarent
vel parentes interrogabant: isti occulte inter
rogant. palam negant: iam non operi increduli.
sed auctori. Sed quero. quid non credant. Utrum
a mortuis possint aliqui visitari. hoc est cristo
non credere. ipse enim dixit et maiora hijs faci
etis: an ab istis martiribus quorum merita iam
dudum vigent. corpora dudum reperta sunt.
Quero hic utrum michi: an sanctis martiribus
inuideant. Si michi: numquid a me aliqu(e) vir

tutes sunt. Nunquam meo opere. meo nomine.
Cur igitur in inuident. quod meum non est.
Si martinus. restat enim ut si michi non in
uident martinus inuidere uideantur. condunt al
terius fidei fuisse uirtutes quam ipsi credunt
Nec enim aliter eorum operibus inuideret. nisi fi
dem in hys fuisse eam quam isti non habent in
dicauerint. fidem illam maiorum tradicione fir
matam quam demones ipsi negare non possunt.
sed arriani negant. Audiuimus hodie dicen
tes eos. quibus manus iponebatur. neminem
posse esse saluum. nisi qui in patre et filium et
spiritum sanctum credidisset. illum mortuum illum
funereum qui spiritum sanctum negaret. qui trini
tatis omnipotentem uirtutem non crederet. Con
fitetur hoc dyabolus. sed arriani nolunt
fateri. Dicat dyabolus. sic torqueatur quemad
modum ipse a martinus torquebatur. qui spi
ritus sancti deitatem negaret. Non accipio dyabo
li testimonium. sed confessionem. Inuitus dixit
dyabolus. sed exactus et tortus. Quod ne
quicia supprimit. extorquet iniuria. Sed
dyabolus plagis. et adhuc cedere nesciunt ar
riani. Multa perpessi sunt. et queadmodum pha
rao mala sua indurantur. Dicebat dyabolus
ut scriptum legimus. Scio te quis sis. Tu es filius

no

dei viui Dicebant iudei Nesciam9 quis sit
Dicebant hodie et supiore die vl' nocte deo
nes confitentes Scim9 qr martires estis:
et arriani dicunt. nesciam9 nolu9 intelligere
nolu9 credere Dicunt demones martiribus:
venistis pdere nos Arriani dicunt. nō st' deo
nū vera tormēta: s ficta et cōposita ludibria
Audiui mk'a copom hoc nemo vniqz fin
gere potuit: vt demoniū se ee simularet
Quid illud qp ita exagitari eos videm9:
quib9 manu9 iponitur. Vbi hic locus fran
di est. Vbi suspicio simulādi. Sz nō ego
ad suffragiū martir: vsurpo vocē demon
orū Beneficiis suis sacra pallio cōprobet.
habet iudices sed purgatos: habet testes
sed absolutos Melior vox ē. quā sanitas loqt
eoz qui debiles aduenerūt Melior vox ē quā
sanguis emittit habet eni sanguis vocem
canoram: que de terris ad celū puenit legis
ti dicētē deo Sanguis fris tui ad me clamat
Et hic sanguis clamat coloris indicio: san
guis opationis pconio: sāguis clamat pas
sionis triumpho Satisfactū ē peticiōi vestre:
vt condenandis hesterno: in hodiernū diē dif
ferrem9 reliquias, Explicit

¶ Beatus augustin⁹ libro ix° ꝯfessionū intro
ducens īuentionē istoꝝ ymn̄n sic dicit.
Quantū fleui in ympnis et canticis tuis:
suaue sonātis ecc̄e tue vocib⁹. cōmotus
acriter. Voces ille influebant auribꝰ meis:
et eliquabatur veritas tua in cor meū: et
exestuabat inde affectus pietatis. et curre
bant lacrime: et bene michi erat cū eis.
Non longe ceperat mediolanensis eccliā ge
nus hoc consolationis et exhortatiōis cele
brare: magno studio fr̄m concinentiū voci
bus et cordib⁹. Nimirū ann⁹ erat. aut
nō multo amplius: cū iustina valentinianī
regis pueri mater. hoīnē tuū ambrosiū perse
queretur heresis sue causa qua fuerat seduc
ta ab arrianis: excubabat pia plebs ī eccliā
mori parata cū epō suo seruo tuo. Ibi mea mi
ancilla tua. sollicitudinis et vigiliarū pma
tenens partes: orōnib⁹ viuebat. Nos adhuc
frigidi a calore spūs tui: excitabamur ciuita
te attonita atq; turbata. Tunc ympni et psal
mi vt canerentur sc̄dm morē orietaliū ꝑtiū
ne populus meroris tedio contabesceret institutū
ē: et ex illo usq; in hodiernū retentū: multis
iam ac pene omnibus gregib⁹ tuis et per
ceterū orbis imitantib⁹. Tunc memorato

antistiti tuo p visu aperuisti quo loco late
rent martirū corpa prothasij et geruasij:
que p tot ānos incorrupta in thesauro secre
ti tui recondideras: vnde oportune prodires
ad coherendā rabiē feminea sed regiam.
Cū enī palata et effossa digno cū hono
re transferent ad ambrosiana basilicam:
nō solū quos īmūdi vexabant spūs. confes
sis demonib9 sanabantur: verū etiā quidam
plures ānos cecus. ciuis ciuitati q notissi9
cū ppli tumultu tante leticie causā quesisset
atq audisset. exiluit: eo q se vt duceret
ductorē suū rogauit. Quo pducto. ipetrauit
admitti vt sudario tangeret feretrū: preciosa
se in conspcū tuo mortis scōr tuor. Qd ubi
fecit atq admouit oculis: confestī apti st.
Inde fama discurrens: inde laudes tue fer
uent lucētes. Inde inimice illi9 animi9. et si
ad credendi sanitatē nō applicatȝ: a psequē
di tamē furore compressus ē.

Ambrosius de īuentione simł et passione
scōrū mrm vitalis et agricole v° kł' decēbr

Ambrosius de passione et inventione sanctorum martirum vitalis et agricole

In ytalia civitate bononiensi : passi sunt sancti vitalis et agricola : quinto kalendas decembris : sub dyocleciano et maximiano imperatoribus : et in loco iudeorum : scilicet inter sepulchra eorum sepulti. Ibi eos dominus michi revelavit : ut tamquam inter spinas. eligere martirum rosas. Sanctus quidem agricola. vitalis servus fuit antea : nunc autem consors. et martirii collega. Precessit servus : ut preveniret locum. Hic illum ad martirium premisit : ille istum accersivit. Cum ergo sanctus vitalis a persecutoribus ut cristum negaret urgeretur : et ille amplius cristum dominum profiteretur : omnia genera tormentorum in eum exercebant : ita ut non esset in eius sacro corpore : locus ullus sine vulnere. Ille autem orabat dicens. Domine ihesu criste. iube spiritum meum suscipi : quia iam desidero coronam accipere : quam angelus sanctus tuus. ondit michi. Sicque completa oratione : emisit spiritum. Sanctus vero agricola : maioribus moribus habebatur : ita etiam ut ab ipsis inimicis diligeretur. Et ideo passionem eius differebant. Sed hec eorum honorificentia. omni inmanitate acerbior erat : quo martirium invidebat. Denique dum non acquievit p

secutoribus. sanctus agricola crucifixus est. Tandem cum michi dominus eos in loco iudeorum sepultos revelasset et munerum detuli que manibus meis legi. crucis trophea et cuius gratiam in operibus cognoscatis. Certe et demones confitebantur et ab hominibus mox egrediebantur et multa variis egritudinibus afflicti contingentes sanctorum sudaria sanabantur. Et multa alia miracula dum transferrentur per sanctos dei in patria populi facta sunt ad laudem dei et domini nostri Amen

Ambrosius de ceco illuminato. in euangelio iohannis

Audisti frater lectionem euangelij. in qua
decursum est: quod preteriens dominus ihesus. vi
dit a generatione cecum. Ergo nec nos quidem
pretereunte debemus quem preterundum dominus non puta
uit: presertim cum a generatione cecus fuerit:
quod non ociose positum est. Est enim cecitas que
plerumque vi egritudinis aciem obducat oculorum:
eademque temporis spacio mitigatur. Est cecitas que
humorum infusione generatur: ea quoque vicio
plerumque sublato medicine arte depellitur:
ut cognoscas. quia iste sanatur qui a gene
ratione sua cecus est. non artis esse sed potestatis.
Donauit enim dominus sanitatem: non medicinam
exercuit. Eos enim sanauit dominus ihesus: quos ne
mo curaret. Nam stolidi autem iudei qui in
terrogant hic peccauit an parentes eius:
debilitates corporum referentes ad merita de
lictorum. Et ideo dominus ait Neque hic peccauit
neque parentes eius: sed ut manifestaretur opera
dei in illo. Quod enim nature defuit: creatori
competit reformare qui auctor nature est. Unde
addidit. Cum in hoc mundo sum: lux sum mundi.
Hoc est Omnis potest videre qui cecus fuit: si me
lumen requirunt. Accedite et vos et illuminamini:
ut videre possitis. Denique quid sibi vult. quia is

qui vitã residebat imperio. salutẽ precepto dabat? dicens mortuo exi foras. et egressus ẽ lazarus de sepulchro? dicens paralitico surge tolle grabatũ tuũ. et surrexit paraliticus et cepit grabatũ ipẽ portare. in quo solutus membris omnibus portabatur? quid magis sibi vult. q̃ expuit et fecit lutũ et superposuit oculos ceci. et dixit ei vade et laua in syloã qd̃ interpretatur missus. et abijt et lauit et videre cepit. Que ista racio ẽ. Magna ni fallor. Plus enĩ videt: quẽ ihesus tangit. Simul et diuinitatẽ et sanctificationẽ eius aduerte. Quasi lux tetigit et lumẽ infudit: qui sacerdos p figurã baptismatis. misteria gracie spiritual' impleuit. Expuit: vt aduerteres. q interiora xpi lumen sunt: et vere videt. qui xpi mundatur internis. Lauat saliua eius: lauat sermo eius: sicut habes Iã vos mũdi estis: propter sermonẽ quẽ locutus sũ vobis. Qd̃ autẽ lutũ fecit. et superposuit oculos ceci. quid aliud significat: nisi vt itelligeres q ipẽ hoiem luto illitũ reddidit sanitati. qui de luto hominẽ figurauit: et q hec caro luti nr̃i p baptismatis sacramentã eterne vite lumẽ accipiat. Vade et tu ad syloam hoc ẽ ad eũ qui missus

ē a pre: sicut habes mea doctrina non est
mea. sed ei9 qui misit me pris Diluat te
cristus vt videas Veni ad baptismū. temp9
ipm adest: veni festin9: vt et tu dicas.
abij et laui et videre cepi. Vt et tu dicas. ce
cus eram et vidē cepi: vt et tu dicas sicut iste
refuso lumē ait Nox precessit: dies aut appro
quauit Nox erat cecitas Nox erat cum
iudas bucellā accepit a ihu: et introiuit
i eū sathanas Jude nox erat: i quo dyab9
erat Johāni dies erat: qui in cristi pecto
re recubebat Petro quoqz dies erat: cū
lumē cristi videret in mōte In mūdo nox
erat: sed lumē videbat Nox erat alijs:
s; petro dies erat Attamen ipi petro nox erat:
qn cristū negabat Demū gallus cantauit:
et flere cepit vt emendaret errorē: iā enī
dies appropinquabat, Interrogabāt iudei
cecū Quō vidisti Grandis amentia Inter
rogabāt qđ videbant: causā interrogabant cū
fractū viderent Et maledixerūt ei dicentes,
Tu sis ei9 discipul9 Maledictio eorū. bene
dictio ē: qz benedictio eorū maledictio ē. Tu
sis inquiūt discipul9 ei9 Tunc profuit: qui
nocere se credūt Vale fili et nos dilige vt
facis: qz nos te diligi9

Sermo bti ambrosii de eo qd scriptu e. Si filii abrahe estis: opa abrahe facite

Scitote fres q cui9 opa quisq facit: ei9 et filius vocatur Unde cu iudei dixisset prem suu abraham: audierut a dno Si filii abrahe estis: opa abrahe facite Quib cu iteru dixisset deu se habere prem: audierut Si deus pater vr esset: diligeretis utiq me Hiis aptissime vbis demostratur: qd mali et cupidi nec abrahe nec dei filii sut Nam cui9 filii sut. sequetia manifestant Ait em Vos ex pre dyabolo estis Ac si diceret Cur prem mutatis: nuc abraham. nuc deu Ego vob ostedo prem vrm pr vr dyabol e no creando: s decipiendo Fugite fres tale prem fugite: sicut ppheta amonet Ait em obliuiscere ppl'm tuu. et domu pris tui ppl'm vocat: vicia atq pctm Domu vero pris dicit mudu: in quo regit dyabolus Ille vero obliuiscit ppl'm suu: qui relinquit vicia sua: et ille obliuiscatur domu patris sui. qui mudi hui9 falsas diuicias contepnit: p quas eu dyabol9 tenet captiuu Pater iste no diligit filios suos: s odit Sic amat dyabolus filios suos. vt pdat: sicut amat glutto porcellu vt comedat Cauete fres mendaciu: q omes qui amat mendaciu filii st dyaboli: qui no solu mendax. s etia pater. id e inuetor ipi9

mendacium est. Omnis simulatio et omnis duplicatus
est mendaciū. Ergo nō solū in falsis verbis : sed
etiā in simulatis opibꝫ mēdaciū ē. Mendaciū naqꝫ no
ē cristianū se dicere : et opa xpi nō facē. Menda
ciū ē sacerdotē vl' clericū se profiteri : et contra
hunc ordinē opari. Ptimescenda sūt hec : qꝛ dei ver
ba sūt. Ait enī pph̄a dei. Pdes omēs qui loquūt̄
mendaciū. Transite quapp̄t frēs a mendacio ad
veritatē : si nō vultis habere dyabolū prēm. Illa
qd' alibi legitur. Omnis homo mēdax : intelligen
dū ē in qn̄tū homo carnal' : nō inqn̄tū spūalis.
Deinde monet vos euāgelica lcō. vt pacientes
sitis. Nam cū mlta vicia dn̄s a iudeis audisset :
pacienter eos tolerauit. et paciēter portauit :
paciēt' sustulit. Et si dn̄s paciētiā habuit int'
verba blasphemie. qui suos inimicos vno verbo
poterat in abyssū demergere : quare miseri hoīes no
nes plem pccīs nō habēt paciam. qn̄ dum audi
uit vl' qn̄ pro suis iniquitatibꝫ corrigūtur. Vi
dete frēs ne p opa vl' cogitationes malas lapide
tis illm̄ lapidetis saluatorē cū iudeis icredulis :
de quibꝫ dicit'. Tulerūt ergo lapides iudei vt iā
cerēt in eū. Forte dicitis. Malū fecerūt iudei qui
eū lapidare voluerūt : et qui eū crucifixerūt.
Sciatote et firmit' credite. qꝛ h' faciūt xpiam.
hodie male viuētes : qd' tūc fecerūt iudei xpm pse

quentes Quid vero e ihus. nisi veritas et par et iusticia. Ergo qui pro falsitate reliquit veritate et pro cupiditate dirripit et odit pace et p aliquo p̄mio occultat iusticiam nichil aliud facere videtur: q̄ lapidare et crucifigere et occidere xp̄m: q2 ipsi9 dona extinguit in seipso O q̄ pauci sit in tanta multitudine xp̄ianoz qui ihm no p̄sequatur: et lapident et occidant Sz ve ill': q2 ihus abscondit noticiā suā talib9 et exit de templo cordium illoz: et manifestat se amatorib9 suis: et habitat in ill': sicut ipe dilectori suo p̄misit, Ergo et p2 vnū inquies. ad eū veniem9: et mansionē apud eū faciem9 Quia nolum9 vos fīes grauare loquendo: oram9 ne sitis de illoz numero qui ihm lapidare voluerit: s3 pocius cū ill' habeatis p̄te. qui sup omnia illū amādo. eius gr̄am in suis cordib9 susceperūt Qd ipe nob concedat. qui viuit et regnat in sc̄la seculoz Amen

Sermo eiusdē de muliere in adulterio deprehensa.

Semp quidē decantata questio et celebris absolutio fuit mulieris ei9. que in libro euāgelii qd' scd'm iohānē scribitur: adulterii rea oblata ē xp̄o Id enim iudeoz commetata est versuciersatio: vt si contra legē

no

absolueretur: contra legē prolata dn̄i ihesu
sma videretur. si autē dampnata eēt ex lege:
vacare causa videretur gratia. Sz vehemētior
fca est postea. qm̄ epi reos criminū grauissiōr
in publicis iudicijs accusare. alij et vrgēre
vsqꝫ ad gladiū supmāqꝫ mortē. alij accusa
tiones huiusmodi et auctos sacerdotū triumphos:
probare ceperūt. Aliud enī aliud isti dicit. qꝫ
dicebant iudei. reos criminū legibꝰ eē publicis
puniendos. Et ideo accusari eos etiā a sacerdo
tibꝰ in publicis iudicijs oportuisse: quos asse
rūt scdm leges oportuisse puniri. Eadē causa ē:
ꝫ numerus minor. hoc ē. nō dispar iudicij ques
tio: ꝫ pene dispar iudicia. Vnā causā punire ex
lege nō passus est: iste minorē numerū asserit
eē puniri. At quo loco hoc iudicauit xp̄us. Nā
plerūqꝫ scdm qualitates locoꝝ in quibꝰ docebat
famulos suos: disputationes suas formare dig
natꝰ ē. Vt in porticu salomōis hoc ē sapientis
deambulās, loquebatur. ego et pater vnū sumꝰ:
vt in templo dei dicebat. mea doctrina nō est
mea. ꝫ eius qui misit me. Hoc quoqꝫ iudiciū
in templo positꝰ exercet: sicut scriptū est in
posterioribꝰ. Sic enī habes. Hec verba locu
tus ē ihesus in gazophilacio docēs i templo:
et nemo apprehendit eū. Qd ē gazophilaciū.

Collatio fidelium. sumptus pauperum : requies esse
nostrum. Iuxta quod sedens cristus. vt habes secundum lucam
duo era mulieris vidue. diuitum muneribus censuit
preferenda : diuino videlicet testimonio. preferens opi
me premijs largitatis : sedule liberalitatis affec
tum. Quam tale habebat iudicium : videamus quod
ipse iuxta gazophilatium positus conferebat. Non
enim ociose viduam pretulit : duo era mittentem.
Preciosa ista paupertas est fidei : opulenta misterio
Ista sunt duo era que samaritanus ille euangelicus
ad eius curandum vulnera. qui inciderat in latrones:
stabulario dereliquit. Ergo et ista specie vidua.
in typo ecclesie. hoc gazophilatio sacro conferendum
putauit : quo pauperum sanarentur vulnera : et
peregrinorum ieiunia sedarentur. Vnde et nunc.
quid xpistus conferat : spiritualiter te oportet expe
dire. Diuidebat enim pluris argentum examinatum elo
quiorum celestium : et ymaginis regie pecuniam. po
no pulorum annumerabat affectibus. Nemo plus mi
sit : quam qui totum donauit. Saciabat esurientes
replebat inopes : illuminabat cecos, redimebat cap
tiuos : paraliticos erigebat. mortuos resuscitabat
Et quod est amplius : conferebat absolutiones reorum :
peccatis donabat. Hec sunt duo era que misit ecclesia :
postea quam accepit a xpisto. Quid enim sunt duo era :
nisi precium noui et veteris testamenti. Precium

scripture fides nostra est. Nam quod legitur : pro
intelligentibus estimatur arbitrio. Remissio igitur
peccatorum. utriusque preconium testamenti est : que per agnum
in typo annunciata est : et in veritate completa per xpistum.
Ideo habes. neque septem dierum purgationem : sine
trium dierum esse purgatione. Septem dierum purga
tio secundum legem. que in specie presentis sabbati. spi
rituale sabbatum annunciavit : trium dierum purgatio
secundum gratiam que evangelij testificatione signatur.
quia tercio die dominus resurrexit. Ubi pena prescri
bitur : debet esse penitentia peccatorum. Ubi remissio dona
tur : gratia est. Precedit penitentia : sequitur
gratia. Neque penitentia ergo sine gratia : neque gratiam
sine penitentia. Debet enim penitentia prius dampnare nō
peccatum : ut gratia possit abolere. Ideo typum legis
accipiens iohannes baptizavit in penitentia : xpistus
ad gratiam. Septimus ergo dies. legis misterium
signat : octavus resurrectionis : sicut habes
in ecclesiaste. Da partem. illis septem. et illis octo.
Nam in propheta osee legisti dictum ad eum. conduc
tibi fornicariam quindecim denarijs : eo quod geminno ex
veteris et novi testamenti. hoc est integro fidei precio :
mulier illa quondam vago et meretricio gentium
conventuum comitatu fulta conducitur. Et conduxi
inquit eam gomor ordei. et semigomor. Per hordeum
signatur. quia imperfectos vocaret ad fidem : ut perfectos

redderet P gomor intelligitur plena mensura:
p semigomor semiplena mensura Plena men
sura in euāgelio: semiplena in lege: cui9 plem
tudo nouū est testamentū Siquidē dn̄s ipē ait
Non veni legem soluere: sed adimplere Nec
ociose quidē anabathmoꝝ psalmos canticos
legim9: et quidē gradib9 ascendisse solem. cū
ezechias iustꝯ rex. vite ꝯu9 acciperet cōmeatū.
no Significabatur enī venturū sol iusticie: qui grad9
quidē veteris et noui testamentī. illuīaturꝰ erat
pn̄tie sue luce: quib9 nr̄a fides ad vitā ascēdit
eternā Unde et hoc qd̄ legitur in aplō mysticū
reor: eo q quidē dieb9 apd̄ petrū manserit
Videtur enī michi q aplis sāis scripture diuine
interptationes sermone secū vario conferentib9:
plem luminis refulserit claritudo: ignorātie vm
bra discesserit. ¶ Sed iā veniam9 ad mulie
ris ꝯu9 adultere absolutionē Oblata erat
a scribis et phariseis dn̄o ihesu adultera rea:
et hac oblata fraude: vt si eā absolueret. legē
dio soluere videretur: sin vero cōdēpnaret. ꝓpositū
sui mutaret aduentꝰ: q pctā oīm remissu
rus aduenit Deniqꝫ supra ait. Ego nō iudico
quēq̄ Offerentes ergo eam dixerunt Hanc mu
lierē īuenim9 publice mechantē Scriptū ē enī
in lege moysi: omnē mecha lapidari. Tu vero

quid dicis de ea. Hec cu dicerent : ihesus in
clinato capite. scribebat in terra digito. Quid
scribebat nisi illud prophetiu . terra terra scribe
hos viros abdicatos? qd de iechonia lectu e in ihe
remia propheta. Cu iudei interpellat. in terra scribit
noia iudeor . et cu adeunt xpianu . no scribuntur in
terra. fideliu noia . sed in celo In terra aute scribu
tur abdicati a pre proprio : qui prem teptant . et co
tumelias irrogant auctori salutis Cu interpellat
iudei inclinat caput ihus : qr no habet vbi ca
put suu reclinet etc. Et cu expectaret vt audi
rent eu : erigens caput dixit Qui sine pcto e :
prior lapidet eam Quid tam diuinu qm ista sen
tentia . vt is pecca puniat qui exps peccati sit.
Quomo eni feris alieni vltorem . et proprij cri
minis defensorem. None se magis ipse condepnet :
qui in alieno dapnat qd ipe committit. Hoc aute
dixit : et scribebat in terra Quid vtiq; dicens
festucam que in oculo est fratris tui vides . trabe
aute que in oculo tuo est no vides. Libido eni
velut festuca est Cito accenditur : pcce consumitur
Sacrilegiu pfidie in salutis auctore : sceleris
magnitudine psonabat Scribebat aute i ter
ra digito. quo legem scripserat Peccatores in terra
scribuntur . iusti in celo : sicut habes dictu ad dis
cipulos Gaudete qr noia vra scripta sut i celo

Ipsud dicit ambrosius i alio loco. licet hec forte quilibet apposita

Quod autem scripsit: ut gemino testimonio iudeos
suos esse dampnatos. Audientes autem hoc verbum
exierunt foras unus post unum, incipientes a seni
oribus: et sedebant cogitantes de se. Et reman
sit solus ihesus: et mulier in medio stans.
Bene ait quod exierunt foras: qui nolebant cum cri
sto esse. Foris littera est: intus misteria. Sequeba
tur enim diuinarum lectionum quedam velut arbor
folia. non fructum: qui viuebant in umbra so
lis: et solem iusticie videre non poterunt. Denique
discedentibus illis. remansit solus ihesus: et mu
lier in medio stans. Donatur peccatum. Solus
remanet ihesus: sicut ipse ait. Ecce venit
hora et iam venit: ut dispergamini unusquisque
in sua: et me solum relinquatis. Non enim lega
tus neque nuncius: sed ipse dominus saluum fecit populum
suum. Solus remanet: quia non potest hoc aliquis
hominum cum cristo esse commune: ut peccata condonet.
Solus hoc munus est cristi: qui peccatum tollit mun
di. Meruit et mulier absolui: que recedentibus
iudeis: remansit sola cum ihesu. Eleuans autem
caput ihesus: dixit mulieri. Ubi sunt qui te
accusabant? Nemo te lapidauit? Et illa
uidit. Nemo domine. Et ait ad illam ihesus
Nec ego te dampnabo. Vade et amodo vide
ne pecces. Vide lector diuina misteria: et de

mentiā saluatoris Cū accusatur mulier : ca
put cristus inclinat : eleuat autē : vbi defiat
accusator Ita nullū dāpnari wlt : absolui
omēs, Breuiter autē omēs hereticoꝝ interi
mit questiones. dicendo nemo te lapidauit :
qui dicit xp̄m diem nescire iudicij Vel q̄ ait
Sedere ad dexterā meā vl' sinistrā nō ē meū dare
vobis : ecce et hic ait nemo te lapidauit Quō
vtiqꝫ interrogat qd' videbat . Sꝫ interrogat
nobis : vt nosceremꝰ nō eē lapidatā Est eciā
hūani affectus consuetudo : vt interrogemꝰ sepis
sime qd' videmꝰ Et ideo mulier rn̄dit Nemo
dn̄e Hoc est dicere Nullus potest lapidare :
quā ipse non dāpnas . Nullus pt̄ aliū sub tal'
sententie condicione punire . Nec ego te dāp
nabo Aduerte quō ꝓpriā sententiā temꝑauit :
vt iudei de absolutione mulieris calūpniari
nichil possent : sꝫ in se magis calūpniā retor
querent. si quere vellent Dimittitur enī mu
lier nō absoluitur : qꝛ deerat accusator : nō
qꝛ innocentia ꝓbabatur Quid ergo quererēt :
qui priores a ꝑsecucione criminis. et ab execuci
one supplicij destiterūt . Addidit autē dn̄e.
Vade : et amodo vide ne pecces Emendauit
ream : nō crimē absoluit Etenī seueriore
sententia culpa dāpnatur. si vnusquisqꝫ cri

men suum oderit · et in se incipiat condempnare delictum. Etenim cum reus occiditur · persona magis quam culpa punitur. Ubi vero culpa ponitur · absolutio persone est pena peccati. Quid est ergo. vade · et amodo vide ne pecces. Hoc est. ex quo te christus redemit. corrigat gratia · que pena non emendaret. sed plecteret.

Epistola beati Ambrosii ad Sabinum de bono solitudinis

Quoniam tibi quoque complacuit mi sancte
inmarum usus epistolaris. in quibus qui
dam inter absentes presentium sermo est: per
gam frequentius tecum in meis scriptis. et cum solus sum
alloqui. Nunquam enim minus solus sum: quam cum solus — no
esse videor: nec minus ociosus: quam cum ociosus. Certe
pro arbitrio accersio quos volo. atque adiungo michi
quos magis diligo. aut quos aptiores arbitror.
nemo interpellat. nemo interpolat. Tunc ergo
te magis teneo. et de scripturis confero: et pro
lixiorem simul sermonem eudimus. Sola erat ma — no
ria: et loquebatur cum angelo. Sola erat quando
supervenit in eam spiritus sanctus: et virtus altissimi
obumbravit eam. Sola erat et operata est mundi
salutem: et concepit redemptionem universorum.
Solus erat petrus: et toti per orbem consecrata
gentium cognovit misteria. Solus erat adam. et — no
non est prevaricatus: quia mens eius adherebat
deo. Postquam vero ei mulier adiuncta est. non potuit
inherere mandatis celestibus: et ideo se abscondebat.
bat. quando deus deambulabat in paradiso. Et nunc
deambulat in paradiso deus: quando divinas scriptu
ras lego. Paradisus est genesis liber in quo vir
tutes pullulant patriarcharum. Paradisus deutero
nomium: in quo germinant legis precepta. Paradi

sus euāgeliū ꝰ in quo arbor vite fructꝰ bonos
facit ꝰ et eterne spei mādata diffundit ꝑ vni
uersos ꝑplos Audiens itaqꝫ dilige inimicos ꝰ
audiens dimitte omnia tua et sequere me ꝰ au
diens qui te ꝑcutit in maxillā. prebe ei et al
terā ꝰ et hec nō faciens. et vir diligens eum
qui me diligit ꝰ non dimittens que habeo ꝰ
iniuriā acceptā vlcisci volens ꝰ et sublatū michi
extorquere. cū scriptum dicat etiā aliud id ē
plus q̄m petitū aut ereptū est concedendū ꝰ
video me contra mandatū dei facere ꝰ et aperi
ens oculos conscīe. deambulare michi deū pre
sentē recognosco ꝰ cupio me abdere ꝰ cupio me
velare ꝰ sed nudus sū deo ꝰ apud quē nuda et
intecta sūt omnia Erubescens itaqꝫ tegere puden
da facinora desidero ꝰ q̄ membra mei corporis ꝰ
s; qꝛ deus omnia videt ꝰ quia solus obūbratus la
tebris tectus appareo ꝰ puto me abscondi. qꝛ corpe
amictus sū. Ipa est tunica pellicea cū qua adā
eiectus ē de ꝑadiso ꝰ nec a frigore tutꝰ. nec tectus
ab obprobrio ꝰ sed et iniurie et culpe patens Liquet
igitur ex hiis. qꝛ cū soli sumꝰ tūc nos offerimꝰ
deo ꝰ tūc mentem ei nr̄am aperimꝰ ꝰ tūc amic
tū fraudis exuimꝰ Solus erat adam. qui ī pa
radiso constitutꝰ est ꝰ solus erat qn̄ ad ymagi
nē dei factus est ꝰ sed nō erat solus qn̄ de para

nō

diso eiectus est. Solus enim dominus ihesus: qui
mundum redemit. Non enim legatus neque nuncius
sed ipse dominus solus saluum fecit populum suum: et si
nunquam solus est ille in quo semper pater est. Unde
et nos soli sumus: ut dominus nobiscum sit. Vale et
nos dilige: quia nos te diligimus. Ambrosius sabi
no episcopo De conuersacione paulini postea nolensis episcopi

Paulinum splendore generis in partibus aqui
tanie nulli secundum: venditis facultati
bus tam suis. quam eciam coniugalibus: in hos sese
induisse cultus ad fidem comperi: ut ea in pau
peres conferret. que redegit in pecuniam: et ip
se pauper ex diuite factus. tamquam exoneratus
graui sarcina. domum. patrie. cognacioni quoque
valediceret: quo impensius deo seruiat. Elegisse
se autem secretum affirmatur nolane urbis: ubi
tumultum fugiens. euum exigat. Matrona quoque
virtuti et studio eius proxime accedit: neque a
proposito viri discrepat. Denique transcriptis in
aliorum iura suis prediis. virum sequitur: et
exiguo illic coniugis contenta cespite: solabitur
se religionis et karitatis diuiciis. Soboles eis
nulla: et ideo meritorum posteritas desiderata.
Hoc ubi audierint proceres virique loquentur.
ex illa familia. illa prosapia illa indole. tan
ta preditum eloquentia. migrasse a senatu:

Ex cronica eusebii Prosper Paulinus nolanus postmodum episcopus.
admirabili exemplo venditis omnibus. cum esset dives innumerabilium predi
orum. religione expeditus elegit.

intercepta familie nobil' successione: ferri h' non
posse. Et cum ipsi capita sua et superalia inducunt
si qui ysidis susceperunt sacra. si forte cristianus vir
attentior sacrosancte religionis vestem mutaverit: indig
num facinus appellant. Equidem doleo in mendacio
tantam esse observantiam: in veritate negligentiam.
ut confundantur plerique attentiores ad sacrosanctam
religionem videri: non considerantes vocem dicentis.
Qui me confusus fuerit. sive erubuerit coram homi
nibus: erubescam et ego eum coram patre meo qui
est in celis. Sic non confusus est moyses: qui cum
esset adscitus in domum regiam: thesauris egipti
obprobrium cristi preferendum putavit. Non con
fusus est david: qui ante archam testimonii.
coram omni populo saltavit. Non confusus est ysaias.
qui nudus et discalciatus ibat per populos: oracula
clamans celestia. Quid vero tam deforme visi
bili spectaculo. quam hystrionicos simulare gestibus:
et femineo usu mollire membra. Quid illud quod
ipse recinit dicens: omnes gentes plaudite ma
nibus. et cetera. Ambrosius hyreneo Quod deus pluat

Querens a me. cur dominus deus cotidie manna
manna plueret populo patrum: et nunc non
pluat. Si cognoscas pluit: et cotidie pluit.
de celo manna servientibus sibi. Et corporeum
quidem illud manna: hodie plerisque in locis in

al' confundam

[illegible]

[illegible]

uenitur. Sz nunc non e tanti res miraculi: qr venit qd perfectu est. Pfectu aute panis de celo. corpus ex virgine: de quo satis euangeliu te docet. Qnto prestantiora hec superioribus: Illud em mana. hoc e pane illu. qui manduca uerit: mortuu sit. Hunc aute pane qui ma ducauerit: viuet ineternu. Sz e spuale mana no
hoc e pluuia spiritalis sapientie. q ingeniosis et querentib9 de celo infunditur: et irrorat me tes pior: et obdulcat fauces eor. Qui igit intellexerit infusione diuine sapie. delectatur: no
nec aliu cibu requirit. nec in solo pane viuit: sed in omi verbo dei. Qui curiosior fuerit: querit quid sit istud: qd melle dulcius sit. Respondet illi mister dei. Hic e panis que de dit tibi deus manducare. Quis sit iste panis audi. Sermo inqt que ordinauit de9. Hec ergo ordinatio dei. hec alimonia alit aiam sapietis. et illuiat atqz obdulcat: resplendes veritatis chorusco: et mulcens tanqm fauo quoda ita diuersaru virtutu suauitate et sermone sapi entie. Fauu em mell. sermones st boni: sicut scriptu est i puerbijs. Cur aute minutu sit causa accipe: qr et granu sinapis minutu e qd copatur regno celor: et fides que sicut gra nu est sinapis. potest motes tollere et iactare

in mare. et fermeto simile e regnu celo. qd abscondit mulier in farina mensuris tribus donec fermetaretur totu. et moyses caput vituli aurei comminuit sicut puluere et misit i aqua. et dedit pplo bibere. Incrassatu em erat cor eo pfidie imanitate. vt emollirent et fidei sumerent subtilitate. Demu illa mulier que bene emoluerit assumetur. ea aute que male emoluerit derelinquet. Emole ergo et tu fide tua. vt sis sicut illa aia. q cristi in se karitate excitat. qua minitur ascendente virtutes celo. q sine offensione ascedat. et ex hoc mudo ascendat cu leticia et iocuditate sicut virtus ppago. et sicut fum 9 se ad supna subrigat. fraglans odore resurrectionis pie. et suauitate fidei. sicut habes scriptum Que est hec que ascendit a deserto sicut virtus ppago. fumo incensi odorificata mirra et thure ab omnib9 puluerib9 vngenti. Pulchre subtilitate eius. expressit pulueris copatione et vngenti comemoratione. qr in exodo legim9 subtile et ex mltis copositu thimiama ill9 ee incensu pphicu qd est sco orationu. vt dirigatur in conspcu dni. sicut et dauid ait. Dirigatur oro mea sicut incensu in conspcu tuo. Demu gretius

et in apocalipsi iohis legim9 : q2 stetit ange
lus ante altare habens thuribulu aureu : et
data sut illi thimiamata mlta de orombus
scoz oim : et ascendit inquit fum9 thimia
matu de orombus scoz de manu angeli i con
spectu dei Et vmbilicus aime ac venter subti
lis e illius que ascendit ad cristu : ideo q3 lau
datur voce sponsi dicentis Vmbilicus tu9 cra
ter tornatilis no deficiens mixto : venter tuus
aceruus tritici munitu inter lilia Est eni i oi
doctrina tornatus. ac potus spiritalis : no defi
ciens plenitudine : et celestiu secretoz cogni
tione Venter quoq3 aime misticus sicut vm
bilicus : quo ventre no solu forte abu sumit
quo corda firmatur : s3 eciā suaue ac flozule
tu quo delectantur Et fortasse hoc docuit moy
ses : multis orombus et piis. illud intiguidu
sacrilegiu In libro quoq3 regnoz. cu se dns
scō reuelaret helye : vox aure tenuis precessit :
et stati se ei dns reuelauit : vt cognoscamus
ea que corporea st crassa ee et pinguia : ea q
spiritalia. mollia et subtilia. vt no possit con
prehendi oculis Denicq3 et spiritus sapie sub
tilis et mobil legitur in libro sapie : q2 e in
illa spus intelligentie scus vnicq : mltiplex
subtilis mobilis : qui sermones suos molat

no

prius. ne quid offendat. vel in sensu vel in alloquio Denique illi babiloni cui destruetur dicitur Et vox mole non audietur in te amplius Hoc igitur manna subtile erat et ad diem colligebatur in diem alterum non servabatur eo quod inventa sapientie. in tempore sint generaciora nec tamen miranda que spacio temporis reperiuntur cum illa que prius fundatur ingenii vivacitate Sive quia futura revelantur misteria eo quod servatum manna usque ad solis exortum. esui iam esse non possit id est usque ad cristi adventum habere gratiam oriente autem iusticie sole. et splendoribus cristi corporis et sanguinis sacramentis refulgentibus cessarent inferiora. perfecta illa sumenda populo forent. Vale et nos dilige quia nos quoque te diligimus

Ambrosius iusto quia scriptores sacri scripserunt secundum graciam spiritus sancti

Negant plerique nos. secundum artem scripsisse nec nos obnitimur Non enim secundum artem scripserunt. sed secundum graciam que supra omnem artem est. Scripserunt enim que spiritus hiis loqui dabat Sed tamen hii qui de arte scripserunt de eorum scriptis artem invenerunt et condiderunt commenta artis et magisteria Denique in arte requiritur precipue ut sit

Cum igitur legimus senem ysaac patri dicere. ecce ignis et ligna quid horum deest Ne que

B4

querit dubitat : qui videt querenti : prinaat et dubitatione absoluta. Ecce ignis λευτιον et ligna υλη que latine materia dicit. Terciu qd supest nisi αποτελεσμα. Qd filius quesiuit: pater retulit dicenti. Ubi hostia? deus inquit prouidebit sibi sacrificiu fili. Differimus paulisp misteriu. Ondit deus ariete pendetem cornib9. Aries aute est verbu plenu tranquillitatis et moderationis atq patientie. Quo ondituur bonu sacrificiu ee sapiam patietia: et prudeter emerendi ac ppiciandi rone cognosce. Unde et ppheta ait. Sacrificate sacrificiu iusticie. Itaq iusticie. ita vt sapie sacrificiu est. Ecce ergo mes calida et feruens vt ignis. que opatur: ecce et itelligibilia. i. materia. ubi e terciu. itelligere. Ecce color: ubi e videre. Ecce sensibilia: ubi e sentire. Materia em no ab omib9 videtur: ideo q de9 atmun9 intelligendi et sentiendi et videndi. Verbu ergo dei αποτελεσμα. diffinitio et cosumatio disputationis: qd infunditur prudetioib9 et dubia confirmat. Pulchre aute eciã hij qui i aduetu xpi no crediderut seipsos reuicãt: vt confiteantur qd negandu putant. Dicut em ariete verbu dei: et no credut passionis misteriu: cu in illo misterio verbu dei sit: in quo ipletu est sacrificiu. Ergo primu in nob accedam9 igne

mentis vt operetur in nobis : quemadmodum subie
tis materia. quid sit quod nutriat animam : tamquam
in tenebris requirimus ea. Neque enim vel patres
sciebant quid esset manna. Inuenerunt inquit man
na dicentes ipsum esse sermonem et verbum dei : vnde
omnes discipline. fonte iugi ac perpetuo. fluunt
ac diriuantur. Hec est esca celestis. Significa
tur autem ex persona dicentis : ecce ego pluam vobis
panes de celo. Lectio ergo eo quod operatur deus
qui irrigat mentes rore sapientie : ipse quod videntes
anime et gustantes. delectantur et requirunt. vnde
sit illud splendidius luce : dulcius melle. Respondetur
eis scripture sene. Hic est panis quem dedit vobis
dominus manducare. Et hoc est verbum dei. quod disposuit
deus vel ordinauit : quo pascitur anima pruden
tium et delectatur : quod est candidum et suaue : ve
ritatis splendore illuminans : et virtutum suaui
tate demulcens auditorum animas. In se enim didi
cerat propheta quod esset consummande rei. Lectio. Nam cum
mitteretur ad populum dei liberandum. ad regem egip
ti : ait. Quis sum ego. vt vadam et educam populum a
regis potestate. Respondit dominus. Ego ero tecum. Inter
rogat iterum moyses. Quid dicam illis si requirunt
quis est dominus qui misit te : et quod nomen est illi.
Dixit dominus. Ego sum qui sum. Dices. Qui est : mi
sit me. Hoc est verum nomen dei : esse semper

nota

Unde et aplus de cristo Dei enim filius ihesus
cristus qui in nobis est : qui per nos predicatus est
per me et siluanum et thymotheum : non fuit in hoc
est et non : sed est in illo fuit Respondit moyses.
Si non crediderint michi. neque obedient voci mee
dicentes quod non paruit tibi deus : quid dicam illis.
Dedit illi signa facere : ut crederetur quod a domino
missus est Tercio ait moyses Non sum dignus et
gracili voce. et tardiore lingua sum. quomodo audiet me
pharao. Responsum est ei Vade et ego aperiam os tuum :
et instruam te quid debeas loqui Interrogationes
ergo ille in medio et visiones : habent sapientie se
mina. et theoricam Gratum tamen apotelesma
est : quod ait ego ero tecum Et cum eius dedit ei signa
facere : tum dubitanti iterum. ut scias quod signa non
credentibus premissum autem credentibus : reddit ad in
firmitatem vel menti vel voti Ego aperiam os tuum :
et instruam te quid debeas loqui Perfectum ergo apo
telesma seruatum est. Habes hoc et in euangelio
Petite et accipietis : querite et inuenietis : pul
sate et aperietur vobis Pete
ab auctore quere Habes plenum intelligibilia quibus
queras : pulsa. et aperit tibi deus verbum Que
petit mens est. que operatur sicut ignis intelligi
bilia : in quibus mentis ardor operatur sicut ignis
in lignis Aperit tibi ~~deus~~ verbum deus. quod est apote

al' apotelesma

lesma Habemus et alibi in euangelio dicente domino Cum
autem tradent vos. nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid lo
quamini Non enim vos estis qui loquemini: sed spiritus
patris vestri qui loquitur in vobis Habes hoc et in gene
si dicente ysaac Quid est quod tam cito inuenisti fi
li mi Qui dixit Quod tradidit dominus deus tuus in ma
nus meas Apotelesma dominus est Qui per dominum que
rit inuenit Laban demum qui per dominum non quesiuit
quia querebat ydola non inuenit Pulchre autem quos
dicitur oros seminauit Primus est oros Vade affer mi
de venatione tua vt manducem Excitat atque ado
let velut ignem quoddam ordinationis sue mentem eius
vt operetur et querat Secundus oros. quid est quod tam
cito inuenire potuisti Hic interrogatione est
Tertius oros in visione. quod tradidit dominus deus tuus
in manus meas. Apotelesma deus est. qui concludit
et consummat omnia: de quo dubitandum non est
Est et ille oros de sponitaneis: si non seminaueri
tis: non metetis Nam et si aliquis prouocet semina:
tamen natura spontaneo quodam vt surgant in hiis
operatur ingenio Vnde apostolus Ego plantaui inquit
apollo rigauit: sed deus incrementum dedit Itaque
neque qui plantat est aliquid. neque qui rigat: sed
qui incrementum dat deus Dat tibi deus in spiri
tu. et in corde tuo seminat deus Age ergo vt in

spirat. et semines ut metas. Si non seminaueris:
non metes. Nisi amoneris ut semines: non semi
nasti: non metes. Sententia est. principio finis con
uenit. Principium semen est: finis messis. Discite in
quit ex me: natura adiuuat discentem. Deus autem
auctor nature est. Dei quoque ut bene discamus: quia
hoc nature est perdiscere. Dum enim corde non discit
incrementa per naturam: que diuinum habet gratiam mu
neris. Consummationem et perfectionem dat deus. id est
illa prestantissima et diuina trinitatis natura
et substantia. Vale et nos dilige ut facis. Ambro
sius oratiano Quomodo dominus noster ihesus christus erudierit ecclesiam

Dudum in epistola quadam de ea anima sermonem — Inc. al.: Superiore epistola
contulimus que itineris sui denos aliquos
anfractus habuerit: ut vetus israel secundum carnem
fluctuans: quia et ipse liberabitur per dominum ihesum christi
gratiam. cum intrauerit plenitudo gentium: licet
ista leuiore erroris conuersione sese reformaue
rit: hac vero epistola. de ecclesie filia. nobis ser
mo sit: quam dominus ihesus quemadmodum primo
susceperit: erudierit confirmauerit: in suo
euangelio consideremus. Suscepit itaque primo
eam tuendam in confusione positam. Exul enim pa
radisi: ubi nisi in confusione degeret anima
vniuscuiusque hominis. Deduxit quoque eam in beth
leem. Iam profecto suscepte anime signatur:

nota

qd' ascendit ad domu panis : in qua fame
fidei et sterilitate nesciat. De mai aiarii
genere et ordine loquor : quibus nos viui9
et mouem : no de aliqua specialit. No enim
de ppriectate et specie alicui9 : sed de genere vt
dixi aiarii disputandu puta9 Descendit
in egiptu cristus. patronu et ductu aie nre
ferens : inde redyt in iudea. Fuit in deserto
fuit in capharnau : fuit iuxta fines zabu
lon circa maritima. transiuit p sata. Fuit i
bethfage. fuit in effrem : fuit in bethania.
inde transiuit in padisu vbi se capiendu dedit
passus e golgatha. Omes isti pcessus aime nre
sut : p quos excitata grum pie istitucois iue
nit. Na postea q exclusa de padyso condicio hu
mana i adam et eua i castellu relegata e : va
gari cepit huc atq illuc errabunda circu ferens
vestigia : sine vllo dilatu. tpe coplacito sibi
exinaniuit se dns ihesus. vt exule in se susci
peret : et veteri reformaret gre. Itaq iuen
tam recursu anfractu erroris. reuocauit ad
padisu : vt euangelice docet lecois allectio
P sata ea duxit. vt ieiunia pasceret. Primu
in deserto. dein in capharnau. agri no vrbis
icolatu : deinde iuxta fines zabulon. circa
nocturna pfluuia . i . pphani obscuriora enig

mata : vt disceret pretendere ad fines gentiu
quo oms conuenirēt : nec timeret fluctꝰ vite
huiꝰ et procellas. qꝛ habet cristꝰ naues tharsis
intelligibiles. s. que penetrant mare : et ad tem
pli constructionē preciosas merces aduehant In
huiusmodi nauibꝰ nauigat cristꝰ : et ī puppe
tamqꝫ bonꝰ gubernator tranquille quiescat :
mari cōmoto excitatur. et increpat ventos. vt
suis tranquillitatē reddat Transiens quoqꝫ
ad gentes hanc aīmā liberat. que legis vincu
lis tenebatur : ne transiret ad nationū cōsor
tia. Venit in bethaniā. in domū obediciois :
ideo ibi mortuus suscitatur Cū enī circo subdi
ta fuerit aīme : tūc iam nō qꝫ mortua iacet ī
sepulchro suo condicio hūana. sed resuscitatur
per grām cristi : ibi etiā se pro dei noīe passioī
discat offerre De loco obediciois. vt iohānes
docet in effrem ducitur : id ē ad bonorꝫ fructuū
fecūditatē. Inde in bethaniā reducitur : i. in obe
dientiā Semel enī que pie subiectiois fructū
gustauerit : seruare eam. et in ea probari se
pius nequaqꝫ recusat Vn̄ iam probata ihero
solimā venit. digna que sit templū dei : ī qua
cristꝰ habitaret Denīqꝫ sedens sup pullū asine
dn̄s ihesus : cū gratulatione et gaudio īnocē
tis suscipitur etatis Postea ī paradiso siue ī orto nō

verba vite docem' · vnde etiā se dns pmisit capi-
sicut iohānes scribit euāgelista · significās aīam
nram vl' potius condicionē hūanā. solutis errorib
vinculis · eo vnde electa erat ī adam. p cristū regres
sam. Vn̄ et latroni illi confitenti dicit Amen dico
tibi · hodie mecū eris in padiso Ille dixerat me
mento mei cū veneris in regnū tuū · cristus nō de
regno rn̄dit sed ad causā · hodie mecū eris in pa
radiso · i. reformādū est ante. qd' amissū ē : poste
a conferendū id qd' augendū est, Vt p padisum
ad regnū puematur · nō p regnū ad paradisū
Seruatur discipul' · qd' plus conferatur p labo
rib9 Ideo qz incolatū promisit · regnū distulit
Itaqz is qui sub ictu mortis conuertit' et confite'
dnm ihm · mereatur īcolatū padisi. Qui vero
in xto ante se exercuit et cristo militauit. acqsi
uit pplorum aīmas. pro cristo se optulit · habeat
paratū stipendiis suis dei regnū : cui9 se remu
neratione donatū gaudeat Ideoqz petro dicit'
Tibi dabo claues regni celorum Ex latrocinio co
uersus requiē habet · in aplatū probatus accepit
ptatem Hec est aīma euāgelica · hec ē de gen
tib9 · hec ē illa filia ecce. longe meliore cursu
qz illa ex iudea, pnecta ad dnm ihm · et ad supi
ora se bonis conaliis et operib9 attollens: quā
suscepit in golgatha cristus · vbi ade sepulchrū

Vt illud mortuū

vt illū mortuū in sua cruce resuscitaret. Vbi er
go in adam mors om̄n : ibi in cristo om̄i resur
rectio. Ambrosius simpliciano de ep̄la petri ap̄li ex
Videbamur proxime in discep ōis sapiēs diues
tationes madisse phie : cū de ap̄li pauli
ep̄la sumentes exordiū : tractarem⁹ q̄ omis sa
piens liber. Verū postea cū petri ap̄li ep̄lam
legere : aduerti qd̄ omis sapiēs ecīā diues :
nec sexū excepent : qui femias ornatū ōnem
nō in preciosis monilib⁹ : s̄ȝ in bonis moribȝ
habere scripserit. Nō enī mq̄t extrinsec⁹ capil
loȝ īplicatio. ā auri circūpositio : aut habit⁹
vestimētoȝ ornamētū : sed ille absconditus cor
dis homo. Duo sūt igitur : et esse hominē in ho
mine : et illū eē diuitē. qui sibi nullaȝ diuici
arū vsū requirat. Pulchre autē cordis hoiem
dixit : eo qd̄ totus sapientie sit absconditus
sicut ipa sapiā : que nō videtur. s̄ȝ intelligit̄
Nemo ante petrū tali expressione vsus ē :
vt diceret cordis hoiem. Exterior enī homo : plu
rima in se mēbra habet : interior autē cordis
homo totus sapiē est : plen⁹ grē plen⁹ decoris
In icorruptione mq̄t quieti et modesti spirit⁹ :
qui ē ante deū diues. Et vere diues : qui i con
spectu dei potest diues videri : in cui⁹ cōspectu
terra exigua : mūd⁹ ipē angustus ē. Sȝ solum

nō
nō

illum deus diuitem nouit: qui sit diues eternita
ti: qui non opum sed virtutum fructus recondat
Nullus autem ante deum diues: nisi quietus et
modestus spiritu. qui numquam corrumpitur. None
no tibi videtur diues. qui habet pacem animi: tran
quillitatem quietis: vt nichil concupiscat. nul
lis exagitetur cupiditatum procellis: nec vete
ra fastidiat et noua querat: et semper deside
rando fiat in summis diuicijs inops. Ita est
pax vere diues: que superat omnem mentem:
diues pax. diues modestia: diues fides fideli
enim totus mundus possessio est. Diues simplicita
tis Sunt enim et diuicie simplicitatis: que nichil
discutit: nichil contractum. nichil suspectum
aut fraudulentum putat: sed puro se fundit
no affectu Diues bonitas: quam si quis seruaue
rit: pascatur in diuicijs celestis hereditatis.
Et ut antiquioribus exemplis scripture vtamur:
beatus inquit vir quem corripit dominus. Ammoni
cionem autem dei ne recusaueris In fame libera
bit te a morte: et in prelio de manu ferri libera
bit te: et a flagello lingue abscondet te Fe
re bestie pacifice erunt tibi: et scies quod in pace
erit domus tua Mitigatis enim carnis huius pas
sionibus que militare aduersus animam solent:
tabernacula tua sine perturbatione erunt: do

mus sine offensione: semen sine defectu. posteritas sicut odor agri pleni: sepultura sicut mellis. Siquidem qui alii sunt defectu arbitrantur: tunc accumulus tutia tui. supernis maturus inferetur apothecis. Mento iustus semper fenerat: iniquus indiget. Ille iusticias feneratur: mandatum dei pauperibus et egenis. At vero insipiens. et quod putat se habere: nequaquam possidet. An putas illum possidere. qui thesauros suo die ac nocte incubans: auara et misera torquetur sollicitudine. Ille vero eget: et si aliis diues videtur: sibi pauper est. Qui non vtitur eo quod habet: qui adhuc alia rapit: alia desiderat. Vbi enim nullus cupiditatis modus: quis fructus diuiciarum. Nemo est diues: quod habet secum hinc auferre non potest. Quod enim hic relinquitur: non nostrum sed alienum est. Diues enoch: qui quod habuit secum transtulit: et omne illum bonitatis sue censum. celestibus intulit receptaculis: qui ideo raptus est: ne cor eius malicia mutaret. Diues helyas: qui virtutum suarum thesauros: curru igneo sublimis sedibus ethereis inuexit. Et tamen iste non mediocres diuicias heredi reliquit: quas ipse non amitteret. Quis hunc pauperem vel tunc dixerit: cum victus cotidiani indigens alimonia. mit

nota

nota

terretur ad viduā vt pasceretur ab ea. q̄n̄do
ad vocē eius celū claudebatur. et aperiebatur.
q̄ñ ad ei9 verbū ydria farine et vas olei nō
deficiebat p̄ triennium. s; abundabat. nec mi
nuebatur vsu sed replebatur. Cuius illum
pauperē dixerit. ad cui9 voluntatē descende
bat ignis. quē invia flu[m]ia nō concludebāt
sed in suū fontem recurrebāt. vt sicco ꝓpheta
transiret pede. Duos finitimos vetus histo
ria describit. regem achab. et pauperem na
butham. Quē horū pauperiorē. quē ditio
rem credimus. Alter regali fultus diuiciis
preditus. inexplebilis insaciabilis q; opibus
suis. exiguā pauperis vineā desiderauit. al
ter aspiciens aīmo ʋλεεα ω̈ ῦτα cυrωαγχuγτω
imperiales gazas. suo erat content9 palmite
Nonne videtur hic magis diues. hic magis
rex. qui sibi suis abūdabat. suas regebat cu
piditates. vt nichil alienū concupisceret. il
le autē egentissim9. cui aurū suū vile. alien9
palmes preciosissim9 estimabatur. Sz qua
racione egentissim9 cognosce. Quia diuiciē
iniuste congregate euomuntur. radix autē ius
torū manet. et palma floret. An nō egentior
pauper. is qui tamq̄ vmbra preterit. Ho
die impius exaltatur, et cras nō erit. nec īue

al' despiciens
yετyχλc
no

inetur alicubi locus eius. Quid est itaque diuitem
esse : nisi abundare. Quis autem abundat.
qui sit animo contractior. Qui autem animo
contractior : utique angustior. Que est igitur
in angustiis habundantia. Non ergo diues
qui non habundat. Unde pulchre dauid. Diuites
inquit eguerunt et esurierunt : qui cum haberent
scripturarum thesauros celestium eguerunt quia non intel
lexerunt : et esurierunt. quia nullum spiritalis gracie
gustauerunt cibum. Nichil ergo affectu sapientis
dicius : nichil insipientis egentius. Sed cum no
regnum dei pauperum sit. quid esse locupletius
potest. Et ideo preclare apostolus. O altitudo ist
diuiciarum sapientie et sciencie dei. Preclare etiam
dauid. qui in via testimoniorum celestium : quasi in omni
bus diuitiis delectabatur. Expressius moy
ses : qui ait Neptalim sacietas accipientium
Neptalim abundantia significatur. latina inter
pretatione. vel dilatatio. Ibi ergo abundantia : ubi
sacietas. Ubi autem fames cupiditatum : ubi in no
explebilis appetentia : ibi utique paupertas
Sed quia vix ulla rei pecuniarie. vel mundi hu
ius cupiditas sacietatem habet : ideo addidit
et replebitur benedictione. Secundum hec petrus
apostolus diffiniuit. non in auro et argento et
indumentis. feminarum esse ornamentum : sed in occulto

cordis homine atque abscondito: unde nulla se exuat cultum pietatis ornatum gratie: vite eterne hereditate. Ambrosius hyreneo de appetendo summo et vero bono

Inter legendum cum paululum requievisse animo: quia lucubratione destiterim: versiculum illum meum cepi voluere. quo vespere in vigiliis usi fuerimus ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων ... Et vere nichil speciosius illo summo bono: cuius etiam predicatio speciosa est nimis: et maxime perseverantis sermonis processus: et quedam apostolice predicationis vestigia. Sed illa qui possunt: quibus donavit deus. non solum ut cristum annunciaret: sed etiam ut pro illo pateretur. Nos cristum possumus intendamus illo animum: et in illo simus. Illud animo teneamus quod est pulchrum decorum bonum: ut fiat illuminatione et fulgore eius speciosa anima nostra: et mens dilucida. Nam si oculi nostri cum aliqua obducuntur caligine, pascitur agrorum viriditate et specie nemoris. vel collis herbosi. omnem inequalitatem eghrescentis obtutus repellunt: et quadam salubri specie pupille ipse atque oculorum orbes. colorati videntur: quanto magis hic mentis oculus cum illud summum intuetur bonum. et in eo versatur atque eo pascitur. splendescat atque enitet: ut

hic principium in refectorio

no[ta]

no[ta]

fiat illud qd scriptū ē tamq̄ adipe et pigue
dine repleatur — aīma mea. Demq3 qui
sciēter agnoscat aīas gregis sui. curā adhibet
herbis campestrib9. vt sint ei pascua plura
Herbis eni suauiorib9 et agni pinguiores fiūt
et succus lactis salubrior Quib9 pascuis vsiq3
diuites illi qui manducauerūt et adorauerūt,
Sūt eni bona fidei pascua: in quib9 collocat
scās dei Est ergo et fenū quo alitur greges
oium: qui emittūt vellem sapiētie: et dant
amictū prudentie Et fortasse hoc ē fenū mon
tanū. in quod verba descendūt pphete sicut ymber
sup fenū: et qd diligent' colligit sapiēs vt sit
ei oues ad vestitū: spiritualis vtiq3 velamīs Ha
bet ergo cibū suū et amictū aīma. que illi su nota
mo bono adheret: qd ē diuinū. qd aplūs petr9
suadet querendū: vt per ei9 cognitiois acqui
sitionē: diuīe sim9 consortes nature Hui9 cogni
tionē aperit scīs suis deus bon9: et donat hoc
de thesauro suo bono: sicut testificat' lex sacra
dicens Quia aperuit dns patrib9 tuis. vt ape
riret thesaurū suū bonū. De quo thesauro ce
lesti dat pluuiā terre tue. bñdicere omīa opa
manuū tuaꝝ Hec est pluuia eloquiū legis
qd irrorat aīam illā fecūdā et fertilē bonoꝝ
operū: vt habeat humorem grē Hui9 boi cogni

tione querebat david : sicut ipse significat di
cens Unam petivi a domino hanc requiram: ut
inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee :
et videam delectationes domini : et considerem templum
eius Denique hoc esse summum bonum : subtexuit
statim in eodem psalmo Credo videre bona domini :
in terra viventium Hic enim queritur : illic facie
ad faciem plene videtur Hoc bonum in domo dei
est. in illo secreto eius ac recessu : Unde iterum ait
Replebimur in bonis domus tue Alibi quoque hanc
summam esse benedictionis expressit dicens Benedi
cat te dominus ex syon : et videas que bona sunt ihe
rusalem Ideo beatus qui illic habitat ingressu fidei.
hospicio quoque mentis. devotionis habitaculo. conver
satione virtutis In illo igitur simus atque in eo
maneamus : de quo ysayas dicit Quam speciosi
pedes evangelizantium pacem : evangelizantium bona.
Qui sunt qui evangelizant nisi petrus nisi paulus
nisi omnes apostoli. Quid evangelizant nobis : ni
si dominum ihesum. Hic est pax nostra. hic est bonum illud
summum : quia ipse bonus ex bono Ex arbore enim bo
na bonus fructus legitur Denique et spiritus eius
bonus : qui ex ipso accipit. et deducat dei ser
vulos in viam rectam Quis autem habens spiritum
dei in se negat bonum : cum ipse dicat an ocu
lus tuus nequam est quia ego bonus sum. Hoc bo

nu̅ veniat in aīmā nrām: in nr̄e mentis visce
ra: qd̄ ꝓpicius deus dat petentibꝰ se. Hic est
thesaurꝰ nr̄. hic ē via nr̄a: hic est sapien
tia nr̄a. iusticia nr̄a: pastor nr̄ et pastor bo
nus: hic est vita nr̄a. Vides qn̄ta bona ī vno
bono. Hec bona nobis predicant euāgeliste
hec bona requirens dauid ait: quis ondit no
bis bona. Et ondit ipm̄ eē bona: subiacēs
signatū est sup nos lumē vultus tui. Quis
autē lumē vultus patris nisi splendor glorie
et ymago inuisibilis dei: in quo videtur et
clarificatur pater sicut ipē clarificat filiū
suū. Ipē est ergo dn̄s ihesus. bonū sūmū
qd̄ nobis ānūciatū a ꝓphetis. predicatū ab
angelis: ꝓmissū a patre. euangelizatū ab
aplis: qui nob̄ tamq̄ᵐ maturitas aduenit:
nec solū tamq̄ᵐ maturitas. ſꝫ tamq̄ᵐ maturitas
in moribꝰ adest: vt nichil acerbū nichil ima
turū in nr̄is consiliis sit: nichil īmite nichil
asperū in operibꝰ ac moribꝰ: qui primꝰ eu
angelizans bona. adsunt. Vnde et ait. Ipē
qui loquebar adsum, idest qui loquebar in
ꝓphetis. adsū in corpore qd̄ suscepi ex virgine
adsū ex virgine: adsū ymago dei. caracter
substātie: adsū vt homo. Sed quis cogno
scat me. Hoīe eni viderit: ſꝫ operibus

supra hoīnem crediderunt. An nō vt homo cū la
zarū fleret: et rursus supra hominē cū eum
resuscitaret. An non vt homo cū vapularet:
rursus supra hominē cū totius mūdi peccatū
tolleret. Ad illū igitur ꝓperem⁹. in quo sū
nō mū est bonū: qm̄ ipē est bonitas. ipē paci
entia isrl. qui ad penitentiā te vocat. ne ve
nias in iudiciū: sed accipias remissionē pec
catorū. Agite inquit penitentiā. Ipē est de
quo clamat amos ꝓpheta: exquirite bonum
Ipse est sūmū bonū qui nullius indiget: et
abundat omīb⁹. Facile abūdat: in quo ple
nitudo diuītatis habitat corporaliter. Facile
abūdat de cui⁹ plenitudīe omēs accepi⁹: et in
illo repleti sum⁹. dicit euāgl'. Hoc igitur ver
et sūmū bonū sicut illo concupiscabili suo ⁊ de
lectabili aīma cū gustauerit: et duabus hijs
hauserit affectionib⁹ excludens dolore et formi
dinē. incredibiliter exestuat. Osculata enī verbū
dei modū nō capit: nec expletur dicēs. Suauis
es dn̄e: et ī iocūditate tua doce me iustificati
ones tuas. Osculata dei verbū concupiscit sup
omnem decorē. diligit sup omnē leticiā: delec
tatur sup omnia aromata: cupit frequēter
videre sepe intendere: cupit attingi vt sequi
possit. Vngentū inquit exinanitū ē nomen

tuū: Propterea te dilexerunt adolescentule Propterea
certamus: sed comprehendere te nō possumus Trahe
me nos ut possimus currere: ut odore unguentorum
tuorum accipiamus virtutē sequendi Festinat etiā
interna mysteria videre. ipsam requiē verbi. ipsaz
bonā illius summā habitationē: et lucē eius et clari
tatē in illo sinu ac recessu patris Festinat audi
re sermones eius: et cū audierit: sup omnē su
avitatē accipit Doceat te propheta. qui gustavit.
et ait Quā dulcia faucibus meis verba tua: su
per mel et favū ori meo Quid enī aliud desi
deret aīma que semel suavitatē verbi gustave
rit: que semel eius claritatē viderit. Moyses
in monte positus xl^ta diebus legem accipiēs cibū
corporis non requirebat Helyas ad illā festi
nās requiē: rogabat ut acciperetur a se aīma
sua Petrus aspiciēs et ipse dnice resurrectionis
gloriā: nolebat descendere dicens Dnē bonū
est nos hic esse Quanta igitur illa divine sub
stantie gloria. quanta verbi bona: in que concu
piscunt et angeli prospicere. Aīma igitur que
illud videt: corpus hoc nō requirit: immo magis si
bi familiaritatē. cū eo esse debere intelligit:
renunciat seculo: abducit se a vinculis carnis:
exuit omnibus voluptatū istarū nexibus Denique
stephanus ihesū videbat: et lapidari nō formi

dabat: ymo cum lapidaretur. non pro se. sed pro
illis a quibus perimebatur rogabat. Paulus
quoque raptus usque ad tercium celum: an cum corpore
esset. an sine corpore nesciebat. Raptus inquam in
paradisum. vsum proprii iam non senciebat corporis
et audiens verba dei. quando ad corporis infirmita
tes descenderet erubescebat. Itaque sciens quid
vidisset in paradiso vel quid audisset clamabat
dicens. Quid adhuc velut viventes de hoc mun
do decernitis. Ne tetigeritis ne attaminaveritis
ne gustaveritis que sunt omnia ad corruptelam ipso
vsu. Volebat enim nos in figuram esse istius mundi:
non in possessione atque vsu: vt ita vtamur hoc
mundo tamquam non vtamur: tamquam pertranseuntes.
non tamquam residentes: ambulantes tamquam in
ymagine seculi. non in cupiditate: vt velocissima
disputatione ipsam ymaginem huius mundi transe
amus. Denique ipse fide ambulans non specie peregrina
batur a corpore adeunt deo: et cum esset in terris: non
in terrenis sed in celestibus conuersabatur. Ergo ani
no ma nostra que deo vult appropinquare. eleuet se
a corpore: semper illi summo adhereat. illi bono
quod est diuinum quod est semper: et quod erat ab ini
cio. et quod erat apud deum. hoc est dei verbum. Ipsum
est illud diuinum in quo viuimus et sumus et mo
uemur: ipsum est quod erat in principio: ipsum est

qd est. Dei em filius ihus cristus in vobis inqt
est: in quo non fuit est et non: sed est. in
illo fuit. Ipe dixit moysi vt diceret: qui est
misit me. 4 Cu hoc igitur aia nra sit: et
sit si fieri potest semp: vt et nrm possit quis
dicere: aia mea i manib9 meis semp Erit aut
si non in carne sit. s3 in spiritu: erit si se terre
nis non misceat. Cu em ad carnalia reflectit
tuc ei illecebra obrepit corpis: tuc ira et in
dignatioe exestuat: tuc mesticia afficitur:
tuc supmatur p arrogantiam: tuc dolore affligitur
Hee sut egritudines aie graues: quib9 plerqz
ad morte cogitur: du oculi ei9 cecantur vt non
videat vere lume glorie: et diuicias eterne
hereditatis Qd et si eos ad deu semp iten
dat accipiet a xpo fulgore sapie: vt illumina
tu in agnitioe dei habeat obtutu: vt videat
illa spem nre vocatiois: aspiciat illud qd est
bonu et placitu et pfectu Qd em bonu placitu
patri: qd coplacitu pfectu. sicut habes i euage:
vbi dns ait. Diligite inimicos vros. vt imitemi
patre qui pluit sup iustos et iniustos qd e vtiqz
bonitatis: et postea cocludit dicens: estote per
fecti. sicut et pater vr qui i celis e pfectus est.
karitas em pfecta e Deniqz plenitudo legis e
Quid em tam bonu: qz karitas que malu no

non cogitat. Et ideo terras fugito in quibus
inuidia est: ubi ambitio ubi contentio. Hominem er-
go illius capacem se anima tua prebeat: ut supra
nubes volet: sicut aquila renouetur. sicut
aquila pennas emittat: ut renouatis alarum
remigijs. alta petere non reformidet. Hanc habi-
tationem relinquat: terrenum enim habitaculum
grauat animam: exuat vetera abiciat erroris
desideria: abluat oculos suos ut videat illum
fontem vere sapientie: illum fontem vite eterne: qui
affluit atque exundat omnibus. nullius indigens. Quis
enim dedit illi: cum ex ipso et per ipsum et in ipso omnia
sint. Vite igitur fons est summum illud bonum:
ex quo viuendi substantia ministratur omnibus.
Ipsum autem in se habet. vitam manentem. in
A nullo qui inops accipit: largitur bona aliis:
non aliunde adsumit sibi. Neque enim nostri indiget
Unde et ait ex persona hominis: quoniam bonorum meorum
non indiges. Quid ergo pulchrius: quam ei ap-
propinquare. ei adherere. Que maior volup-
tas est. quam ut is qui viderit et de fonte aque viue
gratis gustauerit. Quid potest aliud desiderare?
que regna quas potestates? quam pecuniam? cum
aduertat quam misere eciam hic regum conditiones
sint. quam mutabilis imperij status: quam exigua
vite huius spacia: quanta in ipso imperio seruicia:

cui ad aliorum non ad suum vivat arbitrium. Quis
autem peculiatus ad vitam eternam transit. nisi
virtutum fultus peculio: quod receptum omnibus
solis divitibus impossibile pronunciatur. Non igitur
hiis uti bonum est: sed illud videre quo ista despi
cias: et vana veris revellas. atque inania et fal
sa iudices: illam nude veritatis pulchritudinem
diligas. qua has seculi fucosissimas vanita
tes redarguas. Erige igitur oculos anima tuos:
illos de quibus tibi verbum dei dicit: corde nos
concepisti. soror mea sponsa. corde nos concepisti
uno ab oculis tuis. Ascende in palmam. vince
seculum: ut teneas verbi altitudinem. Ymaginem
istam mundi foris relinque: foris maliciam: intro ho
duc autem mentis bonitatem que habet fiduciam
in ligno vite: si laverit stolam suam et ingrediatur
in civitatem. que vera est patria sanctorum: in qua est
dei thabernaculum. circa quod scribe dei pretenduntur:
ubi non dies aut sol. aut luna ministrant lumen:
sed ipse dominus lumen est: totam illam civitatem illumi
nans. Est enim lux mundi: non utique lux visibilis.
sed animarum que in hoc mundo sunt intelligibilis clari
tudo: quibus se splendenti lumine rationabiliter infundit
prudentie predicatorum in eum: in corpore. virtutis
inflammans vapore. secreta mentium: animorumque
penetralia. Si quis igitur incola esse ceperit

illius ciuitatis superne : incola videlicet conuer
satione ac moribus : nō discedat ab ea nō exe
at : nō reflectat vestigiū : nō corporis dico sed
mentis vestigiū : non reuertatur retro Retro
luxuria. retro īpuritas est. Denique ascendens
in montē loth. retro reliquit sodomitana fla
gitia : que autē respexit retro : nō potuit ad
superiora euadere. Non ergo pedes tui retro re
sed mores reuertantur : non fiat manus tue re
nō misse. et deuotionis tue ac fidei genua disso
luta : nō fiat voluntas tua recidiua īfirmitas.
non vllus intercursus criminū : sed si ingressus
es mane : peruenisti. consiste : saluabis salua ani
mā tuā : ascendēs directū attolle gradū Nullus
inde tuto redit : hinc via inde ruina est : hinc
ascensus inde precipiciū. Ascendendi quidē labor
sed descendendi periculū : sed potens ē dns qui
te firmatū illic custodiat : septū prophetiis mu
ris. et aplicis turribus. Ideo tibi dicit dns Intra
te calcate : quia allisit vindemia. Intus nō
foris sumus. Et ī euangelio dei filius dicit. Qui est
in tecto : nō descendat vasa sua tollere Non
vtique de hoc tecto dicit. sed de illo : extendit ce
nō lū sicut cameram. Intus ergo esto : intra ihrlm.
intra aīmā tuā. pacificā mitē atque tranquil
lam : nō exeas de ea. neque descendas. vas tuū

96

istud. aut honoribus aut diuiciis: aut arro-
gantia attollere. Intus esto: vt per te alie-
nigene nō transeant. Peccā[illegible] tuā nō tran-
seant: vane operationes. et cogitationes vanes
non transibunt. Si autem susceperis bellū pro
deuotionis et fidei certamine: pro veritatis stu-
dio aduersus passionū illecebras: et susceperis
arma dei aduersū spirituales nequicias et astu-
ciam dyaboli. qui pertemptat sensus nr̄os frau-
de ac dolo: quē mansuetus bellator facile pro-
terit. qui nō serat iurgia: sed sicut decet seruū
dn̄i cū modestia fidē doceat. et eos qui aduer-
santur redarguat. De hoc dicit scriptū: Qui
mansuetus ē bellator exurgat: et infirmus dicat
omnia possū in eo qui me confortat. Hac fide
fretus etiā qui infirmus est preualebit: et erit
scā anima eius: et stillabunt ei montes prophetica
vel apostolica dulcedinē. et colles fluent lac:
qualis ille collis qui chorinthiis lactis potum
dabat: et fluent ei aque de suis vasis et pu-
teorū suorū fontibus: vel de ventre eius aque
viue spirituales videlicet quas fidelibus suis spi-
ritus sanctus ministrat. Qui etiā animā tuam
dignetur rigare: vt habundet in te fons aque
salientis in vitā eternam, Amen

nō

nō

paulus videlicet